

LAUREA
AMMATTIKORKEAKOULU
Yhdessä enemmän

Maalinnoitus-hanke Helsingin ja Uudenmaan yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöi- den näkökulmasta

Korpi, Maaret
Kuurola, Tanja

2017 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

Maalinnointi-hanke Helsingin ja Uudenmaan yhdyskunta-
seuraamustoimistojen työntekijöiden näkökulmasta

Korpi Maaret
Kuurola Tanja
Sosionomikoulutus,
rikosseuraamusala
Opinnäytetyö
Tammikuu, 2017

Korpi Maaret
Kuurola Tanja

Maalinnointi-hanke Helsingin ja Uudenmaan yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöiden näkökulmasta

Vuosi 2017

Sivumäärä 76

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää Helsingin ja Uudenmaan yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöiden näkemyksiä Kriminaalihuollon tukisäätiön (Krits) ylläpitämästä Maalinnointi-hankkeesta. Maalinnointi-hankkeessa tuetaan yhdyskuntaseuraamusasiakkaiden rangaistusten suorittamista vertaistuen, tukihenkilötoiminnan sekä Green Care -ajattelun avulla. Tutkimuksemme tarkoituksena oli tuottaa Kriminaalihuollon tukisäätiölle tietoa siitä, miten Helsingin ja Uudenmaan yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijät näkivät Maalinnointi-hankkeen. Opinnäytetyömme teoreettisena viitekehyksenä tutkimuksessa toimivat yhdyskuntaseuraamustyön työtteet ja yhteistyö, ryhmämuotoinen työskentely, tukihenkilötoiminta sekä vertaistuki. Toteutimme tutkimuksen laadullisena tutkimuksena haastatellen ryhmähaastattelun avulla kuutta (6) Maalinnointi-hankkeeseen asiakkaita ohjannutta yhdyskuntaseuraamustoimiston rikosseuraamustyöntekijää. Analysoimme haastattelusta saadun aineiston sisällönanalyysin menetelmää käyttäen.

Haastattelusta saadun aineiston keskeisimpänä havaintona nousi esille se, että Maalinnointi-hankkeelle on tarvetta. Lisäksi rikosseuraamustyöntekijät pitivät tärkeänä sitä, että Maalinnointi-hankkeessa yhdyskuntapalvelun suorittaja ei suorita palvelua ainoana suorittajana vaan ryhmässä, joten hän altistuu sosiaaliselle kanssakäymiselle ja ryhmäpaineelle. Myös se nähtiin tärkeänä, että Maalinnointi-hankkeen työntekijät tietävät ja tuntevat asiakasryhmän sekä heidän mahdolliset ongelmansa, jolloin ilmapiiri yhdyskuntaseuraamustyöntekijöiden, Maalinnointi-hankkeen työntekijöiden sekä asiakkaiden välillä on avoin. Tämän avoimen ilmapiirin kerrottiin helpottavan yhdyskuntaseuraamustoimiston työntekijöiden työskentelyä. Kehittämisehdotuksena Maalinnointi-hankkeelle nousi esille se, että Maalinnointi-hankkeen työntekijät kävisivät säännöllisesti yhdyskuntaseuraamustoimistoissa markkinoimassa Maalinnointi-hanketta ja kertomassa asiakastilanteesta sekä hankkeessa olevista vapaista paikoista.

Asiasanat: Maalinnointi-hanke, yhdyskuntapalvelu, ryhmämuotoinen työskentely, tukihenkilötoiminta, vertaistuki

Korpi Maaret
Kuurola Tanja

The Land Fortress Project from the point of view of employees at the Helsinki and Uusimaa community sanctions office

Year	2017	Pages	76

The purpose of this thesis was to research the experiences of employees of the Land Fortress Project at the Helsinki and Uusimaa community sanctions office. The Land Fortress Project is provided by the Probation Foundation Finland to provide those serving community service with peer support, support person activities and Green Care -thinking. The purpose of this thesis was also to provide the Probation Foundation Finland with information on how the community sanction employees experienced the Land Fortress Project. The theoretical framework in this thesis was a community sanction approach to work and cooperation, group work, support action and peer support. The qualitative research was carried out through a group interview in which six (6) employees, who had guided clients in the Land Fortress Project were interviewed. The data from the interview was analysed using content analysis.

The main finding from the interviews was that the Land Fortress Project was necessary. In addition, the employees of the community sanctions office thought that it was important that the person serving community service is not left alone while serving the community service sentence i.e. the service is conducted in teams to experience social interaction and peer pressure. The employees also saw it as important that the client base and their potential problems are known by those involved in the Land Fortress Projects. This leads to an open atmosphere between the Land Fortress Project's employees, community service employees and the clients which makes the work easier. A development proposal that arose from the interviews was that the employees of the project could visit the community service office regularly to market the project, tell about the project and announce any open vacancies in the project.

Keywords: Land Fortress Project, community service, group work, support person activity, peer support

Sisällys

1	Johdanto.....	7
2	Opinnäytetyön toteutusympäristö	8
2.1	Rikosseuraamuslaitos	8
2.1.1	Helsingin ja Uudenmaan yhdyskuntaseuraamustoimistot	9
2.1.2	Yhdyskuntapalvelu	9
2.1.3	Yhdyskuntapalvelupaikat Suomessa	11
2.2	Kriminaalihuollon tukisäätiö	12
2.2.1	Maalinnoitus-hanke	13
2.2.2	Maalinnoitus-hankkeen toiminta.....	15
2.2.3	Maalinnoitus-hankkeen tavoitteet.....	16
3	Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys	17
3.1	Yhdyskuntaseuraamustyön työtteet ja yhteistyö	17
3.2	Ryhmämuotoinen työskentely.....	21
3.3	Tukihenkilötoiminta	23
3.4	Vertaistuki.....	25
4	Opinnäytetyön toteutus.....	27
4.1	Aiheen valinta, tarkoitus ja tavoite.....	27
4.2	Tutkimusmenetelmä	28
4.3	Aineiston keruu ja kohderyhmä.....	30
4.4	Aineiston analyysi	30
4.5	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	32
5	Tutkimustulokset	34
5.1	Näkemyksiä ryhmämuotoisuuden ja sosiaalisuuden hyödyistä ja riskeistä.....	34
5.2	Näkemyksiä vuorovaikutuksesta ja yhteistyöstä.....	39
5.3	Näkemyksiä ryhmämuotoisuuden ja tukihenkilötoiminnan vaikutuksista asiakkaisiin	43
5.4	Näkemyksiä Maalinnoitus-hankkeen ominaisuuksista	45
5.5	Työntekijöiden kehitysehdotuksia yhteistyölle ja Maalinnoitus-hankkeelle ...	47
6	Johtopäätökset	49
6.1	Ryhmämuotoisen yhdyskuntapalvelun vaikutukset.....	49
6.2	Maalinnoitus-hanke työskentelemisen tukena	51
6.3	Osallistuminen Maalinnoitus-hankkeeseen.....	53
6.4	Maalinnoitus-hankkeen jatkuvuus puhututti	55
7	Pohdinta	57
7.1	Pohdintaa opinnäytetyöprosessista	57
7.2	Luotettavuuden ja eettisyyden pohdinta	59
7.3	Jatkotutkimusehdotukset	60

Lähteet	62
Kuviot.....	67
Liitteet.....	68

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Helsingin ja Uudenmaan yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöiden näkemyksiä Maalinnointus-hankkeesta. Valitsimme aiheen oman kiinnostuksemme perusteella. Maalinnointus-hanke on Kriminaalihuollon tukisäätiön hanke, jossa tuetaan yhdyskuntaseuraamusasiakkaiden rangaistusten suorittamista vertaistuen, tukihenkilötoiminnan sekä Green Care -ajattelun avulla. Maalinnointus-hankkeen idea perustuu lissalmessa vuosina 2004-2006 tehtyyn kokeiluun ryhmämuotoisesta yhdyskuntapalvelusta. Maalinnointus-hanke on ainutlaatuinen, sillä samanlaista toimintaa ei aikaisemmin ole harjoitettu. Linnoitusketju, jonka ympäristössä hanke toteutetaan, on muinaismuistolain suojelema kultuurihistoriallisesti arvokas kohde. Tarvetta alueen kunnossapidolle nähtiin niin suojelullisista näkökulmista kuin puistoalueiden viihtyvyyden kannalta. (Kriminaalihuollon tukisäätiö e-f; Maalinnointus-hankkeen hankesuunnitelma 2015, 4-5.)

Tutkimuksemme tarkoituksena oli tuottaa Kriminaalihuollon tukisäätiölle tietoa siitä, miten työntekijät näkivät Maalinnointus-hankkeen. Opinnäytetyömme teoreettisena viitekehyksenä tutkimuksessa toimivat yhdyskuntaseuraamustyön työotteet ja yhteistyö, ryhmämuotoinen työskentely, tukihenkilötoiminta ja vertaistuki. Lähestyimme aihetta kahden tutkimuskysymyksen kautta: millaisena yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijät näkevät uudentyyppisen yhdyskuntapalvelun suorittamisen mallin ja minkälaisia näkemyksiä työntekijöillä on Maalinnointus-hankkeesta. Uudentyyppisellä yhdyskuntapalvelun suorittamisen mallilla tarkoitamme tässä opinnäytetyössä ryhmämuotoista yhdyskuntapalvelua.

Saimme Maalinnointus-hankkeeseen asiakkaita ohjanneiden yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöiden yhteystiedot Maalinnointus-hankkeen projektipäälliköltä. Toteutimme tutkimuksen laadullisena tutkimuksena haastatellen puolistrukturoidun ryhmähaastattelun avulla kuutta Maalinnointus-hankkeeseen vähintään yhden asiakkaan ohjannutta yhdyskuntaseuraamustoimiston rikosseuraamustyöntekijää. Analysoimme haastattelusta saadun aineiston sisälönanalyysin menetelmää käyttäen.

Opinnäytetyömme etenee opinnäytetyön toteutusympäristön eli Rikosseuraamuslaitoksen, Kriminaalihuollon tukisäätiön ja Maalinnointus-hankkeen kautta opinnäytetyön teoreettiseen viitekehykseen. Opinnäytetyön toteutuksen kuvaamisen jälkeen kerromme tutkimustulokset. Lopuksi esittelemme johtopäätökset ja pohdintaa opinnäytetyöprosessista, luotettavuudesta ja eettisyydestä sekä esittelemme jatkotutkimusehdotuksia.

2 Opinnäytetyön toteutusympäristö

Luvussa kaksi kuvataan opinnäytetyön toteutusympäristö. Ensin luvussa esitellään Rikosseuraamuslaitos organisaationa sekä sen tavoite ja tehtävä. Sen jälkeen esitellään Helsingin ja Uudenmaan yhdyskuntaseuraamustoimistot. Lisäksi tässä luvussa kuvataan yhdyskuntapalvelu rangaistuksena ja yhdyskuntapalvelupaikat Suomessa. Toisena alaotsikkona tässä luvussa esitellään työn tilaaja Kriminaalihuollon tukisäätiö ja Maalinnoitus-hanke, sekä Maalinnoitus-hankkeen toiminta ja tavoitteet.

2.1 Rikosseuraamuslaitos

Rikosseuraamuslaitos muodostuu keskushallintoyksiköstä, täytäntöönpanoyksiköstä ja kolmesta rikosseuraamusalueesta jotka ovat Etelä-Suomen rikosseuraamusalue, Länsi-Suomen rikosseuraamusalue ja Itä-Pohjois-Suomen rikosseuraamusalue. Näillä rikosseuraamusalueilla toimii myös aluehallinto, joka koostuu aluekeskuksesta ja arviointikeskuksesta. Nämä rikosseuraamusalueet koostuvat yhdyskuntaseuraamustoimistoista, vankiloista, arviointikeskuksesta ja muista yksiköistä, jotka vastaavat rangaistusten toimeenpanosta. Lisäksi Rikosseuraamuslaitokseen kuuluu rikosseuraamusalaan liittyvästä tutkintokoulutuksesta sekä täydentävästä ja ammattitaitoa ylläpitävästä koulutuksesta vastaava Rikosseuraamusalan koulutuskeskus. (Rikosseuraamuslaitos 2016a.)

Rikosseuraamuslaitoksen työtä ohjaa käsitys siitä, että jokaisella yksilöllä on mahdollisuus muuttua ja kasvaa. Lisäksi Rikosseuraamuslaitos sitoutuu toiminnassaan etenkin kahteen arvoon: ihmisarvon kunnioittamiseen ja oikeudenmukaisuuteen. Näihin arvoihin sitoutumalla Rikosseuraamuslaitos turvaa jokaisen perusoikeudet, tuomittujen inhimillisen ja tasavertaisen kohtelun, toiminnan lainmukaisuuden sekä täytäntöönpanon toteutumisen siten, että se tukee tuomitun pyrkimystä rikoksettomaan elämään. (Rikosseuraamuslaitos 2016b.)

Rikosseuraamuslaitoksen mukaan sen tehtävänä on osaltaan huolehtia yhteiskunnan turvallisuudesta ylläpitämällä turvallista ja laillista seuraamusten täytäntöönpanojärjestelmää. Lisäksi Rikosseuraamuslaitos pyrkii toiminnallaan vaikuttamaan uusintarikollisuuden vähentämiseen sekä rikollisuutta ylläpitävän syrjäytymiskehityksen katkaisemiseen. (Rikosseuraamuslaitos 2016b.)

Myös laki Rikosseuraamuslaitoksesta (L953/2009: 2, 3 §.) määrittää laitoksen tavoitteeksi yhdyskuntaseuraamusten ja vankeusrangaistusten täytäntöönpanon siten, että tuomittujen valmiuksia rikoksettomaan elämäntapaan tulee lisätä. Lisäksi Rikosseuraamuslaitoksen tulee lain mukaan edistää tuomittujen elämänhallintaa ja sijoittumistaan yhteiskuntaan. Lain mukaan Rikosseuraamuslaitoksen tehtävänä on valvoa ehdolliseen vankeusrangaistukseen tuomittuja

nuoria rikoksentekejiitä ja panna täytäntöön nuorisorangaistus, yhdyskuntapalvelu, vankeusrangaistus sekä sakon muuntorangaistus. Lisäksi Rikosseuraamuslaitoksen tehtäviin kuuluu lain mukaan ehdonalaiseen vapauteen päästettyjen valvonta, tutkintavankeuden toimeenpano sekä muu rangaistusten täytäntöönpano sen mukaan kuin niistä erikseen säädetään.

2.1.1 Helsingin ja Uudenmaan yhdyskuntaseuraamustoimistot

Helsingin ja Uudenmaan yhdyskuntaseuraamustoimistot kuuluvat Etelä-Suomen rikosseuraamusalueeseen ja niiden toimistot sijaitsevat Helsingissä ja Vantaalla. Yhdyskuntaseuraamustoimistojen tehtävänä on yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpano toimialueellaan. Helsingin aluetoimisto vastaa yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanosta Helsingin kaupungin alueella ja Uudenmaan yhdyskuntaseuraamustoimiston toimialueeseen kuuluvat kaikki Uudenmaan kunnat lukuun ottamatta Helsinkiä eli Askola, Espoo, Hanko, Hyvinkää, Inkoo, Järvenpää, Karkkila, Kauniainen, Kerava, Kirkkonummi, Lapinjärvi, Lohja, Loviisa, Myrskylä, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pornainen, Porvoo, Pukkila, Raasepori, Sipoo, Siuntio, Tuusula, Vantaa ja Vihti. (Rikosseuraamuslaitos 2016a-c.)

Yhdyskuntaseuraamustoimistoissa laaditaan lausuntoja ja toimeenpanosuunnitelmia oikeuden käsittelyä varten. Helsingin yhdyskuntaseuraamustoimistossa työmuodot on jaettu kolmeen tiimin kesken, joista yksi vastaa yhdyskuntapalvelurangaistuksista, yksi ehdonalaisesti vapautuneiden valvonnasta ja yksi nuorten, alle 26-vuotiaiden yhdyskuntaseuraamusten toimeenpanosta. Uudenmaan yhdyskuntaseuraamustoimistossa vastaavia tiimejä ei ole, mutta painottuminen tiettyihin seuraamuksiin tai paikkakuntiin on mahdollista. Yhdyskuntaseuraamustoimistoissa järjestetään myös toimintaohjelmia, kuten Suuttumuksen hallinta, Liikenneturva ja Viisi keskustelua muutoksesta. Toimintaohjelmien ja keskustelutarjojen tarkoituksena on auttaa asiakkaita heidän sosiaalisessa selviytymisessään ja tukea pyrkimystä rikoksettomaan elämään. (Rikosseuraamuslaitos 2015b-c, 2016d.)

2.1.2 Yhdyskuntapalvelu

Yhdyskuntapalvelu (ykp) on yksi yhdyskuntaseuraamuksista. Muita yhdyskuntaseuraamuksia ovat nuorisorangaistus, ehdollisesti rangaistujen nuorten valvonta eli ehdolliseen rangaistukseen tuomittujen nuorten rikoksentekejiöiden valvonta, ehdonalaisen vapauden valvonta ja valvontarangaistus (Rikosseuraamuslaitos 2015c). Tässä opinnäytetyössä aineisto on rajattu vain yhdyskuntapalvelua suorittaviin, sillä Maalinnoitus-hankkeessa olevista asiakkaista suurin osa on yhdyskuntapalvelun suorittajia. Yhdyskuntapalvelun suorittajaa voidaan kutsua myös asiakkaaksi. Tässä tutkimuksessa käytämme yhdyskuntapalvelua suorittavasta nimityksiä yhdyskuntapalvelun suorittaja, suorittaja, asiakas, henkilö ja tuomittu.

Yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanoa koskevan lain (L400/2015: 2 §) mukaan yhdyskuntaseuraamuksen tavoitteena on rangaistuksen täytäntöönpanon aikana tukea tuomittua hänen sosiaalisen selviytymisensä edistämiseksi sekä lisätä hänen valmiuksiaan elää rikoksetonta elämää. Yhdyskuntaseuraamustyön kehittämisen linjausten mukaan uusintarikollisuuden vähentäminen on keskeinen tavoite yhdyskuntaseuraamustyössä. Sen saavuttamiseksi yhdyskuntaseuraamustyön tulisi vastata tuomittujen aineellisiin ja psykososiaalisen tuen tarpeisiin. Toimenpiteiden kokonaisuuden tulisikin olla monitasoinen ja monipuolinen kokonaisuus. (Yhdyskuntaseuraamustyön kehittämisen linjaukset 2006, 14-15.)

Yhdyskuntapalvelu voidaan tuomita enintään kahdeksan kuukauden ehdottoman vankeusrangaistuksen sijasta. Ehdottoman vankeuden sijasta tuomittaessa yhdyskuntapalvelua voidaan tuomita vähintään 14 ja enintään 240 tuntia. Yhdyskuntapalvelua voidaan määrätä myös yli kahdeksan kuukauden pituisen ehdollisen vankeusrangaistuksen lisärangaistuksena, jolloin sen pituus on enintään 90 tuntia. Yhdyskuntapalvelua voidaan tuomita, mikäli syytetty suostuu yhdyskuntapalveluun, sen sääntöihin ja hänen oletetaan suoriutuvan yhdyskuntapalvelusta. Syyttäjän pyynnöstä laaditaan seuraamusselvitys, jossa arvioidaan syytetyn mahdollisuuksia suoriutua yhdyskuntapalvelusta. Selvitys voidaan tehdä myös syytetyn itsensä tai hänen asiamiehensä pyynnöstä. Selvityksen tekee rikosseuraamustyöntekijä yhdyskuntaseuraamustoimistossa. (Rikosseuraamuslaitos 2015d.)

Yhdyskuntapalvelu on valvonnan alaisena tehtävää palkatonta työtä Rikosseuraamuslaitoksen määräämässä palvelupaikassa. Tehtävät palvelupaikalla ovat luonteeltaan avustavia ja ne vaihtelevat palvelupaikan mukaan. Työskentely tapahtuu aikataulun mukaisesti siten, että työskentelyä on 3-4 tuntia kerrallaan yleensä kaksi kertaa viikossa. Yhdyskuntapalvelu voi lisäksi sisältää enintään 30 tuntia osallistumista päihdeongelmien vähentämiseen tähtääviin tai muihin uusintarikollisuutta ehkäiseviin toimintaohjelmiin, kuten esimerkiksi Liikenneturvaohjelmaan. (Rikosseuraamuslaitos 2015d.)

Yhdyskuntaseuraamukseen tuomittu on velvollinen noudattamaan päihitteettömyysvaatimusta ja osallistumaan yhdyskuntaseuraamuksen sisältönä olevaan toimintaan sekä täyttämään muut rangaistusajan suunnitelmassa määrätyt velvollisuudet (L400/2015: 5 §). Rangaistusajan suunnitelmasta kuvataan laissa (L400/2015: 11 §) seuraavaa:

”Jos Rikosseuraamuslaitos pitää rikoksesta epäiltyä soveltuvana suorittamaan yhdyskuntapalvelua taikka jos syyttäjä tai tuomioistuimien sitä erikseen pyytää, seuraamusselvitykseen liitetään rangaistusajan suunnitelma, joka sisältää tiedot kyseisen yhdyskuntaseuraamuksen tuomitun velvollisuuksista, täytäntöönpanoon sisältyvästä työstä, palkattomasta työstä, kuntoutuksesta, koulutuksesta tai muusta toiminnasta sekä valvontatapaamisista, valvontatavoista sekä

muista valvontaan liittyvistä yksityiskohdista ja täytäntöönpanoon liitettävistä, tuomitun elämänhallintaa ja rangaistuksen suorittamista edistävästä tukitoimenpiteistä. Rangaistusajan suunnitelma on laadittava yhteistyössä rikoksesta epäillyn kanssa.”

Yhdyskuntapalvelu suoritetaan rangaistusajan suunnitelman mukaisesti. Yhdyskuntapalvelussa on ehdot, joita suorittaja sitoutuu noudattamaan. Näiden sääntöjen mukaan tuomitun on muun muassa poissaolotapauksissa toimitettava sairaslomatodistus, tuomittu ei palvelun aikana saa pitää taukoja ja vain täydet palvelutunnit lasketaan suoritukseksi. Lisäksi tuomitun on vaadittaessa suoritettava puhalluskoe tai sylki-/virtsanäyte. Tuomittu on myös velvollinen pitämään yhteyttä valvojaansa. Näiden palveluehtojen rikkomisesta seuraa suullinen tai kirjallinen huomautus tai kirjallinen varoitus. Törkeä rikkomus, esimerkiksi päihtymys palvelupaikalla tai poisjäänti palvelupaikalta, voi johtaa yhdyskuntapalvelun keskeyttämiseen ja asian viemiseen syyttäjälle. Tällöin jäljellä oleva rangaistus voidaan muuntaa vankeudeksi. (Rikosseuraamuslaitos 2015d; Seuraamusselvitys.)

Yhdyskuntaseuraamusasiakkaiden sosiaaliset ja taloudelliset olosuhteet ovat usein paljon heikommat kuin muulla väestöllä keskimäärin. Esimerkiksi asunnottomuus, työttömyys ja koulutuksen puute ovat tyypillisiä yhdyskuntaseuraamusasiakkaille. Tyypillinen yhdyskuntapalveluasiakas on päihderiippuvainen ja kokee vaikeuksia työ- ja asuntomarkkinoille kiinnittymisessä. (Yhdyskuntaseuraamustyön kehittämisen linjaukset 2006, 13.) Yhdyskuntaseuraamusten työvelvoitteiden on useimmissa maissa koettu voivan edistää tuomitun kuntoutumista sekä sosiaalista kiinnittymistä. Työtoiminnan kuntouttavina elementteinä toimivat esimerkiksi tuomitun pääsy osaksi työyhteisöä sekä sen seurauksena syntynyt kosketuspinta rikoksettomaan elämään ja yhteiskuntaan. (Tenhovirta 2014, 4.)

2.1.3 Yhdyskuntapalvelupaikat Suomessa

Rikosseuraamuslaitoksen vuoden 2015 tilastojen (2016) mukaan yhdyskuntapalvelun palkaton työ suoritetaan yleensä normaaleissa työyhteisöissä. Tätä voidaan perustella niillä myönteisillä vaikutuksilla, joita yhdyskuntapalvelun suorittamisessa tavanomaisessa työyhteisössä voi kokemus- ja tutkimustiedon mukaan olla. Palvelupaikan voi järjestää kunnallinen, valtiollinen tai muu julkisyhteisö, taikka voittoa tavoittelemattomat muut yhteisöt tai säätiöt. Myös sosiaaliset yritykset ja sellainen yhteisö tai säätiö, joka tuottaa julkisen valvonnan alaisena palveluja julkisyhteisölle ja tavoittelee voittoa, voi olla yhdyskuntapalvelupaikan järjestäjiä. (Rikosseuraamuslaitoksen tilastoja 2016, 26.)

Esimerkiksi vuoden 2015 aikana palkatonta työtä suoritettiin 1 362:ssa eri palvelupaikassa. Kuudessatoista palvelupaikassa suoritettiin vuoden aikana useampaa kuin kymmentä eri yhdyskuntapalvelua, ja työpalvelutunteja kertyi vuoden aikana eräissä kierrätyskeskuksissa ja

sairaaloissa enimmillään noin tuhat. Suurimmassa osassa palvelupaikoista oli vuoden aikana ainoastaan yksi tai kaksi yhdyskuntapalvelua. Voittoa tavoittelemattomien yhdistysten tai säätiöiden osuus kaikista palvelupaikoista vuonna 2015 oli 48 %. Kuntien palvelupaikoissa yhdyskuntapalvelua suoritti 30 % ja julkisyhteisölle palveluja tuottavien yksityisten hoitoalan tai muiden yritysten tehtävissä 12 % ja seurakunnilla 9 %. Alle prosentin osuus oli valtionhallinnon palvelupaikoilla. (Rikosseuraamuslaitoksen tilastoja 2016, 27.)

Linderborg (2003) kuvaa artikkelissaan Suomessa käytettäviä yhdyskuntapalvelupaikkoja tekemiensä haastattelujen perusteella. Tyypillisiä yhdyskuntapalveluun tuomittujen suorittamia tehtäviä Suomessa ovat olleet erityyppiset korjaus-, siivous- ja palvelutehtävät. Lisäksi tehtäviin on kuulunut lasten ja vanhusten sekä kehitysvammaisten hoitoa. Esimerkiksi osa haastatelluista henkilöistä hoiti laitosapulaisen tai talonmiehen tehtäviä kunnallisissa vanhusten palvelukeskuksissa tai vanhainkodeissa. Tehtäviin kuului siivoamista, aputöitä keittiössä, aterioiden kotiin vientiä sekä vanhusten kävelyttämistä ja muuta seurapidon. Eräillä haastatelluilla yhdyskuntapalveluun kuului päiväkotiapulaisen tehtäviä ja laitospulaisien tehtäviä kehitysvammaisten huoltolaitoksissa. Lisäksi sairaaloissa suoritettiin aputehtäviä kuten ruuan viemistä osastoille ja piha-alueiden siivousta. Myös seurakuntien ylläpitämät palvelukeskukset olivat palvelupaikkana haastateltavilla. (Linderborg 2003, 37.)

Tuomittujen sijoittaminen normaaleihin työyhteisöihin vaikeutuu, kun pyritään siihen, että mahdollisimman moni sosiaalisia ongelmia omaava yhdyskuntapalveluun tuomitsemisen ehdot muutoin täyttävä voitaisiin arvioida yhdyskuntapalveluun soveltuvaksi. Palkatonta yleishyödyllistä työtä on kuitenkin voitava järjestää silloinkin, kun työtaidot ja työyhteisössä toimimisen taidot taikka terveydentila heikentävät työpanosta. Tällöin voidaan laatia erityisiä palvelupaikkajärjestelyitä, joissa tuomittujen lähtökohdat otetaan huomioon palvelutehtävissä, täytäntöönpanon valvonnassa ja suorittamisen tukemisessa. (Rikosseuraamuslaitoksen tilastoja 2016, 27.) Tästä esimerkkinä on Maalinnoitus-hanke, jossa tuomittujen lähtökohdat otetaan huomioon ja suorittamista tuetaan.

2.2 Kriminaalihuollon tukisäätiö

Kriminaalihuollon tukisäätiö (Krits) on vuonna 2001 perustettu valtakunnallinen asiantuntija ja palveluntuottaja, jonka tarkoituksena on edistää rikosseuraamuksista vapautuvien ja heidän läheistensä elämänhallintaa ja selviytymistä yhteiskunnassa. Kriminaalihuollon tukisäätiö tarjoaa kohderyhmälleen alan asiantuntemusta ja palveluja, sekä kehittää ja tukee alan järjestö- ja vapaaehtoistyötä. Kriminaalihuollon tukisäätiö tukee toiminnallaan myös kriminaalihuoltotyötä sekä sen kehittämistä ja pyrkii vaikuttamaan toimintaan, jolla vähennetään uusintarikollisuutta sekä siitä aiheutuvia haittoja. Useimmat projektit ja osan toimintakuluistaan Kriminaalihuollon tukisäätiö rahoittaa raha-automaattiyhdistyksen avustuksilla. (Kriminaalihuollon tukisäätiö a-b.)

Kriminaalihuollon tukisäätiön tavoitteena on luoda rangaistuksista vapautuville nykyistä kuntoutuspainotteisempi sekä asiakkaan tarpeisiin paremmin vastaava jälkihuoltojärjestelmä. Kriminaalihuollon tukisäätiön toiminta jakautuu järjestö-, palvelu-, ja avustustoimintaan. Järjestötyö sisältää alan asiantuntija- ja kehittämistoiminnan, kohderyhmän kuntoutumista edistävän järjestötyön, edunvalvonta toiminnan sekä kriminaalipoliittisen vaikuttamistyön. Palvelutoiminnassaan Kriminaalihuollon tukisäätiö tuottaa tukiasumispalveluja sekä sosiaalipalveluja kunnille ja Rikosseuraamuslaitokselle. Lisäksi Kriminaalihuollon tukisäätiö myöntää avustuksia tarkoituksensa edistävää toimintaa varten ja toimii valtakunnallisen yhteistyön edistäjänä ja koordinaattorina kriminaalihuollon tukipalveluja tuottavien järjestöjen verkostoitumisessa. (Kriminaalihuollon tukisäätiö a,c.)

Kriminaalihuollon tukisäätiö tarjoaa muun muassa tukiasumispalveluja, lapsi- ja läheistyötä, kriminaaliasiamestointia, oppimisvalmennusta sekä vertaistukea vertaistukipiste Rediksessä. Redis on päihteen olohuoneyyppinen kohtaamispaikka, joka tarjoaa kävijöilleen vertaistukea, ohjausta ja neuvontaa. Myös erilaiset hankkeet ovat olennainen osa Kriminaalihuollon tukisäätiön toimintaa: säätiöllä on jatkuvasti käynnissä useita itse koordinoimiaan kehittämishankkeita. Näiden lisäksi Kriminaalihuollon tukisäätiö osallistuu paljon muidenkin toimijoiden hankkeisiin. (Kriminaalihuollon tukisäätiö 2014; Kriminaalihuollon tukisäätiö d; Maalinnoitus-hankkeen hankesuunnitelma 2015, 9.)

2.2.1 Maalinnoitus-hanke

Maalinnoitus-hanke on Kriminaalihuollon tukisäätiön hanke, jossa tuetaan yhdyskuntaseuraamusasiakkaiden rangaistusten suorittamista vertaistuen, tukihenkilötoiminnan sekä Green Care -ajattelun avulla (Kriminaalihuollon tukisäätiö e). Maalinnoitus-hanke perustuu "Selvitys maalinnoitusten kunnostuksesta rikosseuraamusasiakkaiden työkohteena" esiselvityshankkeen tuloksiin. Kyseisessä esiselvityksessä oli tarkoitus selvittää, voidaanko maalinnoituksia kunnostaa rikosseuraamusasiakkaiden toimesta sekä millaisia reunaehtoja toiminnan toteuttamisella olisi. Lisäksi luonnon tarjoamien kuntouttavien elementtien hyödyntäminen Maalinnoitus-hankkeessa perustuu Keravan vankilassa toteutettuun "Juuret Vapauteen" -hankkeen tuloksiin. (Maalinnoitus-hankkeen hankesuunnitelma 2015, 8.)

Maalinnoitus-hankkeen hankesuunnitelmassa (2015, 4-5) todetaan, että Maalinnoitus-hankkeen idea perustuu lisäalassa vuosina 2004-2006 tehtyyn kokeiluun ryhmämuotoisesta yhdyskuntapalvelusta. Kokeilussa työnjohtajan roolina oli toimia tukihenkilönä asiakkaille yhdyskuntapalveluaikana. Lisäalassa järjestetyssä kokeilussa ryhmämuotoinen työskentely osoittautui tehokkaaksi niin käytännön järjestelyjen, kuin työn ohessa käytävien ryhmäkeskustelujen ja vertaistuen osalta (Tenhovirta 2014, 8).

Maalinnointi-hankkeen hankesuunnitelman (2015) mukaan maalinnointien organisointi yhdyskuntaseuraamukseen tuomittujen työkohteiksi vastaa rikosseuraamusalan palvelu- ja toimintavelvoitepaikkojen kehittämistarpeisiin, sillä se tarjoaa työelämävalmiuksiltaan heikommin pärjääville soveltuvia järjestelyjä. Oikeusministeriön hallinnonalalla on tavoitteena siirtää lähivuosina rangaistusten painopistettä laitosseuraamuksista vapaudessa täytäntöön pantaviin seuraamuksiin. (Maalinnointi-hankkeen hankesuunnitelma 2015, 2-3.) Mielestämme Maalinnointi-hanke vastaa osaltaan tähän tavoitteeseen tarjoamalla mahdollisuuden suorittaa seuraamus vapaudessa kalliin laitosseuraamuksen sijaan. Keskimääräiset suoriutumismuutokset yhdyskuntaseuraamustoimiston asiakaskunnassa ovat heikentyneet, ja tämän kehityksen voidaan olettaa jatkuvan samansuuntaisena tulevaisuudessakin (Maalinnointi-hankkeen hankesuunnitelma 2015, 3). Tämän vuoksi Maalinnointi-hanke on edistysellinen ja vastaa rikosseuraamusalan kehityssuuntaa.

Maalinnointi-hanke toteutetaan Museoviraston sekä Helsingin kaupungin museon valvonnassa ja sen merkittävimpiä rahoittajia ovat Euroopan sosiaalirahasto (ESR), Helsingin kaupungin rakennusvirasto, Rikosseuraamuslaitos sekä Kriminaalihuollon tukisäätiö. Hanke on suunnattu erityisesti yhdyskuntaseuraamusasiakkaille, jotka tarvitsevat erityistä tukea yhdyskuntapalvelun suorittamiseen tai joiden on muuten vaikeaa löytää sopivaa yhdyskuntapalvelupaikkaa. Maalinnointi-hankkeella pyritään myös välttämään perinteisten yhdyskuntapalvelupaikkojen liiallista kuormittumista järjestämällä joustavampi yhdyskuntapalvelupaikka asiakkaille, joilla arvioidaan olevan heikommat edellytykset suoriutua yhdyskuntapalvelusta. (Maalinnointi-hankkeen hankesuunnitelma 2015, 2; Kriminaalihuollon tukisäätiö e.) Mielestämme tämä mahdollistaa yhdyskuntapalvelun suorittamisen myös heille, joille tavallinen yhdyskuntapalvelupaikka ei soveltuisi. Täten rangaistuksen suorittaminen vapaudessa on mahdollista päihde- ja mielenterveysongelmista huolimatta, ja tämä ajattelutapa on myös rikosseuraamusalalla valitseva suuntaus. Lisäksi lähtökohtana hankkeessa on yhdenvertaisuuden toteutuminen, sillä esimerkiksi sosiaaliset ongelmat eivät voi olla esteenä yhdyskuntapalvelun suorittamiselle.

Lasse Rautniemi (2009) kertoo tutkimusraportissaan, että palvelupaikkojen yhteyshenkilöjä haastatellessa on käynyt ilmi, että yhdyskuntapalvelun suorittajien työkyky ja/tai motivaatio on aikojen saatossa heikentynyt. Samassa tutkimuksessa kerrottiin suorittajasta saatavan hyödyn olevan lähtökohtana yhdyskuntapalveluun ottamiselle. (Rautniemi 2009, 99-100.) Asiakasmateriaalin ollessa mahdollisesti yhä haastavampaa, Maalinnointi-hankkeen kaltaisen yhdyskuntapalvelupaikan tarve korostuu. Rautniemen (2009, 101) mukaan myös sääntöjen ja palvelupaikan vastuun korostaminen, yhdyskuntapalveluun tuomittujen määrän lisääminen sekä nykyistä ongelmaisempien tuomittujen sijoittaminen palvelupaikkoihin ovat vaikeasti yhteen sovitettavissa.

Yksi Maalinnointu-hankkeen mahdollistava tekijä oli kiistaton tarve linnoitusten siivoukselle ja hoidolle, johon ei muutoin ole viime vuosina riittänyt tarpeeksi resursseja. Linnoitusketju, jonka ympäristössä hanke toteutetaan, on muinaismuistolain suojelema kulttuurihistoriallisesti arvokas kohde. Tarvetta alueen kunnossapidolle nähtiin niin suojelullisista näkökulmista kuin puistoalueiden viihtyvyyden kannalta. Alueen hoitaminen ja siivoaminen antaa linnoitukselle mahdollisuuden näyttäytyä täydessä arvossaan osana alueen historiaa. Lisäksi Euroopan neuvoston asettamat tavoitteet yhdyskuntaseuraamustoiminnalle täyttyvät yhteisön hyväksi tehtävässä työssä. (Maalinnointu-hankkeen hankesuunnitelma 2015, 2; Kriminaalihuollon tukisäätiö f.)

2.2.2 Maalinnointu-hankkeen toiminta

Maalinnointu-hankkeen työtoiminta toteutetaan 4-5 hengen ryhmissä, joissa ryhmätoiminnassa syntyvän vertaistuen ajatellaan toimivan voimavarana ja kuntouttavana elementtinä osallistujille. Lisäksi yhdyskuntapalvelupaikalla on työ- ja palveluohjaaja, joka tarjoaa sosiaalista tukea, neuvoo ja ohjaa työn teossa sekä kannustaa ja toimii esimerkkinä. Maalinnointu-hankkeeseen osallistuvien on mahdollista saada palveluohjaajan tukea myös yhdyskuntapalvelutuntien ulkopuolella esimerkiksi asuntoasioiden hoitamisessa tai sosiaalipalveluiden kanssa asioimisessa. Lisäksi Kriminaalihuollon tukisäätiö tarjoaa hankkeeseen osallistujille omia palvelujaan, kuten asumisohjausta, perhetyötä ja oppimisvalmennusta. Hankkeessa toteutettavan työ- ja palveluohjauksen tavoitteena on, että asiakkaat kykenisivät suorittamaan yhdyskuntaseuraamuksensa loppuun asti sekä saisivat uusia näkökulmia ja käytännön neuvoja ongelmien ratkaisemiseksi. (Maalinnointu-hankkeen hankesuunnitelma 2015, 6; Kriminaalihuollon tukisäätiö e.)

Green Care -ajattelun hyödyntäminen on osa Maalinnointu-hankkeen toimintaa. Green Care -toiminnaksi kutsutaan toimintaa, jossa käytetään luontoa ja luonnollisia ympäristöjä tavoitteellisesti hyvinvoinnin edistämiseksi. Green Care on siis luontoon liittyvää toimintaa, jolla edistetään ihmisten hyvinvointia ja elämäläätua. Nämä hyvinvointia lisäävät vaikutukset syntyvät muun muassa luonnon elvyttävyyden, kokemuksellisuuden ja osallisuuden avulla. Green Care -toimintaa on käytetty vankeinhoidossa pitkään ja sen on esimerkiksi todettu kasvattaneen vankien omanarvontuntoa ja vastuunkantoa sekä kehittäneen empatiakykyä. Maalinnointu-hankkeessa hyödynnetään juurikin näitä luonnon elvyttäviä vaikutuksia linnoitusalueiden hoitotyössä niin toimintaympäristönä toimivan vehreän puiston, kuin luonnon kanssa tapahtuvan aktiivisen vuorovaikutuksen avulla. Lisäksi hankkeen työnjohtaja pyrkii ohjaamaan ja kannustamaan asiakkaita havainnoimaan ja aistimaan luontoa sekä kiinnittämään huomiota ympäristöön ja sen tilaan töiden lomassa. (Green Care Finland; Maalinnointu-hankkeen hankesuunnitelma 2015, 6; Kriminaalihuollon tukisäätiö e; Vihreää valoa vankiloihin.)

Maalinnointi-hankkeessa saadaan siis hyötyä luonnon ja viherympäristöjen hyvinvointia lisäävistä ja kuntouttavista vaikutuksista. Tämä on Maalinnointi-hankkeen hankesuunnitelman mukaan yhdyskuntapalvelussa uutta. Mielestämme Maalinnointi-hanke on tämän vuoksi ainutlaatuinen. Kirjallisuutta vastaavista toimintamalleista ei juuri ole ja tiedossamme ei myöskään ole, että vastaavia hankkeita olisi ollut ulkomailla.

2.2.3 Maalinnointi-hankkeen tavoitteet

Maalinnointien hoidon tavoitteena on linnoitusrakenteiden säilyvyyden turvaaminen, maisemanhoito sekä linnoitusalueiden rikkaan kasvilajiston säilyminen (Kriminaalihuollon tukisäätiö e). Lisäksi hankkeen avulla ennaltaehkäistään kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden umpeen kasvua ja häviämistä sekä lisätään alueen maisemallista arvoa ja viihtyisyyttä. Myös hankkeeseen osallistuvien asiakkaiden hyvinvointi, edellytykset työelämään sekä ympäristöosaaminen lisääntyvät onnistumisen ja osaamisen kokemusten, tekemällä oppimisen ja luonnon havainnoinnin kautta. Maalinnointi-hankkeen asiakkailla on mahdollisuus suorittaa työturvallisuuskortti hankkeeseen osallistumisen aikana ja työtehtävät jaetaan aina kunkin asiakkaan olemassa olevien taitojen mukaan. (Maalinnointi-hankkeen hankesuunnitelma 2015, 2, 6; Henkilökohtainen tiedonanto.)

Maalinnointi-hankkeen keskeisimpiä laadullisia tavoitteita ovat pysäyttää rikos- ja vankilakierteen syntyminen, ennaltaehkäistä syrjäytymistä sekä parantaa rikosseuraamusasiakkaiden valmiuksia työelämään. Lisäksi hankkeen tavoitteina ovat sekä kokemusten kerääminen ryhmämuotoisen yhdyskuntapalvelun käytännön kysymyksistä, kuten ryhmän koosta, dynamiikasta ja vertaistuesta että työnjohdon ja palveluohjaajan roolien yhdistymisestä työ- ja palveluohjaajan työnkuvassa. (Maalinnointi-hankkeen hankesuunnitelma 2015, 4; Kriminaalihuollon tukisäätiö e.)

Maalinnointi-hankkeen mitattavissa olevia tavoitteita ovat muun muassa yhdyskuntaseuramuksiin tuomittujen asiakkaiden suoriutuminen rikosseuraamuksesta päihde- ja mielenterveysongelmista huolimatta, työelämän ulkopuolelle jääneiden asiakkaiden työelämävalmiuksien parantaminen sekä Helsingin maa- ja merilinnoitusten siivous ja ympäristöhoito osana rikosseuraamuksen toimintavelvoitetta. Näiden tavoitteiden toteuttamista on mahdollista arvioida vertaamalla yhdyskuntapalvelun suorittaneiden määrää Rikosseuraamuslaitoksen tilastoihin, Kykyviisari-kyselyn avulla sekä mittaamalla hankkeen aikana hoidetuksi tulleiden kohteiden määrä. (Maalinnointi-hankkeen hankesuunnitelma 2015, 4-5.)

3 Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys

Luvussa kolme kuvataan opinnäytetyön teoreettinen viitekehys eli tietoperusta. Teoreettinen viitekehys muodostuu opinnäytetyössämme yhdyskuntaseuraamustyön työotteista ja yhteistyöstä, ryhmämuotoisesta työskentelystä, tukihenkilötoiminnasta sekä vertaistuesta. Valitsimme nämä tutkimuksemme teoreettiseksi viitekehyyksi, sillä ne pohjautuvat monipuolisesti tutkimustamme. Lisäksi tässä luvussa kuvataan avoimuutta, sillä se nousi esille haastattelusta saadussa aineistossa. Tässä luvussa mainittuihin käsitteisiin palataan myöhemmin johdopäätökset -osiossa.

3.1 Yhdyskuntaseuraamustyön työotteet ja yhteistyö

Yhdyskuntaseuraamustyön kehittämisen linjausten (2006) mukaan yhdyskuntapalvelu on yksi pisimpään käytössä ollut yhdyskuntaseuraamus. Suomalaista yhdyskuntaseuraamustyötä ohjaavat muun muassa asiakkaan ihmisarvon, koskemattomuuden ja yksityisyyden kunnioitus sekä oikeudenmukaisuus, avoimuus ja vastuullisuus täytäntöönpanossa. Lisäksi yhdyskuntaseuraamuksia suorittavien olosuhteet eivät saa poiketa normaalista. Yhdyskuntaseuraamustyölle luonteenomaista on tuen ja valvonnan yhdistäminen. Yhdyskuntaseuraamustyöllä pyritään rankaisevuuteen ja toisaalta kuntoutukseen ja hoitoon. Tämän vuoksi seuraamukset ovat muuttuneet sisällöltään monipuolisemmiksi sisältäen sekä hoidollisia että valvontaa ja kontrollia tehostavia elementtejä. Vankilamaiset olosuhteet pyritään siirtämään yhteisössä suoritettaviin seuraamuksiin. (Yhdyskuntaseuraamustyön kehittämisen linjaukset 2006, 10, 12.)

Yhdyskuntaseuraamustyön osa-alueet ovat juridis-hallinnollinen työ, sosiaalityölle tyypillinen tukemis- ja auttamistyö, menetelmällinen ja strukturoitu vaikuttamistyö sekä palveluohjauksellinen ja verkostomainen työ (Yhdyskuntaseuraamustyön kehittämisen linjaukset 2006, 14-15). Seuraavaksi kuvaamme näitä osa-alueita tarkemmin.

Eri maiden yhdyskuntaseuraamustyössä täytäntöönpanolla ja sitä ohjaavilla juridis-hallinnollisilla säädöksillä, määräyksillä ja ohjeilla on keskeinen osuus. Tukevat ja integroivat elementit eivät ole vastakkaisia muodolliseen täytäntöönpanoon liittyvien tehtävien kanssa. Yhdenmukainen kontrolli ja rangaistuksen suorittamiseen liittyvät velvoitteet saattavat olla jopa hyödyksi, mikäli henkilöllä on huono itsetunto ja heikot elämänhallinnan taidot. Tällainen kontrolli ja pakko on toissijainen motivaatio osallistua hoitoon ja kuntoutukseen, mutta myöhemmin tämä voi muuttua ensisijaiseksi motivaatioksi. Juridis-hallinnollisella työllä on oikeassa suhteessa tärkeä osuus yhdyskuntaseuraamustyössä ja se selkeyttää yhdyskuntaseuraamustyössä olevien roolit. (Yhdyskuntaseuraamustyön kehittämisen linjaukset 2006, 14.) Mielestämme juridis-hallinnolliset säädökset ovat tärkeä ja merkittävä osa yhdyskuntaseuraamustyötä, mutta toisinaan ne voivat rajoittaa työskentelyä, sillä säädöksiä on noudatettava.

Toinen yhdyskuntaseuraamustyön osa-alue on sosiaalityölle tyypillinen tukemis- ja auttamistyö. Sosiaalityölle tyypillinen orientaatio ja menetelmät ovat tärkeitä yhdyskuntaseuraamustyössä. Asiakastyössä käytetään sosiaalityön menetelmiä, kun asiakkaan elämäntilanteeseen paneudutaan ja yritetään motivoida asiakasta muutokseen. Asiakkaan elämäntilanteen arviointi ja toimenpiteiden suunnittelu on myös sosiaalityölle tyypillistä orientaatiota ja asiakastyö ja vuorovaikutus ovat keskeisessä osassa päivittäisessä yhdyskuntaseuraamustyössä. Erityisen tärkeää on kyky motivoida asiakasta muutosprosessiin. Asiakastyössä tarvitaan myös arviota ja tulkintaa siitä, mitkä toimenpiteet ja ohjelmat seuraamusten yhteydessä auttavat asiakasta. (Yhdyskuntaseuraamustyön kehittämisen linjaukset 2006, 14.) Mielestämme sosiaalityön menetelmät ovat suuressa roolissa yhdyskuntaseuraamustyössä ja niitä tulisi hyödyntää nykyistä enemmän. Myös Maalinnointu-hankeen työntekijät käyttävät mielestämme sosiaalityön menetelmiä.

Anne Saarijärvi (2005) on tutkimuksessaan selvittänyt sosiaalityön mahdollisuuksia yhdyskuntapalvelussa. Saarijärvi toteaa, että yhdyskuntapalvelun ja sosiaalityön yhdistämistä on epäroity, sillä siinä sekoitetaan tuki ja kontrolli. Vaarana onkin se, että sosiaalityö hämärtää yhdyskuntapalveluun liittyviä elementtejä. Yhdyskuntapalvelurangaistus toimeenpannaan sosiaalityön menetelmin ja asiakastyötä painottavassa lähestymistavassa se on selkeää ja toimivaa. Kyseisen tutkimuksen mukaan yhdyskuntapalvelutyöntekijöiden työnkuvauksessa on hahmotettavissa kolme selkeää tulkintatapaa; vahvoja ja monimuotoisia sosiaalityön aineksia sisältävä asiakaslähtöisen työn kehys, latentin eli piilevän sosiaalityön piirteitä sisältävä manageristinen kehys sekä niukasti sosiaalityön aineksia sisältävä byrokratian kehys. Aineistolähtöisessä työskentelyotteessa asiakasta ei nähdä pelkästään rikosoikeudellisten toimien kohteena, vaan asiakas kohdataan tarpeineen. Manageristinen ote taas laajentaa kriminaalihuollon perusosaamista ja sen kautta turvataan korkeatasoinen ja spesifi asiantuntemus. Tällainen yhdyskuntapalvelutyöskentely voi olla hyvin toimintaympäristötietoista ja omat rajoituksensa tiedostavaa työskentelyä. Byrokratiatyön mallissa turvataan oikeudenmukainen ja tasa-arvoinen kohtelu. Saarijärven mukaan sosiaalityö on selkeästi mukana kriminaalihuoltotyössä. (Saarijärvi 2005, 9, 36, 93-94.)

Yhdyskuntapalvelutyöskentelyä ja sosiaalityötä on Suomessa tutkittu melko vähän (Saarijärvi 2005, 93). Väisänen ja Väänänen-Fomin (2014) toteavat myös, että sosiaalityön tutkimus on niukkaa ja sosiaalityön asema sekä kehittäminen rikosseuraamusalalla ovat jääneet vähälle huomiolle. Rikosseuraamusalalla työskentelyn erityisyytenä on toimintaympäristö, jossa rangaistus ja kuntoutus kohtaavat. Lisäksi asiakasryhmä on haastava ja usein moniongelmaista ja monialaisesti syrjäytyntä. (Väisänen & Väänänen-Fomin 2014, 136.)

Kolmas yhdyskuntaseuraamustyön osa-alue on strukturoitu vaikuttamistyö. Strukturoitujen menetelmien käyttö on osa Suomen yhdyskuntaseuraamustyötä. Tietyntyypiset ohjelmat ja

strukturoidut menetelmät ovat vaikuttavia silloin, kun niitä käytetään oikealla tavalla ja suhteutetaan asiakastyön kokonaisuuteen. Menetelmäosaaminen täydentää työn kokonaisuutta ja mahdollistaa monipuolisemman täytäntöönpanon. Menetelmäosaamista on esimerkiksi yhdyskuntapalvelun täytäntöönpanon suunnittelu sekä motivoivan haastattelun käyttö. Motivoiva haastattelu on vuorovaikutusmenetelmä, jolla pyritään löytämään voima ja muutoksen motivaatio henkilöstä itsestään. Siinä periaatteina ovat esimerkiksi empatian osoittaminen ja kuunteleminen sekä ristiriidan korostaminen ja muutoksen vahvistaminen. Asiakkaan muutosprosessin tukeminen ja etenevä ongelmanratkaisu ovat asiakasprosessin punainen lanka. Vuorovaikutustaito ja kyky mukauttaa työskentelyä asiakkaan elämäntilanteen ja muutostyön eri vaiheiden mukaan kuuluu olennaisesti menetelmälliseen asiakastyöhön. (Yhdyskuntaseuraamustyön kehittämisen linjaukset 2006, 15, 20; Itä-Suomen yliopisto.)

Neljäs yhdyskuntaseuraamustyön osa-alue on palveluohjauksellinen ja verkostomainen työ. Palveluohjaus on ollut jo pitkään käytössä sosiaali- ja terveysalalla ja sen merkitys yhdyskuntaseuraamustyössä on tullut tärkeämmäksi. Palveluohjauksessa asiakkaan tarvitsemia palveluita järjestetään ja tuotetaan ja sen lähtökohtana on asiakkaan tarpeiden huomioiminen. Palveluohjauksellinen työ tuottaa tietoa asiakkaiden tarvitsemista palveluista ja niiden vastaavuudesta heidän tarpeisiinsa. Asiakkaan voimavaraistaminen on keskeinen tavoite palveluohjauksessa. Palveluohjauksen myötä yhdyskuntaseuraamustyötä on mahdollista kehittää verkostomaisemmaksi ja asiakkaan yksilölliset palvelutarpeet huomioivaksi. Palveluohjaus tulisi nähdä systemaattisena lähestymistapana ja asiakastyön menetelmänä, joka tukee rikkoksettoman elämäntavan omaksumisessa. (Yhdyskuntaseuraamustyön kehittämisen linjaukset 2006, 15-16, 23.)

Mielestämme yhdyskuntaseuraamustyön työotteiden lisäksi myös yhteistyöllä on suuri rooli asiakastyössä. Yhteistyö voidaankin määritellä koordinoituksi yhteistoiminnaksi työssä, vapaa-aikana tai sosiaalisissa suhteissa yhteisten tavoitteiden eteen. Yhteistyössä toteutuu myös yhdessä toimimisen ilo ja sosiaalisten suhteiden vahvistuminen. Yhteistyössä pyritään siis toimimaan siten, että yhteinen tavoite tunnustetaan ja saavutetaan mahdollisimman tehokkaasti ja onnistuneesti. Yhteistyössä korostuvat myös sosiaaliset suhteet sekä vuorovaikutus ja nykyajan sosiaalialalla tarvitaankin kehittyneitä yhteistyön muotoja. Asiakaslähtöistä yhteistyötä, johon kuuluu useita asiantuntijoita ja eri organisaatioita, kutsutaan moniammatilliseksi yhteistyöksi. (Isoherranen, Rekola & Nurminen 2008, 27-29.) Mielestämme yhteistyön tärkeys korostuu yhdyskuntapalvelussa, sillä yhdyskuntapalvelupaikkojen yhdyshenkilöiden on tärkeää tehdä yhteistyötä yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöiden kanssa. Tällainen yhteistyö voi toimia tukevana elementtinä yhdyskuntapalvelun suorittajalle.

Maalinnoitus-hankkeessa hankkeen työntekijät tekevät yhteistyötä yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöiden kanssa. Tällaisessa moniammatillisessa yhteistyössä asiantuntijoilla

onkin yhteinen työ tai tehtävä suoritettavanaan, ongelma ratkaistavanaan tai päätös tehtävänä. Tavoitteeseen päästäkseen työntekijät yhdistävät tietonsa ja osaamisensa. Yhteistyöhön tulee moniammatillisuuden kautta mukaan useita eri tiedon ja osaamisen näkökulmia ja keskeiseksi nouseekin se, kuinka voidaan koota yhteen kaikki tieto ja osaaminen kokonaisvaltaisen käsityksen saavuttamiseksi asiakkaan tilanteesta. Moniammatillisessa yhteistyössä tulisi olla mahdollisuus tiedon kokoamiselle, prosessoinnille ja yhteisen tavoitteen rakentamiselle. Moniammatillista yhteistyötä voidaan kuvata sosiaalialalla asiakaslähtöisenä työskentelyinä, jossa pyritään huomioimaan asiakkaan elämän kokonaisuus. Yhteisessä tiedon käsittelyssä asiantuntijoiden tiedot ja taidot kootaan yhteen asiakaslähtöisesti. Tässä vuorovaikutusprosessissa rakennetaan siis yhteinen tavoite ja pyritään laatimaan yhteinen käsitys asiakkaan tilanteesta, ongelman ratkaisusta tai tarvittavista toimenpiteistä. Moniammatillisen yhteistyön tavoitteena on, että kaikki osallistujat voivat vaikuttaa keskusteluun ja päätöksentekoon sekä tuoda oman näkökulmansa ja osaamisensa esille. (Isoherranen ym. 2008, 33-34.)

Parhaimmillaan moniammatillisessa työssä asiakkaan arki ja elämäntilanne nähdään kokonaisuutena ja työ on asiakaslähtöistä. Eri ammattilaisten jakaessa näkemyksiään avoimesti, muodostuu ehjempi ja kattavampi prosessi, jossa osaamiset nivoutuvat yhteen asiakkaan parhaaksi. (Lyhty & Nietola 2015, 152.) Mielestämme yhdyskuntaseuraamustyössä moniammatillinen, rajat ylittävä yhteistyö on tärkeää, jotta asiakasta olisi mahdollista auttaa kokonaisvaltaisesti. Mielestämme tämän tulisikin kuulua kaikkien yhdyskuntaseuraamustyötä tekevien ammattilaisten työotteisiin. Moniammatillisuuden kautta tietoa ja osaamista tulee enemmän ja näin ollen asiakkaan tilanteesta saadaan kokonaisvaltaisempi kuva ja ongelman ratkaisu sekä tavoitteiden asettaminen helpottuu.

Vuorovaikutus muodostaa asiakkaan ja työntekijän kohtaamisen ytimen. Yhteistyön saavuttaminen tukee motivoituneen asiakkaan työskentelyä, mutta sen saavuttaminen on mahdollista vastahakoisenkin asiakkaan kanssa. (Ansamaa 2008, 2.) Luottamuksen saavuttamisessa rehellisyys eli asioista avoimesti ja rehellisesti puhuminen on keskeinen elementti.

Järvinen (2007) kertoo tutkimuksessaan, että tutkimukseen osallistuneet asiakkaat ja työntekijät pitivät yhteistyössään suhdetta merkittävänä asiana. Yhteistyösuhteessa nähtiin merkittävänä suhteeseen ja vuorovaikutukseen liittyviä asioita, kuten luottamusta, vastavuoroisuutta ja pysyvyyttä. Lisäksi tutkimuksen mukaan myös tuki oli tärkeää ja sillä tarkoitettiin monenlaisia asiakasta auttavia toimenpiteitä kokonaisvaltaisesta tuesta yksittäisiin käytännön asioihin. Työntekijän ja asiakkaan yhteistyösuhteella on tärkeä merkitys ennen kaikkea asiakkaalle, mutta myös työntekijälle. Myös Anneli Linnan (2012) tutkimuksessa selvisi, että vapaudessa suoritettava rangaistus ja siinä saatu tuki oli ollut tutkimukseen osallistuneille myönteinen kokemus. Samasta tutkimuksesta kävi myös ilmi, että eräs haastateltava oli kokenut,

ettei saanut työntekijältä tarvittavaa apua ja tukea. (Järvinen 2007, 58, 141; Linna 2012, 64-67, 72.)

Järvisen (2007, 142) mukaan myös yhdyskuntaseuraamusten kehittämisen linjauksissa todetaan vuorovaikutuksen ja suhteen tärkeys yhdyskuntaseuraamustyössä. Mielestämme etenkin avoin yhteistyö mahdollistaa yhdyskuntapalvelun suorittajalle monen tasoisen ja kattavamman tuen. Yhteistyössä vuorovaikutussuhteen ollessa riittävän etäinen, se voidaan kokea tehtäväkeskeisenä, asiassa pysyvänä ja tuloksia tuottavana. Hyvin läheinen vuorovaikutussuhde ei välttämättä ole optimaalisin yhteistyön kannalta ja se voi viedä liikaa resursseja. (Aira 2012, 65-66.)

3.2 Ryhmämuotoinen työskentely

Yhdyskuntapalvelu on perinteisesti Suomessa toteutettu siten, että tuomittu työskentelee osana jotakin työyhteisöä eli suorittaa yhdyskuntapalvelunsa pääasiassa yksin yhdyskuntapalvelupaikalta saamiensa ohjeiden mukaan (Tenhovirta 2014, 7). Esimerkiksi Yhdyskuntaseuraamustyön kehittämisen linjauksissa käsitellään yhdyskuntaseuraamustyötä 2000-luvun alussa, jolloin ryhmämuotoinen yhdyskuntapalvelu oli uutta, eikä sitä sen vuoksi mainita linjauksissa.

Ryhmämuotoisessa yhdyskuntapalvelussa useampi tuomittu suorittaa samanaikaisesti rikosseuraamustaan palvelupaikassa. Suomessa tällaista on pyritty välttämään, sillä on pelätty, että ryhmä jäisi erilleen muusta työyhteisöstä. Esimerkiksi Irlannissa ja Hollannissa käytetään ryhmämuotoista yhdyskuntapalvelua, mutta Suomessa tätä on kokeiltu vasta muutamissa paikoissa, lähinnä kuntouttavassa työtoiminnassa. Asenteet ovat kuitenkin muuttumassa myönteisemmiksi rikosseuraamusalan toimijoiden keskuudessa ja ryhmämuotoisesta yhdyskuntapalvelusta halutaan enemmän kokemusta. Suomessa on aiemmin kokeiltu ryhmämuotoista yhdyskuntapalvelua Oulussa, jolloin yhdyskuntapalvelua suorittavien työtehtäviin kuului jätelasin käsittelyä ja elektroniikkalaitteiden purkua. Ryhmäpalvelukokeilu sujui Oulussa kokonaisuudessaan yli odotusten, esimerkiksi työmotivaatio ryhmässä oli hyvä ja palvelupaikka oli tyytyväinen yhteistyöhön. (Tenhovirta 2014, 7-9.)

Joukko ihmisiä muotoutuu ryhmäksi, kun sen jäsenillä on yhteinen tavoite, keskinäistä vuorovaikutusta ja käsitys siitä, ketkä ryhmään kuuluvat. Ryhmän tunnusmerkkejä ovat ryhmän koko, tarkoitus, rajat, säännöt, vuorovaikutus, työnjako, roolit ja johtajuus. Ryhmään kuuluvat yksilöt muodostavat jokaisessa ryhmässä ainutkertaista ryhmädynamiikkaa. (Kopakkala 2008, 36; Niemistö 2007, 64.) Maalainnoitus-hankkeessa ryhmä muodostuu yhdyskuntapalvelun suorittajista, joilla on sama päämäärä ja johtaja. Yhdyskuntapalvelun suorittajat muodostavat Maalainnoitus-hankkeessa myös ainutlaatuisen ryhmän.

Ryhmätyötä voidaan kuvata toimintana, jonka pyrkimyksenä on edistää ryhmän toimintakykyä ryhmadynaamisia tekijöitä säädellen sekä auttaa ryhmää toimimaan ja rakentumaan ryhmäprosessin edistymiseksi. Ryhmätyö tulisikin nähdä kehitystapahtumaksi ja kasvattavaksi prosessiksi, joka heijastaa yksilön sosiaalista sopeutumista sekä kehitystä. Ryhmä vaikuttaa jäsentensä käyttäytymiseen, asenteisiin ja mielipiteisiin. Samalla kun ryhmä vaikuttaa jäsentensä käyttäytymiseen, on ihmisillä luontainen tarve kuulua ryhmään. (Sorsa 2014, 25, 26.) Yksi ryhmän terapeuttisista tekijöistä on sen huomaaminen, että muilla on samanlaisia vaikeuksia kuin itsellä ja ryhmäkuntoutuksen yksi tärkeistä tehtävistä on sosiaalisten taitojen kehittyminen (Näkki 2015, 95).

Ryhmämuotoista yhdyskuntapalvelua suorittaessa ryhmän jäsenet ovat osallisia ryhmän toimintaan. Osallisuus voidaan kuvata prosessina, jossa kiinnittyminen ryhmän toimintaan lisää suorittajan osallisuutta omassa elämässä sekä sen hallinnassa. Tätä kautta ulkopuolisuuden tunne vähenee ja tunne siitä, että kuuluu laajempaan yhteisöön ja yhteiskuntaan kasvaa. Ryhmässä on mahdollista saada onnistumisen kokemuksia ja jakaa asioita toisten samassa tilanteessa olevien kanssa. Tämä voi antaa tukea ja toivoa. Ryhmä voi myös antaa tunteen johonkin kuulumisesta ja herättää kadoksissa olleen toivon sekä avata mahdollisuuksia. (Luhtasela 2009, 42; Sykäri 2009, 23-25.) Tietenkin on huomioitava, etteivät yhdyskuntapalvelun suorittajat ole ryhmässä vapaaehtoisesti, mikä voi vaikuttaa osallisuuden tunteeseen.

Luhtaselan (2009) tutkimuksessa on tutkittu ryhmämuotoista työtoimintaa kuntouttavan työtoiminnan näkökulmasta. Tutkimuksessa selvisi, että kuntouttava työtoiminta toi rytmiä ja säännöllisyyttä osallistujien elämään. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuessaan osallistuja elää säännöllisessä päivärytmissä niin kuin muutkin työssäkäyvät yhteiskunnan jäsenet, joten oletettavasti hän kokee olevansa osa yhteiskuntaa, samalla lailla kuin muutkin työssäkäyvät. Tällainen osallistuminen arjen rytmiin muun yhteiskunnan kanssa on osallisuutta lisäävä tekijä. (Luhtasela 2009, 53, 55.) Uskoisimme, että myös ryhmämuotoiseen yhdyskuntapalveluun osallistuminen tuottaa samankaltaisia osallisuuden kokemuksia yhdyskuntapalvelun suorittajalle. Maalinnoitus-hankkeessa yhdyskuntapalvelua suoritetaan tiettyinä aikoina tiettyinä päivinä; tämä tuo osallisuuden lisäksi rytmiä ja säännöllisyyttä yhdyskuntapalvelun suorittajan elämään.

Yhdeksi tärkeäksi tekijäksi Luhtaselan (2009) tutkimuksessa kuntouttavaan työtoimintaan osallistuneet olivat maininneet työyhteisön sosiaalisten suhteiden merkityksen. Myös Maalinnoitus-hankkeessa ryhmän jäsenet ovat vuorovaikutuksessa niin keskenään kuin hankkeen työ- ja palveluohjaajan kanssa. Mikäli ryhmään onnistutaan luomaan hyvä yhteishenki ja ilmapiiri, on työnteko ja ryhmään osallistuminen mielekkäämpää (Luhtasela 2009, 65). Vaikka ryhmä-

muotoinen yhdyskuntapalvelu on Suomessa uutta, voidaan kuntouttavasta työtoiminnasta saatuja hyväksi todettuja toimintatapoja ja tuloksia varmasti hyödyntää ryhmämuotoista yhdyskuntapalvelua kehitettäessä.

Ryhmän jäsenellä tulee ryhmässä olla vapaus puhua ja ilmaista itseään. Ryhmän ohjaaja voi rohkaista sen jäseniä puhumaan toisilleen suoraan ja mahdollistaa ajatusten, ideoiden ja tunteiden esiin tuomisen. Ihmisten erilaisuus tekee ryhmästä rikkaamman ja erilaisuutta tulisi vaalia enemmän kuin yrittää yhdenmukaistaa. (Sorsa 2014, 33.)

Myös Tiina Sorsan (2014) Pro gradu- tutkielmasta käy ilmi, että jonkinlaiseen ryhmään kuuluminen ja osallistuminen sekä hyväksytyksi tuleminen ja vaikuttaminen ovat yksilön kehitykselle olennaisia tärkeitä asioita. Ryhmään kuuluminen tyydyttää ihmisen tärkeitä perustarpeita; se antaa yksilöllisen tilaisuuden kuulua johonkin, saada osakseen toisten hyväksyntää, antaa mahdollisuuden jakaa kokemuksia toisten kanssa, ilmaista itseään sekä vaikuttaa toisiin. Ryhmään kuulumisessa on myös huonot puolensa, sillä ryhmässä sen jäsen kertoo tietoja itsestään useammalle henkilölle, jolloin luottamuksellisuus rikkoutuu helpommin, koska kaikki ryhmän jäsenet eivät ole ammattieettisesti sitoutuneita vaitiolovelvollisuuteen. Ryhmän kanssa tehdyt sopimukset vaitiolosta eivät aina välttämättä toteudu. (Sorsa 2014, 23, 26, 29.) Maalinnointu-hankkeeseen osallistuessaan yhdyskuntapalvelun suorittajat kuuluvat ryhmään ja heille tarjoutuu mahdollisuus olla osa ryhmää ja sen toimintaa, tulla hyväksytyksi sekä jakaa kokemuksiaan toisten kanssa. Kuitenkin ryhmän muodostuessa tuomituista rikollisista, on vaarana juurikin se, että ryhmän luottamuksellisuus rikkoutuu ja ryhmässä kerrotut asiat leviävät sen ulkopuolelle.

Anu Janssonin (2012) Pro gradu -tutkielmassa taas tutkittiin ikäihmisten yksinäisyyden ja ystävyyden muuttumista heidän osallistuessaan ryhmätoimintaan. Kyseisen tutkimuksen tuloksista selvisi, että 86 % tutkittavista koki yksinäisyyden tunteen lievittyneen ryhmätoiminnan aikana. Lisäksi tämä lievittymisen tunne jatkui myös ryhmätoiminnan jälkeen. Lähes kaikki tutkimukseen osallistuneet henkilöt kokivat, että yksinäisyyden tunnetta ymmärrettiin ryhmässä. Yksinäisyydestä kärsivien osuus ei kuitenkaan vähentynyt ryhmätoiminnan aikana, mutta ryhmässä pystyttiin muodostamaan uusia ystävyysuhteita, sillä noin puolet vastaajista piti yhteyttä johonkin ryhmäläiseen ja oli ystävystynyt jonkun ryhmäläisen kanssa ryhmätoiminnan aikana. Lisäksi yli puolet ryhmistä jatkoi kokoontumista vielä ohjatun ryhmän loputtua. (Jansson 2012, 2, 30, 34.)

3.3 Tukihenkilötoiminta

Tukihenkilötoiminta on osa Maalinnointu-hanketta. Tukihenkilötoiminta on tunnettua toimintaa monissa eri yhteyksissä. Esimerkiksi lastensuojelussa on tukihenkilötoimintaa tukea tarvitsevien lasten ja nuorten hyväksi. Lisäksi esimerkiksi Turun Kriisikeskus järjestää ja ylläpitää

vapaaehtoisuuteen perustuvaa tukihenkilötoimintaa lastensuojelun piirissä oleville asiakkaille sekä Turun ulkomaalaistoimiston asiakkaina oleville maahanmuuttajille. Rikosseuraamuslaitoksen toiminnassa tukihenkilötoiminta on tuttua esimerkiksi Helsingin vankilan päihdeetö-mällä osastolla yhteisökuntoutusohjelmassa, jossa jokaisella vangilla on tukihenkilö, jonka kanssa hän käy yksilökeskusteluja. (Lastensuojelun tukihenkilöksi; Rikosseuraamuslaitos 2015e; Turun kriisikeskus.)

Henrik Linderborgin (2006) artikkelin mukaan lisälnessä on vuosina 2004-2006 ollut tuki-palvelukokeilu, jossa tukihenkilön tehtävänä oli yhdyskuntapalvelun suorittajan tukeminen ja auttaminen, jotta palvelu onnistuisi. Tuen sisältö ja muoto vaihtelivat sen mukaan, mikä oli yhdyskuntapalvelussa olevan elämäntilanne. Lisälmen kokeilussa tukihenkilön rooli oli keskeinen, ja tukihenkilön työ on ollut moninaista riippuen esimerkiksi siitä, millaisia perustaitoja asiakkailla oli. Ryhmä toimii myös tukihenkilön johdolla viiteryhmänä ja samalla vertaistukena palvelun suorittajille. (Linderborg 2006, 646, 651.)

Tukihenkilötoiminnan tavoitteena oli lisätä yhdyskuntapalvelun suorittajien edellytyksiä suoriutua yhdyskuntapalvelusta. Kokeilun avulla pyrittiin lisäämään tasa-arvoisuutta rikosseuraamusasiakkaiden keskuudessa siten, että myös he, joille yhdyskuntapalvelun suorittaminen ilman erityisiä tukitoimia ei olisi mahdollista, suoriutuisivat yhdyskuntapalvelusta. Lisälmen kokeilussa tukihenkilön rooli oli monipuolinen. Tukihenkilö oli palvelun suorittajien kuvaaman mukaan kanssakulkija ja tukipylväs, johon saattoi luottaa ja jolle pystyi puhumaan. Tukihenkilö toimi myös rohkaisijana ja valmentajana. Artikkelin kirjoittaja Linderborg (2006) toteaa lisäksi, että paneutuva ja välittävä vuorovaikutus ovat tärkeitä motivoitaessa asiakkaita irtaantumaan rikollisesta elämästä. Tukihenkilö voi olla myös sosiaalinen malli, johon samaistutaan tai jonka elämäntavasta saa inspiraatiota oman elämäntavan jäsentämiseen. (Linderborg 2006, 646-647.)

lisälmen kokeilussa yhdyskuntapalvelun suorittajat kokivat, että tukihenkilö oli kuin yksi muiden joukossa hänen osallistuessa itsekään välillä palvelutehtäviin. Yhdyskuntapalvelun suorittajien mukaan tukihenkilön kanssa oli helpompaa päästä kontaktiin kuin virallisemmissä konteksteissa toimivien Kriminaalihuoltolaitoksen (nykyisen Rikosseuraamuslaitoksen yhdyskuntaseuraamustoimiston) työntekijöiden kanssa. Työntekijöiden näkökulmasta tukihenkilön rooli oli omaa työtä täydentävä. Tukihenkilötoiminnassa erityisen tehokkaaksi työmuodoksi Linderborg toteaa ennakoivan työn. Tukihenkilö on tällöin tietoinen asiakkaan senhetkisestä tilanteesta ja pystyy ennakoimaan mahdolliset riskit jäädä pois palvelusta, jolloin tukihenkilö voi pyrkiä puuttumaan tilanteeseen jo etukäteen. (Linderborg 2006, 648-649.)

Linderborg (2016) kehottaa artikkelissaan kehittämään ja selvittämään työmuotoja ja toimintatapoja, joita tukipalvelukokeilussa nousi esille. Lisäksi artikkelissa nousee esille pohdinta

siitä, kuinka paljon ja millaisten asiakkaiden kohdalla tarvitaan enemmän vuorovaikutuksellista motivointi- ja rohkaisutyötä. Iisalmen aluetoimistossa ei artikkelin kirjoittamishetkellä ollut sellaisia resursseja, joita olisi tarvittu vaikeimpien asiakkaiden ohjaamisen ja tukemiseen jotta yhdyskuntapalvelun suorittaminen loppuun mahdollistuisi. (Linderborg 2006, 651-652.)

Esimerkiksi myös kuntouttavan sosiaalityön näkökulmasta ohjaustyö on yhteistoimintaa, jossa asiakas ja asiantuntija työskentelevät yhdessä parantaakseen asiakkaan taitoja, tietoja, ymmärrystä ja motivaatiota. Siten asiakas voisi löytää tavan selviytyä ympäristön kanssa. Tukeamisessa pyritään siihen, että asiakas kehittyisi oman toimintansa subjektiksi, joka suunnittelee elämäänsä ja sen hallintaa. Toiminnallisessa ohjauksessa korostuu käytännön opastus ja opetus. Tällöin pyrkimyksenä on tukea oppimista esimerkiksi työn kautta. (Tuusa 2005, 46-50.)

Maalinnointu-hankkeessa työskentelevä työ- ja palveluohjaaja ohjaa yhdyskuntapalvelun suorittajista koostuvaa ryhmää eli toimii myös ikään kuin ryhmänohjaajana. Ryhmänohjaajan päätehtävä on ryhmädynamiikan säätely ja ryhmätyön tekeminen siten, että asetetut tavoitteet saavutetaan. Ryhmänohjaajalla on myös vastuu siitä, että säännöt ja arvot toteutuvat ryhmän toiminnassa. Ryhmänohjaaja mahdollistaa sen, että ryhmän jäsenet voivat joustavasti ottaa erilaisia rooleja ryhmässä. Lisäksi ryhmän jäsenillä on oikeus kyseenalaistaa ja haastaa ammattilaisia, jotka ohjaavat ja opastavat heitä ja näitä tunteita on voitava käsitellä ryhmässä. (Sorsa 2014, 34, 37.)

Satu Jurvanen (1997) on tutkinut Pro gradu -tutkielmassaan ”Portti Auki-Korkki Kiinni” -tukihenkilötoiminnan merkitystä vangin elämässä. Tutkielmassa selvisi, että vanki koki tukihenkilön luotettavaksi ystäväksi ja tällä ystävyydellä on mahdollisuus säilyä koko elämän ajan. Tukihenkilön kanssa keskusteltiin esimerkiksi päihderiippuvuudesta ja syyllisyydestä. Tukihenkilö oli tukena vapautuvan vangin valmistautuessa siviilielämään, ja keskustelut tukihenkilön kanssa koettiin merkittävinä. Keskustelut olivat luottamuksellisia ja koettiin hyvin henkilökohtaisesti. Tukihenkilön merkitys ylipäättään koettiin suurena tässä tutkimuksessa. (Jurvanen 1997, 68-69.) Tässä kuvattu tukihenkilötoiminta ei kuitenkaan toteudu Maalinnointu-hankkeessa, sillä työ- ja palveluohjaaja ei ole vertainen. Hankkeessa on kuitenkin työntekijä johon hankkeen asiakkaat voivat samaistua ja nähdä, kuinka rikostaustainen henkilö on päässyt elämässään eteenpäin (Henkilökohtainen tiedonanto).

3.4 Vertaistuki

Mielenterveyden keskusliiton oppaassa (Sykäri 2009, 21) vertaistuki määritellään samassa tai samanlaisessa elämäntilanteessa elävien ihmisten kokemusten ja ajatusten jakamiseksi, saamiseksi ja antamiseksi. Lähtökohtana sille on arkinen kohtaaminen, kokemusten vaihtaminen

ja vastavuoroisuus. Lisäksi vertaisuutta voidaan kokea myös tietyn elämänvaiheen, sosiaalisen aseman, elämäntilanteen tai muun yhdistävän seikan vuoksi. Vertaistuki on siis sosiaalisen tuen muoto, jossa kokemuksellisella tiedolla on merkityksellinen asema. (Mykkänen-Hänninen & Kääriäinen 2009, 10-11.) Vertaistuki voidaan nähdä myös yhteisöllisenä, omaehtoisena tukena samankaltaisen elämäntilanteen omaavien ihmisten kesken. Kuntoutumiseen tuo toivoa sellainen ihminen, jolla on samankaltaisia kokemuksia, sillä nämä yhteiset kokemukset lisäävät keskinäistä ymmärrystä. Vertaisryhmissä mahdollistuvat vastavuoroiset ihmissuhteet. Auttaminen näissä ryhmissä on vastavuoroista ja syntyy sosiaalista pääomaa, sosiaalista minuutta ja kokemusta kuulumisesta johonkin. (Mielenterveyden keskusliitto; Ojuri 2012, 7.)

Lähtökohtana vertaistuelle on ihmisen luontainen tarve liittyä muihin, luoda sosiaalisia suhteita ja kokea yhteenkuuluvuutta. Ihmisen jaksamisen ja hyvinvoinnin kannalta sosiaalisilla suhteilla on tärkeä merkitys. Vertaistuki voi toteutua organisoidusti vertaistukipalveluissa tai osana ihmisten normaalia arkipäiväistä vuorovaikutusta läheisissä ihmissuhteissa. Yhdessä jaetut kokemukset vahvistavat kuvaa senhetkisestä todellisuudesta, ja auttavat hahmottamaan uutta elämänvaihetta. (Mykkänen-Hänninen & Kääriäinen 2009, 10.) Maalinhoitus-hankkeessa yhdyskuntapalvelun suorittajat saavat toisiltaan vertaistukea. He sekä antavat että saavat sitä. He voivat ryhmässä jakaa kokemuksiaan ja ajatuksiaan ja hyödyntää kokemuksellista tietoa. Vertaisena on mahdollista luoda toivoa vaikeuksista selviytymiseen myös silloin kun muutosta ei nähdä omalla kohdalla mahdolliseksi tai on tapahtunut epäonnistuminen (Hietala & Rissanen 2015, 26). Vertaistuessa suuri vaikuttaja on esimerkin voima (Häkkinen 2013, 8).

Vertaistoimintaa voidaan järjestää monissa eri paikoissa ja se on juurtunut esimerkiksi päihdetyöhön. A-klinikkasäätiöön kuuluva terveysneuvontapiste Vinkki Helsingissä toteuttaa vertaistoimintaa. Esimerkiksi terveysneuvontapisteiden asiakkaat vaihtavat keskenään ajatuksia ja kokemuksia huumeiden käyttöön liittyvistä asioista, Vinkin asiakkaita koulutetaan tutoreiksi, ja tietyn koulutuksen käyneet ryhtyvät toteuttamaan työtehtäviään terveysneuvontapisteessä tai huumeita käyttävien verkostoissa. Vertaistoiminta on merkittävä osa terveysneuvontapiste Vinkin toimintaa ja palveluja. (Malin 2006, 197, 200.) Vertaistuella on siis suuri rooli päihde- ja mielenterveytyksessä ja täten se vaikuttaa myös rikollisuuden ehkäisyyn.

Ari Siekkinen (2008) on tutkimuksessaan tutkinut Kris-järjestöä ja sen toimintaa vapautuneiden ja vapautuvien vankien parissa. Krisin toiminta perustuu vahvasti vertaistukeen. Tutkimuksen perusteella voidaan sanoa, että vertaistuen avulla on mahdollisuus vaikuttaa varsin huomattavasti ihmisen elämänhallintaan ja selviytymiseen. Haastatellut henkilöt osallistuivat useisiin vertaistukea tarjoaviin toimintoihin. Aktiivinen ja säännöllinen osallistuminen vertaistukitoimintaan näyttäisi tutkimuksen perusteella parantavan elinolosuhteita sekä elämänlaatua. Krisin toiminta pohjautuu vahvaan yhteishenkeen ja päihteettömyys sekä rikokseton elämäntapa ovat arvoja, joita kunnioitetaan. (Siekkinen 2008, 63.)

4 Opinnäytetyön toteutus

Luvussa neljä kuvataan opinnäytetyöprosessi. Luku etenee aiheen valinnasta tarkoituksen, tavoitteen ja tutkimuskysymysten kautta käyttämämme tutkimusmenetelmän kuvaukseen. Luvussa kuvataan lisäksi aineiston keruuta ja kohderyhmää ja käydään läpi haastatteluista syntyneen materiaalin analyysi. Lopuksi käsitellään tutkimuksen luotettavuutta ja eettisyyttä.

4.1 Aiheen valinta, tarkoitus ja tavoite

Aloitimme opinnäytetyöprosessimme osallistumalla opinnäytetyöstarttiin keväällä 2016. Aihe oli esitelty valmiina Laurea-ammattikorkeakoulun Optima-työtilassa ja se herätti välittömästi kiinnostuksemme. Meillä molemmilla on takana työharjoittelu yhdyskuntaseuraamustoimistossa, ja se voisi olla mahdollinen työpaikkamme tulevaisuudessa. Lisäksi me molemmat suoritimme ensimmäisen harjoittelumme Kriminaalihuollon tukisäätiössä, joten Kriminaalihuollon tukisäätiö on myös meille ennestään tuttu, ja siksi tämän aiheen valinta tuntui luonnolliselta. Olemme lisäksi aloittaneet rikosseuraamusalan opinnot samaan aikaan syksyllä 2014 ja opinnäytetyön toteutus yhdessä tuntui luonnolliselta yksin tekemisen sijaan.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on selvittää Uudenmaan ja Helsingin yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöiltä heidän näkemyksiään yhdyskuntapalveluasiakkaiden yhdyskuntapalvelun suorittamisesta maalinnoituksilla sekä heidän näkemyksiään yleisesti Maalinnoitus-hankkeesta. Suomenkielessä sanat näkemys ja käsitys voivat tarkoittaa samaa. Käsitys on esimerkiksi ajattelun avulla saatu kuva jostakin ilmiöstä. Muodostaessaan käsityksen jostakin asiasta, ihminen peilaa uutta jo olemassa oleviin mielikuviin. (Kajaanin ammattikorkeakoulu; Kotimaisten kielten keskus 2016.)

Tutkimuksessamme olivat mukana Helsingin ja Uudenmaan yhdyskuntaseuraamustoimistot. Maalinnoitus-hanke toteutetaan pääkaupunkiseudulla, joten tutkielman kohteena olivat pääkaupunkiseudun yhdyskuntaseuraamustoimistot. Rajasimme aineiston pelkästään yhdyskuntapalveluun, sillä muita rikosseuraamusasiakkaita Maalinnoitus-hankkeessa oli erittäin vähän. Työelämäyhteistyökumppanimme Kriminaalihuollon tukisäätiön toive työltämme oli se, että selvittäisimme haastatteleamalla Helsingin ja Uudenmaan yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöiltä heidän näkemyksiään Maalinnoitus-hankkeesta.

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, millaisena yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijät näkevät uudentyypisen yhdyskuntapalvelun suorittamisen mallin. Lisäksi tavoitteena oli selvittää, millaisia asiakkaita he olivat sinne ohjanneet ja minkä takia, sekä mitä mieltä työntekijät olivat yhdyskuntapalvelua suorittavien suoriutumisesta Maalinnoitus-hankkeessa. Meitä

kiinnosti myös se, millä tavalla Maalinoitus-hanke on työntekijän näkökulmasta ollut erilainen yhdyskuntapalvelupaikka perinteisiin yhdyskuntapalvelupaikkoihin verrattuna ja onko se vaikuttanut heidän omaan työntekoonsa. Tutkimuskysymyksemme olivat:

Millaisena yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijät näkevät uudentyyppisen yhdyskuntapalvelun suorittamisen mallin?

Minkälaisia näkemyksiä työntekijöillä on Maalinoitus-hankkeesta?

Uudentyyppisellä yhdyskuntapalvelun suorittamisen mallilla tarkoitamme tässä yhteydessä ryhmämuotoista yhdyskuntapalvelua.

4.2 Tutkimusmenetelmä

Toteutimme opinnäytetyömme laadullisena tutkimuksena käyttäen aineistonkeruumenetelmänä haastattelua. Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus on aineiston muodon kuvausta ja pelkistetyimmillään aineisto on tekstiä. Yleisimmät aineistonkeruumenetelmät haastattelun lisäksi ovat kysely, havainnointi ja dokumentteihin perustuva tieto. Laadullisessa tutkimuksessa käytetään harkinnanvaraista otantaa ja yleensä keskitytään vain pieneen määrään tapauksia ja panostetaan enemmän laatuun kuin määrään. Hypoteesittomuus, eli se, että tutkijalla ole ennakoasettamuksia asiasta, on olennaista laadullisessa tutkimuksessa. (Eskola & Suoranta 2000, 13-19; Tuomi & Sarajarvi 2006, 73.)

Käytimme haastattelumenetelmänä puolistrukturoitua ryhmähaastattelua. Valitsimme haastattelumenetelmäksi ryhmähaastattelun, sillä ryhmähaastattelussa ryhmäläisten keskustellessa keskenään voi tulla esille asioita, joita ei yksilöhaastattelussa tulisi, tai joita me emme haastattelijoina osaisi edes kysyä. Haastattelemamme aihe ei myöskään ole kovin henkilökohtainen, joten mielestämme aihe ei vaatinut yksilöhaastattelua. Lisäksi koimme, että menetelmäksi meille sopi paremmin ryhmähaastattelu kuin yksilöhaastattelu ja ajattelimme, että ryhmähaastattelun avulla saa luultavasti enemmän tietoa aiheesta. Helsingin yhdyskuntaseuraamustoimistosta haastatteluun osallistui neljä ja Uudenmaan yhdyskuntaseuraamustoimistosta kaksi työntekijää, jotka olivat ohjanneet vähintään yhden asiakkaan Maalinoitus-hankkeeseen. Näistä kuudesta työntekijästä muodostimme yhden haastateltavan ryhmän. Telemämme haastattelu oli täsmäryhmähaastattelu, sillä haastattelun osallistujat olivat tarkasti valittuja. Ryhmähaastattelussa tutkimuksen kohteena olevista aiheista keskustellaan yhdessä siten, että haastattelija puhuu samanaikaisesti useille haastateltaville, mutta kysyy välillä kysymyksiä myös yksittäisiltä ryhmän jäseniltä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Teemahaastattelussa edetään etukäteen valittujen teemojen mukaan, ja siinä korostuvat ihmisten tulkinnat asioista ja niille antamansa merkitykset. Haastattelussa pyritään löytämään

vastauksia tutkimuksen tarkoituksen mukaisesti, ja sen mukaan asetetaan kysymykset. (Tuomi & Sarajärvi 2006, 77.) Haastattelutilanteessa meillä oli mukana teemahaastattelun runko (ks. liite 1). Teemoina haastattelussamme olivat asiakkaiden valinta, yhdyskuntapalvelun suorittaminen Maalinnoitus-hankkeessa verrattuna perinteiseen yhdyskuntapalvelun palvelupaikkaan sekä yhteistyö hankkeen kanssa. Ryhmähaastattelun tavoitteena on, että keskustelu on mahdollisimman vapaamuotoista, joten siksi käytimme puolistrukturoitua haastattelua, jossa voitiin kysyä kysymyksiä myös haastattelurungon ulkopuolelta. Tällöin haastattelijan tulee huolehtia siitä, että kaikki teemat käydään läpi ja lisäksi haastattelijan tulee pyrkiä innoittamaan kaikkia ryhmän jäseniä monipuoliseen keskusteluun. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Ryhmähaastattelussa haastattelijoitakin voi olla enemmän kuin yksi; kaksi haastattelijaa voi onnistua virittämään keskustelua monipuolisemmin sekä luomaan rennomman ilmapiirin kuin vain yksi haastattelijaa (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Opinnäytetyössämme osallistuimme molemmat haastattelutilanteeseen. Ryhmähaastatteluissa olimme kiinnostuneita yksittäisten haastateltavien vastauksista, yhdessä tuotetusta puheesta ja merkityksenannoista. Ryhmähaastattelun avulla on mahdollista tutkia esimerkiksi sitä, miten henkilöt muodostavat yhteisen näkemyksen jostakin asiasta; millaisista puheenvuoroista ja perusteluista keskustelu koostuu. Lisäksi ryhmähaastatteluilla voidaan havainnoida sitä, millaiset arvot ja normit ryhmässä vallitsevat sekä sitä, millaiseksi vuorovaikutus suhteineen ryhmässä muodostuu. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Ryhmähaastattelun hyvä puoli on se, että sillä saadaan samanaikaisesti tietoa useilta henkilöiltä. Myös ryhmän jäsenet voivat auttaa toisiaan muistamaan joitain asioita, joita yksin haastattelussa oltaessa ei haastateltavalle tulisi välttämättä mieleen. Etenkin jos ryhmässä vallitsee hyvä ryhmähenki, toimii ryhmämuoto haastattelussa sosiaalisena tukena. Tällöin asioista puhuminen saattaa olla helpompaa ja rennompaa kuin yksilöhaastattelussa vieraan haastattelijan kanssa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Ryhmähaastattelussa on kuitenkin omat haasteensa ja ongelmansa. Esimerkiksi ajankohdan sovittaminen ryhmäläisten kesken voi olla hankalaa, sillä useiden ihmisten aikataulut täytyy sovittaa yhteen sopivan haastatteluaajan löytämiseksi. Lisäksi ryhmän ilmapiiri voi vaikuttaa siihen, ketkä puhuvat ja mitä. Ilmapiirillä voi olla vaikutusta siihen, milloin puheenvuoroja otetaan; huono ilmapiiri voi vaikuttaa siten, ettei ryhmässä välttämättä rohjeta kertoa kaikkea sitä, mitä kahdenkeskeisessä haastattelussa kerrottaisiin. Ryhmähaastattelussa vaaditaan myös haastattelijalta taitoa olla läsnä ja rohkaista mahdollisesti syrjään jääviä henkilöitä puhumaan. Ryhmähaastattelu voi tuoda myös käytännön haasteita: haastattelun nauhoittaminen saattaa tuoda ongelmia, sillä usein ihmiset puhuvat yhtä aikaa toistensa päälle, jolloin äänitteestä voi olla vaikeaa saada selvää. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

4.3 Aineiston keruu ja kohderyhmä

Saimme syyskuussa 2016 Maalinhoitus-hankkeen projektipäälliköltä Karoliina Koskiselta tietoomme Maalinhoitus-hankkeessa yhteistyössä olleet työntekijät, joita hän tällöin esitti olevan kuusi Helsingin yhdyskuntaseuraamustoimistossa ja kaksi Uudenmaan yhdyskuntaseuraamustoimistossa. Syyskuun lopussa sovimme sähköpostitse yhteisen haastatteluajan molempien toimistojen työntekijöiden kanssa. Yksi työntekijä ilmoitti meille kokevansa, ettei hänestä ole apua haastatteluun ja että hän ei ehdi osallistua. Lisäksi yksi rikosseuraamustyöntekijä oli poissa töistä haastattelupäivänä ja tämä tuli ilmi vasta haastattelun alkaessa.

Järjestimme ryhmähaastattelun Helsingin yhdyskuntaseuraamustoimiston tiloissa lokakuussa 2016. Varasimme haastatteluun aikaa kaksi tuntia, mutta olimme valmiita jo puolentoista tunnin kuluttua. Haastatteluun osallistui lopulta kuusi rikosseuraamustyöntekijää. Haastattelimistamme kuudesta työntekijästä kahdella oli ollut Maalinhoitus-hankkeessa useampia asiakkaita ja muilla neljällä työntekijällä asiakkaita oli ollut vain yhdestä kahteen. Haastattelu toteutettiin puolistrukturoituna teemahaastatteluna, jossa haastattelijoina esitimme avoimia kysymyksiä ja tarvittaessa tarkentavia kysymyksiä. Haastateltavat pääsivät kertomaan näkemyksistään omin sanoin.

Pitämässämme ryhmähaastattelussa yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijät olivat aktiivisia ja keskustelivat runsaasti keskenään. Näin ollen roolimme haastattelijoina jäi melko pieneksi, sillä meidän ei tarvinnut kannustaa työntekijöitä puhumaan. Haastateltavien lukumäärä oli tutkimuksessamme melko pieni, sillä ylipäätään hankkeen parissa työskenteleviä on vähän. Haastattelussa toistui kuitenkin useasti samat asiat ja näin ollen koemme saaneemme tarvittavat tiedot tutkimuksen toteuttamiseksi.

4.4 Aineiston analyysi

Analyysin tarkoitus on luoda selkeyttä aineistoon ja tällä tavoin tuottaa uutta tietoa tutkittavasta asiasta (Eskola & Suoranta 2000, 137). Analyysin aluksi aineisto puretaan. Sen voi tehdä litteroimalla eli puhtaaksi kirjoittamalla, tai tekemällä päätelmät suoraan tallennetusta aineistosta, kuten esimerkiksi ääninauhalta (Hirsjärvi & Hurme 2014, 138). Nauhoitimme ryhmähaastattelun kolmella nauhurilla ja yhdellä videokameralla. Käytimme videokameraa, sillä jos emme tunnista jonkun haastateltavan ääntä, voisimme tarkistaa henkilön videokuvasta. Tutkimuksessamme litteroimme tekstin, sillä haastateltavia oli useita. Lisäksi uskoimme litteroinnin helpottavan aineiston analysointia, kun kyseessä oli ryhmähaastattelu, ja esimerkiksi päällekkäin puhumista esiintyi. Poistimme litterointivaiheessa tekstistä puhekielisiä täytesanoja kuten ”niinku” ja ”tota” lukemisen helpottamiseksi. Sanojen poistaminen ei vaikuttanut asian merkitykseen. Koodasimme työntekijät koodeilla T1-T6 satunnaisessa järjestyksessä, ja samoja koodeja käytämme tulosten esittelyssä. Haastattelu kesti kokonaisuudessaan tunnin ja

kolmekymmentä minuuttia ja jaoimme haastattelun puoliksi litteroimista varten. Litterointi kesti yhteensä noin 15 tuntia. Litteroitua aineistoa tuli yhteensä 31 A4-koon sivua fontilla Trebuchet MS 10, rivivälin ollessa 1,5. Purkamisen jälkeen aineisto luettiin useita kertoja sen lisäksi että luimme tekstiä litteroinnin yhteydessä. Aineistoa ei voi analysoida, ellei sitä lue, ja lukemista tarvitaan analyysin tekoon (Hirsjärvi & Hurme 2014, 143).

Luokittelu on olennainen osa analyysiä, ja sen varassa voidaan tulkita, tiivistää ja yksinkertaistaa haastatteluaineistoa. Luokitellessa vertaillaan aineiston eri osia toisiinsa. (Hirsjärvi & Hurme 2014, 147-148.) Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä on kolme vaihetta, aineiston redusointi eli pelkistäminen, aineiston klusterointi eli ryhmittely ja abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. Aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä siis saadaan vastaus tutkimustehtävään käsitteitä yhdistelemällä. (Tuomi & Sarajärvi 2006, 110-111, 115.)

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä erittelimme ja luokittelimme aineistoa. Ensin värityimme haastattelusta saadusta litteroidusta aineistosta keskenään samankaltaisia asioita samalla värillä, jotka olivat siis käyttämiämme alkuperäisilmauksia. Lisäsimme nämä alkuperäisilmaukset taulukkoon (ks. liite 4) ja muodostimme jokaisesta alkuperäisilmauksesta pelkistetyn ilmauksen. Sen jälkeen yhdistelimme samankaltaisia pelkistettyjä ilmauksia alaluokiksi ja lopulta yhdistimme samankaltaiset alaluokat yläluokiksi.

Esimerkiksi alla olevassa kuviossa 1 olimme värittäneet alkuperäisilmaukset litteroidusta tekstistä violetilla värillä. Teimme pelkistetyt ilmaukset alkuperäisilmauksille ja yhdistimme nämä pelkistetyt ilmaukset saman alaluokan alle, jotka tässä esimerkissä ovat ”kokoontulo ja sen merkitys” sekä ”hyvän esimerkin saaminen”. Nämä alaluokat yhdistimme yläluokaksi, joka oli ”ryhmämuotoisuuden merkitys”, sillä alaluokat koskivat ryhmämuotoisuuden merkitystä. Lisää esimerkkejä sisällönanalyysin tekemisestä on opinnäytetyön lopussa olevissa kuvioissa (kuviot 2-4).

Alkuperäisilmaukset	Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokat	Yläluokka
”Sellainen hyvä balanssi ois pari ehkä sellaista surkeeta enemmän tukea tarvitsevaa suorittajaa ja sit ois semmosii parempia tapauksia joukossa niin palvelis kaikkia.” ”Sit et siel olis hyvä olla kuitenki et siel on sit semmosii jotka vahvistaa sitä ryhmää.”	Ryhmän kokoonpanon merkitys Yksilön merkitys ryhmälle	Kokoonpano ja sen merkitys	Ryhmämuotoisuuden merkitys
”Sinällään vois toimia jonkinlaisena semmosena ei nyt esikuvana mutta mutta joku jolla menee paremmin.” ”Et hän toimii sellasena hyvänä esimerkkinä.”	Esikuvan saaminen Positiivisen mallin antaminen	Hyvän esimerkin saaminen	

Kuvio 1: Esimerkkitaulukko sisällönanalyysistä

4.5 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tuomen ja Sarajärven (2006, 136-138) mukaan luotettavuuden arvioinnissa on otettava huomioon tutkimuksen kohde ja tarkoitus, omat sitoumukset tutkijana tutkimuksessa, aineistonkeruu (miten se on tapahtunut, nauhoitus ym.), tutkimuksen tiedonantajat, tutkija-tiedonantaja-suhde, tutkimuksen kesto, aineiston analyysi, tutkimuksen raportointi ja oma arvio siitä, miksi tutkimusraportti olisi luotettava.

Kuten aiemmin on mainittu, meillä molemmilla on takana harjoittelu yhdyskuntaseuraamustoimistossa. Helsingin toimistossa pääsi tutustumaan Maalinnointu-hankkeeseen läheltä ja kuulla niin asiakkaiden kuin yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöiden mielipiteitä ja kokemuksia hankkeesta. Ennakko-olettamat voivat olla luotettavuuteen vaikuttava tekijä, jos ne esimerkiksi vaikuttaisivat haastattelujen tulkitsemiseen ja analysointiin. Lähestyimme kuitenkin aihetta neutraalista näkökulmasta unohtaen aiemmat tietomme tai ennako-olettamamme.

Opinnäytetyön tekijät ovat tuttuja yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöille, joten luotettavuuteen voi vaikuttaa se, uskalsivatko työntekijät kertoa asioista avoimesti haastatteli-joille. Tämä voi myös olla positiivinen asia, sillä olemme tuttuja keskenämme ja aihe on meille hyvin tuttu, jolloin keskustelu oli luontevaa. Mielestämme tuttuus ei kuitenkaan vaikuttanut millään tavalla tutkimuksen luotettavuuteen, sillä lähestyimme aihetta ammatillisesti unohtaen ennakkotietomme. Koemme, että opinnäytetyömme tulokset perustuvat ainoastaan tulkintoihin, joita teimme haastatteluista.

Saimme yhdyskuntaseuraamustyöntekijöiden yhteystiedot suoraan Maalinnoitus-hankkeen projektipäällikkö Karoliina Koskiselta, joten pohdimme sitä, millä perusteella Koskinen rajasi työntekijät. Kuulimme haastattelua pitäessämme haastattelemltamme yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöiltä, että Maalinnoitus-hankkeen parissa työskennelleitä työntekijöitä olisi enemmänkin. Pohdimme tämän vuoksi sitä, oliko puolestamme tehdyllä haastatteluvien rajauksella vaikutusta tutkimustulokseen.

Jos esimerkiksi tallenteiden kuuluvuus on huonoa, litterointi noudattaa eri sääntöjä eri litteroinnin vaiheissa tai luokittelu on sattumanvaraista, haastatteluaineisto ei ole luotettavaa. (Hirsijärvi & Hurme 2014, 184-185.) Yksi luotettavuuteen mahdollisesti vaikuttava tekijä opinnäytetyössämme oli haastattelun nauhoittaminen, sillä se voi aiheuttaa omat ongelmansa, mikäli äänityksestä ei saa selvää haastateltavien puhuessa toistensa päälle tai nauhoituslaitteen sijaitsee kauempana joistain haastateltavista. Tämän ongelman ratkaisimme siten, että käytimme haastattelussa videokameraa, useampaa nauhuriä, ja kirjoitimme haastattelun aikana muistiinpanoja. Näiden varatoimien vuoksi haastattelun nauhoittaminen sujui tutkimuksemme hyvin, eikä äänitteiden käyttö vaikuttanut tutkimuksemme luotettavuuteen. Litteroinnin säännöt olivat alusta loppuun samat molemmilla litteroijilla. Analyysi on kattava, kun tulkitoja ei perusteta satunnaisiin poimintoihin jotka on otettu aineistosta (Eskola & Suoranta 2000, 215). Toimimme mielestämme tutkimuksen luotettavuutta lisäävästi, kun otimme huomioon analyysin laajuuden, emmekä perustaneet tulkintojamme satunnaisiin poimintoihin.

Pyrimme tutkimusta tehdessämme toimimaan eettisesti ja hyvien tapojen mukaisesti, joten annoimme haastateltaville työntekijöille saatekirjeen (ks. liite 2) luettavaksi sekä kirjallisen suostumuksen (ks. liite 3) tutkimukseen osallistumisesta allekirjoitettavaksi ennen haastattelun alkua. Varsinaista tutkimuslupaa emme hakeneet, vaan laitoimme molempien yhdyskuntaseuraamustoimistojen johtajille sähköpostitse opinnäytetyömme suunnitelman ja kysyimme samassa sähköpostiviestissä heiltä luvan työntekijöiden haastatteluun tutkimustamme varten. Saimme molempien yhdyskuntaseuraamustoimistojen johtajilta luvan haastatella työntekijöitä heidän työajallaan, eikä toimistojen johtajilla ollut kysyttävää tutkimukseemme liittyen.

5 Tutkimustulokset

Luvussa viisi esitellään haastattelussa esille nousseet keskeiset tulokset. Alaotsikoiden teemoina tässä luvussa ovat osa-alueet, jotka nousivat sisällönanalyysin kautta yläluokiksi ja samalla tärkeimmiksi aineistosta esille nousseiksi osa-alueiksi. Aluksi tässä luvussa kuvataan työntekijöiden näkemyksiä ryhmämuotoisesta yhdyskuntapalvelusta ja siinä ilmenevästä sosiaalisuudesta, sekä sen hyödyistä ja riskeistä. Toinen alaotsikko esittelee tulokset vuorovaikutukseen ja yhteistyöhön liittyen: millaista yhteistyö Maalinnoitus-hankkeen kanssa on ja miten avoin ilmapiiri näkyy käytettäessä Maalinnoitus-hanketta yhdyskuntapalvelupaikkana. Sen jälkeen kuvataan työntekijöiden näkemyksiä Maalinnoitus-hankkeen ja siinä esiintyvien elementtien, ryhmämuotoisen toiminnan ja tukihenkilötoiminnan, vaikutuksista asiakkaan suoriutumiseen yhdyskuntapalvelusta. Lopuksi esitellään tuloksia yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöiden näkemyksistä Maalinnoitus-hankkeen ominaisuuksiin liittyen sekä heidän esittämiään kehitysehdotuksia yhteistyölle Maalinnoitus-hankkeelle ylipäätään.

Haastattelun vastauksista on valittu tähän lukuun sitaatteja, jotka havainnollistavat ja kuvaavat parhaiten työntekijöiden näkemyksiä. Sitaateista on poistettu epäolennaisia sanoja ja lauseita asian ymmärtämisen helpottamiseksi käyttämällä merkkejä ”- -” ja keskeltä puheenvuoroa pois otetun lauseen merkiksi olemme laittaneet kolme pistettä (...). Työntekijöiden sitaateissa käyttämällä termillä ”normaali palvelupaikka” tarkoitetaan tässä yhteydessä perinteisiä yhdyskuntapalvelupaikkoja. Yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöistä käytetään koodoja T1-T6.

5.1 Näkemyksiä ryhmämuotoisuuden ja sosiaalisuuden hyödyistä ja riskeistä

Lähes kaikki haastatteluun osallistuneet yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijät mainitsivat ryhmämuotoisen yhdyskuntapalvelun olevan heidän mielestään positiivinen asia siksi, että ryhmässä asiakas altistuu sosiaaliselle kanssakäymiselle, eikä yhdyskuntapalvelua suoriteta yksin. Yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijät näkivät tärkeänä sen, että yhdyskuntapalvelun suorittaja saa vertaistukea muilta suorittajilta. Lisäksi työntekijöiden mielestä oli hyvä, että Maalinnoitus-hankkeessa yhdyskuntapalvelun suorittaja joutuu olemaan tekemisissä muiden ihmisten kanssa ja altistumaan vuorovaikutustilanteille. Eräs työntekijä kuvasi tilannetta niin, että perinteisellä palvelupaikalla yhdyskuntapalvelun suorittaja voi piiloutua tekemään työtä itsekseen, mutta Maalinnoitus-hankkeessa ei.

T4: ”...altistuu pakosta sellaiselle sosiaaliselle kanssakäymiselle ja saa sitä vertaistukea, tai ainaki joutuu oleen ihmisten kanssa, ettei se voi piiloutua siellä, että jos laittaa normi palvelupaikalle, ettei se vois piiloutua jonnekin itsekseen hommiin vaan tuolla joutuu olemaan vähän muiden kanssa ja kuunnella muiden juttuja.”

Perinteisessä palvelupaikassa ollaan itsekseen ja tehdään työtehtävät oma-aloitteisesti, eikä muita palvelun suorittajia välttämättä ole samaan aikaan samassa paikassa. Kaikki haastatellut työntekijät olivat myönteisellä kannalla siihen, että ryhmämuotoinen yhdyskuntapalvelu on poikkeuksellinen, sillä siellä on muita ihmisiä, eikä työtä tehdä yksin. Tämä oli erään työntekijän näkemyksen mukaan ollut positiivinen asia hänen asiakkailleen.

T4: ”Normaalisti siellä palvelupaikalla ollaan itsekseen ja hoidetaan se homma oma-aloitteisesti ja yksinään, että siellä ei oo muita palvelun suorittajia samaan aikaan, mutta et kaikki asiakkaat on ainakin sen kokenut positiiviseksi.”

Eräs työntekijä toi ilmi, että perinteisillä palvelupaikoilla työt voivat olla hyvinkin itsenäisesti suoritettavia.

T3: ”...joissain sit on taas että ota ruohonleikkuri ja mee tonne, me tullaan kattoon neljän tunnin päästä mitä sä oot tehny.”

Yksi työntekijä piti hyvänä asiana myös sitä, että ryhmämuotoisessa yhdyskuntapalvelussa palvelun suorittaja altistuu ryhmäpaineelle. Hän mainitsi esimerkkinä tilanteen, jossa yksi palvelun suorittaja myöhästyy, niin muutkin kuin oma valvoja tai työntekijä voivat puuttua asiaan. Työntekijän mielestä ryhmänpaine voi myös edesauttaa yhdyskuntapalvelusta suoriutumista.

T4: ”Tollanen ryhmämuotoinen on hyvä, et siellä tulee sit ryhmäpainetta ja semmosta, että tavallaan jos nyt kuvittelee vaikka yks myöhästyy, niin sit heti kaikki muut on sillee - - et ei pelkää se oma valvoja tai se työntekijä siel et ”hei soo soo sä oot myöhässä”, vaan siel tulee myös vähän sitä semmosta et tavallaan nyt muutkin voi vähän puuttuu tai - - luoda siinä painetta siihen, et ne haluaa suoriutuu, koska nää muutki jotka nyt hoitaa tän hyvin niin mäki haluan hoitaa tän hyvin.”

Sama työntekijä (T4) lisäsi vielä, että yhdyskuntapalvelun suorittaja näkee ja kuulee Maalinoitus-hankkeessa vuorovaikutusta. Vaikkei hän itse osallistuisikaan vuorovaikutustilanteisiin, hän altistuu silti sosiaaliselle kanssakäymiselle ja siksi työntekijä piti ryhmämuotoista yhdyskuntapalvelua hyvänä asiana. Toinen työntekijä (T6) mainitsi sosialisovan vaikutuksen.

T4: ”Vaikka sä et itse siinä osallistu, niin sä kuitenkin kokoajan näet ja kuulet toisten vuorovaikutusta ja toisten tapaa toimia ja olla ihmisten kanssa. Niin jotenki sä kuitenkin altistut sellaselle sosiaalisuudelle, vaikka sä olisit siellä ihan tuppisuuna, niin sillee se on mun mielest hyvä toi ryhmäjuttu.”

T6: "Ja toi on viel sellanen luonteva ja helppo paikka vois kuvitella tavallaan niinko sosialisoi."

Kaksi haastateltua työntekijää nosti esiin myös taloudellisen vaikutuksen; ryhmämuotoisen yhdyskuntapalvelun ajateltiin säästävän resursseja, sillä ryhmässä on useampia yhdyskuntapalvelun suorittajia kerralla. Resurssien säästöä ajateltiin olevan sekä, että jos Maalinnoitus-hankkeen työntekijät pitävät esimerkiksi päihdekeskusteluja, yhdyskuntaseuraamustoimiston työntekijän ei välttämättä tarvitse.

T2: "...et onhan se myös tavallaan sellasta resurssien säästö - - jos on mahdollista tehdä ryhmässä nii miksi ei tekisi, että tavallaan saa suuremman hyödyn ehkä ja säästää jotain resursseja."

Kaikki haastateltavat näkivät ryhmän kokoonpanon merkityksellisenä. Työntekijät näkivät tärkeänä, että ryhmässä on tasapaino, eli mukana on monenlaisia suorittajia. Työntekijät mielsivät uhaksi sen, että ryhmä muodostuisi vain "surkeimmista" suorittajista. Erään työntekijän mielestä ryhmässä olisi hyvä olla ryhmää vahvistavia yhdyskuntapalvelun suorittajia. Sama työntekijä pohti myös sitä, että ryhmään voi muodostua epäedullinen kokoonpano.

T1: "Sellainen hyvä balanssi, ois pari ehkä sellaista surkeeta enemmän tukea tarvitsevaa suorittajaa, ja sit ois semmosii parempia tapauksia joukossa niin palvelis kaikkia...Sit et siellä olis hyvä olla kuitenkin, että siel on sit semmosii, jotka vahvistaa sitä ryhmää - - siellä on helposti semmoinen kokoonpano et se ei palvele ketää."

Erään työntekijän mielestä tässä on vastuuta myös yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöillä, sillä he voivat pitää kirjaa siitä, millaisia suorittajia hankkeessa milloinkin on, jotta epäedullista kokoonpanoa ei pääsisi muodostumaan.

T6: "Pitää muistaa sit laittaa parametreihin jotain mainintoja vähän siitä, et millainen ryhmä pyörii."

Eräs työntekijä kertoikin tiedustelleensa hankkeen työntekijöiltä tilannetta hankkeessa, ja sitä, mihin ryhmään asiakas olisi hyvä laittaa, jotta ryhmän tasapaino säilyisi. Muut työntekijät eivät vastaavasta kertoneet.

T4: ”Oon mä yleensä aina työntekijöiltä niiden kaa jutellukki et olis tämmönen ja tämmönen vähän reppana tyyppi, joka ei oikee puhu mitään, niin laitetaanko siihen maanantai tiistai ryhmään vai keskiviikko torstai ryhmään.”

Eräs työntekijä toi esille sen, että ryhmämuotoisuus ei välttämättä ole voimavara, mikäli ryhmä koostuu heikommista suorittajista. Kyseisen työntekijän mielestä Maalinnoitus-hankkeen työntekijöiden tulisi pohtia enemmän yhdyskuntapalvelua suorittavien muodostaman ryhmän kokoonpanoa, jotta hanke jatkuisi tulevaisuudessakin.

T1: ”Mut kyl mä oon tos just miettinyt sitä, että tukeeks se sitä jos siellä on hirveesti surkeit tapauksii, niin sit niin se ei välttämättä oo mikää voimavara - - mun mielestä kannattaa harkita sitä kokoonpanoo, siihen tulis suhtautuu vakavammin puolin ja toisin ketä siel on, nii siitä on meille iloa jatkossaki.”

Kaikkien haastateltaviemme yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöiden näkökulmasta ryhmämuotoista yhdyskuntapalvelun suorittamista voitaisiin hyödyntää muuallakin. Maalinnoitus-hankkeessa yhdyskuntapalvelun työtoiminta suoritetaan maalinnoituksilla luonnon helmassa, syrjemmillä alueilla. Työntekijät mielsivät tärkeäksi sen, että yhdyskuntapalvelun suorittajat tuotaisiin näkyvämmäksi yhteiskunnalle järjestämällä vastaavaa palvelua ihmisten keskuudessa. Esimerkiksi erään työntekijän mielestä löytyisi varmasti sellaista yleishyödyllistä tehtävää, kuten roskien keruuta, jota voitaisiin tehdä ihmisten parissa.

T1: ”Vois ryhmämuotosta palveluu toteuttaa jossain täällä meidänki keskuudessa, et se voi olla se kohde joku toinen, et sen ei tarvii olla se Maalinnoitus-hanke, et on tuol varmaan semmost tehtävää mistä kaikki hyötyy ja sit tavallaa tulee se heidän työ näkyvämmäks...nii nii et tuoda tänne ihmisten parii, et nyt hän ne on tavallaa jemma siellä.”

T5: ”Nii tyylii jotai roskien keräämistä - - tai ihan mitä vaan.”

Yksi haastateltavista näki ryhmämuotoisen yhdyskuntapalvelun pääasiassa positiivisena asiana sen takia, että ryhmässä yhdyskuntapalvelun suorittajat voivat nähdä esimerkkejä onnistumisesta. Työntekijä pohti esimerkiksi sitä, että sellainen henkilö, jolla menee paremmin tai on onnistunut esimerkiksi raitistumisessa, voi olla esimerkkinä muille suorittajille.

T3: ”Sinällään vois toimia jonkinlaisena semmosena, ei nyt esikuvana, mutta joku jolla menee paremmin - - et hän toimii sellasena hyvänä esimerkkinä.”

Lähes kaikki haastatellut työntekijät näkivät kuitenkin ryhmämuotoisen yhdyskuntapalvelun vaikutuksissa myös riskejä. Työntekijät olivat huolissaan siitä, miten toiset yhdyskuntapalvelua suorittavat henkilöt vaikuttavat toisiinsa. Huolta aiheutti esimerkiksi se, että toiset yhdyskuntapalvelun suorittajista kertoivat avoimesti tekemistään rikoksista ja päihteidenkäytöstään, johon muut suorittajat voivat mennä mukaan. Toinen työntekijä nosti esille myös sen, että ryhmässä voidaan alkaa ihannoimaan päihteiden käyttöä ja rikollisuutta, joka voi johtaa jopa yhdyskuntapalvelun keskeytymiseen. Työntekijät käyttivät tästä termiä kuivanappailu. Eräs työntekijä toi kuitenkin esille sen, ettei mitään vertaistukiryhmää voida pitää, ellei uskalla ottaa riskiä saada huonoja vaikutteita.

T2: ”Ja mä aattelin kans just tota, että kaikissa nois vertaistukiryhmissä on se riski, että asiakas saattaa mennä siihen semmoseen kehuskeluun ja kuivanappailuun ja tämmösee näin - - sit taas pitää varmaan aatella sitä, että jos haluaa ettei sellasta ole, niin sit ei voi ikinä pitää mitään vertaistukiryhmiä, et kumpi on tavallaan sit parempi, että semmoselta ei varmasti voi välttyä.”

T1: ”Niin sekin on myös iso riski sit, koska kaikkihan ei sitä ota minään pelotteena, vaan ne alkaa ihannoimaan ja lähtee mukaan niihin juttuihin, ja kaikkee tällasta.”

T3: ”...ottaa sellasena kuivanappailuna sen homman ja sit se niinku lähtee.”

Puolet haastateltavista antoi merkityksen myös sille, että Maalinnoitus-hankkeessa yhdyskuntapalvelua suorittavien ryhmä muodostuu eri-ikäisistä erilaisen rikostaustan omaavista henkilöistä. Maalinnoitus-hankkeessa yhdyskuntapalvelua suorittavien ryhmässä on naisia sekä miehiä, mikä on normaalista poikkeavaa. Eräs työntekijä kertoi asiakkaastaan, joka oli kokenut Maalinnoitus-hankkeeseen osallistuessaan muiden yhdyskuntapalvelun suorittajien puhumat asiat kummallisiksi. Kyseessä oli nuorempi henkilö, ja muut suorittajat olivat olleet pidemmän rikostaustan omaavia. Nuorempi yhdyskuntapalvelun suorittaja oli jopa kokenut, ettei kuulunut Maalinnoitus-hankkeessa olevaan ryhmään. Toisaalta työntekijä näki, että tällainen voi toimia myös pelotevaikutuksena, eli voi ehkäistä rikoksiin sortumista tulevaisuudessa.

T3: ” Semmonen nuorempi kaveri sano, et siel on vähä kummallisii juttuja - - semmone nuori poika ku ei oo mitään rikosrekisterii ja sit se meni kuuntelee - - hän sano, et siel on vähän puhuttu kummallisia juttuja, et hän ei ehkä ihan kuulunu sinne. - - Toisaalta ehkä ihan hyvä semmosena pelottavana kokemukseksi että hän ei ikinä sille tielle lähde ...”

Yhden työntekijän työntekijän mielestä se, että ryhmä muodostuu erilaisista ihmisistä, voi aiheuttaa myös ongelmia. Hän mainitsi sellaisen ryhmän olemassaolon poikkeukselliseksi, joka koostuu eri-ikäisistä ja eri sukupuolta olevista henkilöistä.

T1: ”No kyl tai mua ainaki ne riskit puhuttaa just, että siel on just semmosii tyyliin et ei oo mitään aikasempaa rikosrekisterii, sit se on vaikka viiskytt tuntii ykp:t (yhdyskuntapalvelua), se on sit siel semmosten ihmisten kans kenel on todella pitkä rikoshistoria ja on eri ikäsiä, sit et siel on eri sukupuoltaki olevia, mikä on ihan poikkeuksellist kans, niin kylhän se saattaa aiheuttaa tietynlaiset ongelmat.”

Toinen työntekijä nostikin esiin sen seikan, että ryhmässä muuttujia on loputtomiin.

T6: ”Ei voi koskaa tietää millanen ryhmä ja millanen vaikutus, minkä ikäsi, niit muuttujii on ihan loputtomiin.”

Yksi työntekijä sanoi näkevänsä ryhmän jäsenten erilaisuuden ennen kaikkea vahvuutena.

T2: ”Mä voin sanoo et asiat voi olla myös vahvuuksii.”

Yhteenvetona voidaan todeta, että yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijät näkivät ryhmämuotoisen yhdyskuntapalvelun vaikutukset pääasiassa positiivisina, mutta siinä nähtiin myös riskejä. Hyvinä asioina pidettiin asiakkaan altistumista sosiaalisille tilanteille, vuorovaikutukselle ja ryhmäpaineelle. Riskeinä taas pidettiin ryhmän koostumista erilaisista ihmisistä sekä ryhmäläisten keskusteluja päihteidenkäyttöön ja rikollisuuteen liittyen. Työntekijöiden näkökulmasta ryhmässä tulisi olla hyvä tasapaino ja ryhmämuotoista yhdyskuntapalvelua voitaisiin heidän mielestään hyödyntää muuallakin yhteiskunnassa. Mielestämme on tärkeää punnita Maalinnoitus-hankkeen kaltaista ryhmätoimintaa monesta eri näkökulmasta ja huomioida siihen kuuluvat riskit, jotta nämä riskit voitaisiin minimoida. Työntekijät huomioivat kuitenkin pääsääntöisesti Maalinnoitus-hankkeen hyvät puolet, joka kertoo mielestämme siitä, että toiminnan hyvät puolet ovat oleellisemmat kuin sen huonot puolet.

5.2 Näkemyksiä vuorovaikutuksesta ja yhteistyöstä

Kaikki haastatellut työntekijät näkivät tärkeänä sen, että Maalinnoitus-hankkeeseen asiakkaita ohjattaessa asiakkaan todellisen tilanteen voi tuoda näkyväksi ja asioista puhua avoimesti ja rehellisesti. Lähes kaikki haastateltavat toivat ilmi sen, että Maalinnoitus-hankkeen työntekijät tietävät yhdyskuntapalvelua suorittavien mahdolliset ongelmat esimerkiksi päihteidenkäytön tai mielenterveyden suhteen.

T3: ”Nii ja ku tietää mitä nää asiakkaat on, sen todellisuuden, kun joskus tuntuu et tavallisil palvelupaikoil ku sinne pitää soittaa et täs ois tämmönen kiva kaveri ja tosi hyvä työntekijä - - Et pystyy just kertomaan ja voi tai yrittää jotenki kaunistella niit asioita vaan sen takia, et nyt mun on pakko päästä tää johonki suorittamaan.”

T5: ”...ne tietää et mitä tää miten haastavaa ja moniongelmaista tää meidän asiakasmateriaali on ja ne tietää sen totuuden.”

Työntekijät näkivät tärkeänä sen, että Maalinoitus-hankkeeseen ohjattaessa asiakas voi olla oma itsensä, kun taas perinteiseen palvelupaikkaan pyrkiessä totuuden kertomista jopa vältellään. Työntekijät kertoivat luottavansa siihen, että huonommin selviävät palvelun suorittajat voidaan ohjata Maalinoitus-hankkeeseen suorittamaan yhdyskuntapalvelua. Kolmen haastatellun mukaan ohjatesaan asiakkaan Maalinoitus-hankkeeseen, heidän ei tarvitse miettiä asiakkaan ulkoista olemusta tai sitä, kehtaavatko he laittaa yhdyskuntapalvelun suorittajaa hankkeeseen. Kaikki haastatellut työntekijät ajattelivat, että asiakkaan voi ohjata Maalinoitus-hankkeeseen, mikäli muut yhdyskuntapalvelupaikat eivät tuntuisi sopivalta. Eräs työntekijä (T6) mainitsi, että Maalinoitus-hanke helpottaa yhdyskuntapalvelupaikan etsimistä asiakkaalle.

T4: ”...asiakkaan ulkonen habitus ja just tää psyykkinen vointi ja sosiaaliset taidot on heikkoi, ni sit tietää et on tommonen palvelupaikka minne voi laittaa, et ehkä ei muualle välttämättä kehtais ees laittaa asiakasta - - et helppo löytää se palvelupaikka ku tietää, et sitte voi maalinnotuksille laittaa, jossei se sovi oikee mihinkä muuhun normaaliin palvelupaikkaan.”

T6: ”Ja siin se helpottaa just ku ettii semmosen vähän epämääräsel tyypil paikkaa tai sit jos on semmonen, et ois kiva, et vois puhuu siit jotenki avoimesti, jostai asiast, ni siinä se helpottaa ettii sitä paikkaa - - tietää sen totuuden ei tarvii miettii, et toivottavasti se nyt näyttää tarpeeks normaalilta.”

Kaksi työntekijää oli myönteisellä kannalla siihen, että Maalinoitus-hankeen työntekijän voi kutsua yhdyskuntaseuraamustoimistoon ja esitellä asiakkaan siellä, mikäli ei kehtaa mennä muihin yhdyskuntapalvelupaikkoihin esittäytymään kyseisen asiakkaan kanssa.

T1: ”...mä ees kehtaa lähtee jonku asiakkaan kans johonki palvelupaikkaan, et jos mä menisin ne sanois, et ”et oo tosissas”, nii tonne maalinnotus-hankkeeseen tai voi kutsuu sen työntekijän tänne et täs ois tämmönen tapaus.”

Erään työntekijän näkemyksen mukaan Maalinnointus-hanke on poikkeuksellinen yhdyskuntapalvelupaikka, sillä sellaisia palvelupaikkoja, jossa asiakkaan todellisuuden voi tuoda rehellisesti esille, ei liiemmin ole. Perinteiseen yhdyskuntapalvelupaikkaan mennessä ja totuuden kerrottuaan yhdyskuntapalvelua ei välttämättä suostuta aloittamaan.

T1: ”On poikkeuksellinen palvelupaikka, että meillä ei oo hirveesti sellaisia palvelupaikkoja, mis voi oikeesti tuoda sen asiakkaan todellisuuden aika näkyvästi esille, et jos mä meen johonki peruspaikkaan ja kerron asiakkaan todellisuuden, tietty hänen luvallaan, niin ne sanois jo siinä kohtaa, et ehkä me ei aloitakaan tätä suorittamista, et se on sillai hyvä.”

Kaksi haastateltavista työntekijöistä koki, että perinteiseen palvelupaikkaan hakeminen voi päättyä jo alkuunsa, mikäli palvelupaikalle kerrotaan asiakkaan todellisuus. Eräs työntekijä mainitsi kokevansa vapauttavana sen, että Maalinnointus-hankkeeseen ohjaaminen on helpompaa, kun asiakasta ei tarvitse ”markkinoida”, jotta asiakkaan saisi hankkeeseen suorittamaan palvelua.

T1: ”Ja et voi puhuu siit todellisuudesta, sehän on ihan mielettömän helpottavaa ja vapauttavaa - - normi palvelupaikal joutuu tyyliin markkinoimaan, et sen saa sinne sisälle, vaik mitä koittaa tietenki välttää, mut jos kertoo sen todellisuuden niin se päättyy jo siihen puhelinsoittoon, et soita muualle.”

Eräs työntekijä mielsi perinteiseen palvelupaikkaan hakemisen jopa työhaastattelun kaltaisena tilaisuutena. Hän kertoi, että Maalinnointus-hankkeen työntekijät menevät usein yhdyskuntaseuraamustoimistoon ja työntekijät keskustelevat yhdessä asiakkaan kanssa.

T6: ”Ja se on vähän erityylinen se tilanne ku ne tulee tänne (yhdyskuntaseuraamustoimistoon) ja täällä puhutaan asiakkaan vieressä, ja se itteki puhuu siitä eri tavalla. Se normikäynti on semmoinen minityöhaastattelu, missä enemmän ehkä markkinoi itseensä, kuinka hyvä suorittaja on.”

Kaikkien haastateltaviemme yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöiden näkökulmasta yhteistyö Maalinnointus-hankkeen työntekijöiden kanssa on sujunut hyvin ja se on ollut tiiviimpää ja avoimempaa verrattuna perinteisten yhdyskuntapalvelupaikkojen työntekijöihin. Yhdyskuntaseuraamustoimistojen ja Maalinnointus-hankkeen työntekijät ovat tehneet jopa verkostoyhteistyötä. Usein Maalinnointus-hankkeen työntekijät ja yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijät sopivat alusta asti siitä, että pitävät yhteyttä asiakkaan asioissa. Lisäksi asiakkaiden ohjaaminen Maalinnointus-hankkeeseen nähtiin pääasiassa omaa työskentelyä helpottavana tekijänä.

T4: ”On saanu tukee ja joittenki kaa on tehty tosi tosi tiivistä verkostoyhteistyötä, et sillee Kritsin työntekijät ja on sitte muut tahot siinä mukana, ja yhdessä tavattu ja tuettu asiakasta ja päivitetty suunnitelmaa ja tavoitteita ja nii edelleen - - helpottanu, että tavallaan tietää, et jos sille asiakkaalle jotain tulee, ni sielt voi olla yhteydes ja ollaa yleensä aloitustapaamisissa sovittuki, et saa olla sit yhteydes puolin ja toisin.”

T5: ”Tosi hyvin on toiminu yhteistyö - - soiteltii ja laitettii tekstiviestii ja sähköpostiviestii ja sit he kävi tääl toimistolla ja piti kokoajan työntekijän ajantasalla missä mennään ja ja ihan hyvin kyllä yhteistyö sujui.”

Positiivisena asiassa yhteistyössä muutama työntekijä näki sen, että hankkeen työntekijät vierailevat yhdyskuntaseuraamustoimistossa.

T6: ”...tos yhteistyös mun mielestä hyvä se, et se alkukeskustelu on täällä.”

T5: ”Mulla oli kans toi positiivisena, että (työntekijän nimi) kävi itseasiassa täällä monta kertaa täällä mun luona - - tavattiin jopa silleiki, että oli asiakas mukana.”

Lähes kaikki haastateltavat yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijät näkivät tärkeänä sen, että vastuu asiakkaasta jakautuu myös Maalinnoitus-hankkeen työntekijöille, toisin kuin perinteisillä palvelupaikoilla. Tämä koettiin omaa työtä helpottavana tekijänä. Yhteistyön Maalinnoitus-hankkeen työntekijöiden kanssa kerrottiin olevan tiivistä ja monipuolista, ja yhteydenottoja tapahtuu puolin ja toisin. Yksi työntekijöistä mainitsi esimerkiksi saavansa tietoa asiakkaan tilanteesta Maalinnoitus-hankkeen työntekijöiltä. Lisäksi toisen työntekijän mielestä asiakkaan ollessa perinteisellä yhdyskuntapalvelupaikalla, työntekijän omalla aktiivisuudella on enemmän merkitystä, kuin asiakkaan ollessa Maalinnoitus-hankkeessa. Lisäksi kaksi työntekijää koki ongelmatilanteiden selvittämisen helpommaksi asiakkaan ollessa suorittamassa yhdyskuntapalveluaan Maalinnoitus-hankkeessa.

T4: ”Mun työ, no just sillee se eroaa, että maalinnotuksella voi työntekijöiden kaa tehdä yhteistyötä ja soitella ja puhuu asiakkaan tilanteesta just asiakkaan suostumuksella, ja et saa sielt kokoajan sit tietoo, ja tosi tiiviisti kyl ollaa yhteyksis, soitellaa näiden asiakkaitten jutuista ja kaikista tämmösistä - - nii sitte se oma työmäärä vähän ehkä siinä helpottuu, ja sit saa jaettuun sen vastuun.”

T2: ”Et sit ku mä laitan normi palvelupaikkaan, ni mä oon yksin tavallaan vastuus siit palvelun onnistumisesta, ja se on tosi paljon mun aktiivisuudest kiinni, et miten se asia menee ja muuta, jos siin on jotain ongelmaa, et sit tuolla se on niin paljon muuta kaikkee.”

T3: ”Tulis joku ongelmatilanne siellä, mikä liittyy siihen palveluun itsessään johki työntekemiseen tai johonki, ni se ois helpompi selvittää.”

Yhden työntekijän mielestä Maalinnointus-hankkeen työntekijät ottavat yhteyttä vähän turhan usein. Toisinaan tämä voi yhdyskuntaseuraamustoimiston työntekijästä tuntua siltä, että Maalinnointus-hankkeessa oleva asiakas vie liikaa työaika, sillä työntekijällä on monta muuta asiakasta.

T4: ”...tuntuu et välil jopa liianki usein tulee sielt soitto, ku sit on ne 30 muutaki asiakast - - niuntuu et sielt nii aktiivisesti ollaan asiakkaan asioist yhteydessä, ni sitte aina on niit vastaamattomii puhelui.”

Yhteenvetona voidaan todeta, että Maalinnointus-hankkeeseen ohjattaessa asiakas voi olla oma itsensä, kun taas perinteiseen palvelupaikkaan pyrkiessä totuuden kertomista jopa vältellään. Lisäksi asiakkaan voi ohjata Maalinnointus-hankkeeseen, mikäli muut yhdyskuntapalvelupaikat eivät tuntuisi sopivalta. Tämä kertoo mielestämme siitä, että perinteisillä palvelupaikoilla on tiukemmat kriteerit yhdyskuntapalvelun suorittajien suhteen ja heikompikuntoisille suorittajille on vaikeampi löytää perinteistä yhdyskuntapalvelupaikkaa. Yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijät näkivät työskentelyään helpottavana tekijänä sen, että asiakas on suorittamassa yhdyskuntapalveluaan Maalinnointus-hankkeessa. Vuorovaikutus ja yhteistyö Maalinnointus-hankkeen työntekijöiden kanssa nähtiin pääasiassa sujuvana ja tiiviinä, sekä ilmapiiri hankkeen työntekijöiden kanssa avoimena. Mielestämme tällainen tiivis ja avoin yhteistyö on tärkeää niin asiakkaan, kuin työntekijöidenkin kannalta; näin asiakas saa tarvitsemansa tuen ja huomion, ja samalla työntekijän vastuu asiakkaasta jakautuu ja työnteke helpottuu.

5.3 Näkemyksiä ryhmämuotoisuuden ja tukihenkilötoiminnan vaikutuksista asiakkaisiin

Puolet haastateltavista oli sitä mieltä, että heidän Maalinnointus-hankkeeseen ohjatut asiakkaat eivät välttämättä olisi suoriutuneet yhdyskuntapalvelusta perinteisessä yhdyskuntapalvelupaikassa. Työntekijöiden mukaan Maalinnointus-hanke on olennaisesti auttanut asiakasta suoriutumaan yhdyskuntapalvelusta. Yksi työntekijä kertoi esimerkiksi laittaneensa Maalinnointus-hankkeeseen sellaisia asiakkaita, jolta puuttuu oma-aloitteisuutta ja jotka ovat psyykkisesti heikkokuntoisia, sillä he eivät hänen mielestään välttämättä suoriutuisi perinteisillä yhdyskuntapalvelupaikoilla. Yksi työntekijä totesi, että hänellä oli asiakas, joka ei olisi hänen mielestään pärjännyt muualla kuin Maalinnointus-hankkeessa.

T4: ”...oli aika sellanen passiivinen, ja et aika monel on puuttunut sellasta oma-aloitteisuutta tai on psyykkisesti niin heikko se kunto, et ei ehkä selviytyis tai suoriutuis normaaleil palvelupaikoilla - - moniongelmaisia ja sit ei välttämättä suoriudu muualla, tai et tarvii semmost tukea siin suorittamisen aikana, mitä maalinnoituksel voidaan tarjota.”

T2: ”...mun suorittajan kohdalla mä oon todella vakuuttunut, että se ei olis pärjäny muissa palvelupaikoissa.”

Erään työntekijän mukaan hänen asiakkaansa halusi suorittaa yhdyskuntapalvelun Maalinnoitus-hankkeessa siksi, että hän piti siellä olemisesta, ja on saanut tukea hankkeen työntekijöiltä. Lisäksi työntekijä kertoi, että Maalinnoitus-hankkeessa suorittaja voi olla oma itsensä. Toinen työntekijä huomioi myös luonnon terapeuttisen vaikutuksen.

T5: ”...haluu suorittaa sielä Maalinnoitus-hankkeessa sen takii, että hän on tykänny olla siellä ja on saanu erityisen paljon tukee työntekijöiltä, et hän on vähän sellanen erilainen, ni hän on saanu olla oma itsensä sielä palvelupaikalla, että ei oo tarvinnu esittää mitään muuta.”

T1: ”Ja ohan se aika terapeuttinen joku metsä.”

Yksi työntekijöistä kertoi huomanneensa asiakkaallaan huomattavan muutoksen asiakkaan toimintakyvyssä ja totesi Maalinnoitus-hankkeen tuoneen onnistumisen kokemuksia sekä uskoa asiakkaan omaan tulevaisuuteen. Hän kertoi myös, että asiakkaan ja Maalinnoitus-hankkeen työntekijän välille oli muodostunut pidempi asiakassuhde joka jatkui yhdyskuntapalvelun suorittamisen jälkeenkin.

T2: ”...toimintakyky selkeesti parani ja se, et se sai siellä semmosii onnistumisen kokemuksii, niin se sai siitä sitte semmost uskoo siihen omaan tulevaisuuteen ja se innostu siitä päihteettömyydestä sillee uudestaa, ja sitte oli jäämässä sinne työkokeiluun - - sil oli jääny semmonen asiakassuhde sinne, että halus käydä siel viikottain juttelee sen (työntekijän nimi) kanssa mikä mun mielestä kuulostaa aika uskomattomalta, et se on -- käynny viikottain nyt tähän syksyyn asti, niin on se aika sillee mahtava juttu. Et kyl se on jotain tukee siit saanu.”

Kaikkien haastateltujen mielestä yhdyskuntaseuraamustoimistoilla on ollut suuri tarve Maalinnoitus-hankkeen kaltaiselle palvelupaikalle. Joillekin asiakkaille on työntekijöiden mukaan

voinut olla hankalaa löytää sopivaa palvelupaikkaa, mutta kynnys asiakkaan ohjaamiseen Maalinnointus-hankkeeseen on ollut matala. Eräs työntekijä näki Maalinnointus-hankkeen tärkeyden myös siitä näkökulmasta, että se säästää perinteisten yhdyskuntapalvelupaikkojen käyttöä erityisesti hankalampien asiakkaiden suhteen. Toinen työntekijä oli kokenut, että Maalinnointus-hanke on paikka, jonne voi ohjata kenet tahansa.

T1: ”Meil oli jossai kohtaa sellanen toive, et löydettäis sellainen kaatopaikka, minne vois sit laittaa sellasii kauniisti sanottuna niin, et ei tarvii kuluttaa noit meidän tommosii perus palvelupaikkoja, koska ne sit kaatuu, et meil on selkeesti ollu tarvetta.”

T3: ”Se ehkä markkinoitiin just sellasena, et tääl on hirveesti tukee ja tänne vaa sellaset huonokuntoisemmat, oltiin sillee jee tänne kaikki voi laittaa.”

Jälkimmäisen työntekijän (T3) mielestä Maalinnointus-hankkeeseen voi laittaa myös fyysisesti heikkokuntoisempia yhdyskuntapalvelun suorittajia.

T3: ”Tosta sijoittelusta, et vaik se onkin sitä ulkotyötä, mut tavallaan sinne ehkä vois laittaa semmosen tyyppin, joka ei hirvittävästi välttämättä oo fyysisesti ole mikää supersankari.”

Yhteenvedona voidaan todeta, että Maalinnointus-hanke auttaa asiakkaan suoriutumista yhdyskuntapalvelusta ja tarjoaa yhdyskuntapalvelupaikan sellaisille asiakkaille, jotka eivät selviytyisi perinteisissä yhdyskuntapalvelupaikoissa. Tämä on mielestämme tärkeää, sillä myös heikkokuntoisimmilla tulisi olla mahdollisuus suorittaa rangaistus yhdyskuntapalveluna, vaikka perinteiset yhdyskuntapalvelupaikat eivät olisi sopivia. Haastattelussa nousi esille myös, että Maalinnointus-hankeessa yhdyskuntapalvelun suorittaja voi saada onnistumisen kokemuksia ja toimintakyky voi kohentua. Mielestämme tämä kertoo siitä, että Maalinnointus-hanke luo ympäristön, jossa voi saada tällaisia kokemuksia. Lisäksi Maalinnointus-hankkeen kaltaiselle yhdyskuntapalvelupaikalle on ollut selkeä tarve. Mielestämme tämä kertoo siitä, että Maalinnointus-hankkeen olemassaolo on tärkeää, sillä osa hankkeen osallistujista olisi luultavasti joutunut vankilaan, mikäli heillä ei olisi ollut mahdollisuutta suorittaa yhdyskuntapalveluaan Maalinnointus-hankeessa.

5.4 Näkemyksiä Maalinnointus-hankkeen ominaisuuksista

Kaikki haastatellut yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijät kokivat Maalinnointus-hankkeen jatkuvuuden epävarmaksi. Työntekijöiden mielestä Maalinnointus-hanketta ei hyödynnetä niin paljon kuin voisi ja tämän vuoksi heidän mielestään sinne voisi laittaa parempikuntoisia-

kin suorittajia. Työntekijät toivoivat enemmän Maalinnoitus-hankkeen kaltaisia yhdyskuntapalvelupaikkoja. Etenkin se, että Maalinnoitus-hankkeessa olisi tarpeeksi suorittajia, nähtiin tärkeänä hankkeen jatkuvuuden takaamiseksi. Erään työntekijän mielestä Maalinnoitus-hankkeen rahoitusta ei tulla jatkamaan, mikäli hankkeessa ei ole tarpeeksi osallistujia.

T3: ”...jos ajattelee sen heidän toimintansa kannalta, että jos siellä ei oo porukkaa, niin eihän ne tuu jatkamaan sitä rahoitusta.”

Yhden työntekijän mielestä Maalinnoitus-hankkeen työntekijät ottavat mahdollisesti helpommin yhdyskuntapalvelun suorittajia vastaan, jotta hanke olisi kannattava ja saisi jatkoa. Toinen työntekijä näki tärkeänä, että Maalinnoitus-hanke olisi mahdollisimman täynnä yhdyskuntapalvelun suorittajia, jotta hankkeen jatkuvuus taattaisiin.

T1: ”Niin mut jos tääkää ei olis projekti ku niil on selkeesti huoli, niin mä ainakin kuulisin siit jatkosta, niin nehän sanoo helpommin kyllä, jos olis tavallaan peruspaikka, et se on turvattu se jatko, niin voi olla, että olis jo nyt sanottu et kattokaas jotain toista paikkaa.”

T2: ”...ton jatkuvuuden kannalta ois varmaan tärkeetä, et se pyöris sillee koko ajan, et siel olis suht täys potti kuitenkin niitä.”

Puolet haastateltavista toi ilmi, että he olivat huolissaan Maalinnoitus-hankkeen työntekijöiden jaksamisesta. Erään työntekijä mielestä Maalinnoitus-hankkeen työntekijät voivat väsyä työskennellessään haastavan asiakaskunnan kanssa.

T1: ”Mut selkeetähän se on seki vaan palvelupaikka, et niil on rajalliset resursit, et jos me sinne jatkuvasti työnnetään surkeit suorittajia niin ennemmin tai myöhemmin se väsy -- kyl mä siis mä oon edelleenki sitä mieltä, että mä en usko, et ne jaksaa tällä tahdilla tolla kokoonpanolla nii jossain kohtaa ne väsy ja turhautuu ja niiden on pakko miettii, et mites tää homma järjestetään uusiks.”

Toinen työntekijä huomioi tässä yhteydessä hankkeen tarkoituksen, joka on tuen tarjoaminen sitä tarvitseville, jolloin asiakaskunnan ei voi olettaakaan olevan helppoa.

T4: ”No mut toisaalhan niitten tarkotus on nimenomaan tarjota sitä tukee niil erityistukee tarvitseville, et sillee sehän on mun mielestä ainaki niitten ta-vote.”

Erään työntekijän mielestä Maalinnointus-hankkeen työntekijät joutuvat sietämään haastavaa tilannetta, sillä hankkeen jatkosta ei ole varmuutta. Hänen mielestään olisi hyvä, mikäli Maalinnointus-hankkeen kaltaisia paikkoja olisi enemmän, jotta kuormitus jakautuisi niiden kesken. Työntekijän mielestä kuormittavuuden jakautuminen on kuitenkin myös yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöiden vastuulla, sillä he päättävät ketä laittavat hankkeeseen.

T1: ”... jossain kohtaa se raja vaan tulee vastaan, et nyt ku ne viel on sellases tilantees, et ne koittaa saada sitä jatkoo lisää, ni tottakai ne joutuu sietää tätä, mut saa nähä miten sit jatkossa, et ois tietysti hyvä mejän kannalta, et meil ois enemmän ton tyyppisii paikkoi, ja sitte myös, et sitä kuormitusta ei nii paljoo työnnettäis sinne -- mejän vastuullahan se on, et miten me jaetaan sitä, ku täs ihan selkeesti tulee kuitenkin se, et paljon sinne just menee nii aika huonos kunnos olevii suorittajia.”

Yhteenvetona voidaan todeta, että yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijät olivat huolissaan Maalinnointus-hankkeen jatkuvuudesta ja heidän mielestään hankkeessa tulisi olla mahdollisimman paljon suorittajia, jotta hanke saisi jatkoa. Lisäksi työntekijät toivoivat enemmän Maalinnointus-hankkeen kaltaisia yhdyskuntapalvelupaikkoja, jonne voisi laittaa myös heikompiuntoisia suorittajia. Tämä kertoo mielestämme siitä, että Maalinnointus-hanke on tarpeellinen ja nykyiset muut yhdyskuntapalvelupaikat eivät vastaa tarpeisiin. Huolta työntekijöiden keskuudessa herätti myös Maalinnointus-hankkeen työntekijöiden jaksaminen haastavan asiakaskunnan kanssa. Mielestämme on tärkeää, että yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijät huomioivat nämä asiat, sillä myös he voivat vaikuttaa Maalinnointus-hankkeen jatkuvuuteen ohjaamalla sinne tarpeeksi asiakkaita sekä työntekijöiden jaksamiseen ohjaamalla hankkeeseen myös parempikuntoisia suorittajia.

5.5 Työntekijöiden kehitysehdotuksia yhteistyölle ja Maalinnointus-hankkeelle

Kysyimme haastattelussamme yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöiltä kehitysehdotuksia heidän ja Maalinnointus-hankkeen työntekijöiden väliselle yhteistyölle. Saimme kuitenkin tähän kysymykseen vastaukseksi myös kehitysehdotuksia yleisesti Maalinnointus-hankkeelle.

Yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöistä kolme totesi, että Maalinnointus-hankkeen työntekijät voisivat käydä esimerkiksi yhdyskuntaseuraamustoimistojen tiimipalavereissa kertomassa hankkeesta. Toimistolla vieraillessaan he voisivat myös esittää toiveita siitä, millaisia suorittajia Maalinnointus-hankkeen sen hetkinen ryhmä kaipaa. Yhden työntekijän mukaan Maalinnointus-hankkeen työntekijät olivatkin esittäneet toiveita seuraavan suorittajan suhteen.

T2: ”niiden ehkä rekrytointi, et onksse se et ne laittaa sähköpostii säännöllisesti, vai oisko, et ne tulis ihan vaik käymään meidän tiimeissä ja pohdittais siellä.”

T4: ”...meijän toimistolla aina ku on käyny, ni ne aina sanoo, et nyt vois joku hyvä tulla joku oikeen hyvä seuraavaks.”

Yhden työntekijän mielestä mahdollisuus suorittaa yhdyskuntapalvelua maalinnoituksilla vain arkisin karsii erityisesti hyviä suorittajia, sillä nämä käyvät töissä tai koulussa, eivätkä siksi voi suorittaa yhdyskuntapalvelua arkisin. Hän ehdottikin, että Maalinnoitus-hankkeessa voisi suorittaa yhdyskuntapalvelua myös viikonloppuisin. Toinenkin työntekijä suhtautui myönteisesti ajatukselle viikonloppuun yhdyskuntapalvelupaikasta.

T4: ”...just se kellonaika siel on se rajote, et jos joku on töissä tai koulussa, niin - - se karsii jonku tai aika paljo, ja varsinki niit hyvii se karsii pois, koska ne yleensä on töissä tai jossain koulussa tai jossakin, ni jos jotain voi kehittää ni se et viikonloppupaikka myös.”

Puolet haastatelluista toi ilmi olevansa sitä mieltä, että Maalinnoitus-hankkeen työntekijät voisivat osallistua lopputapaamiseen yhdyskuntaseuraamustoimistolla, jossa päätetään yhdyskuntapalvelu ja käydään läpi palvelusta suoriutumista yhdessä asiakkaan kanssa. Tässä tapauksessa myös Maalinnoitus-hankkeen työntekijä voisivat kertoa oman näkemyksensä palvelusta suoriutumisesta. Työntekijät sekä Maalinnoitus-hankkeesta että yhdyskuntaseuraamustoimistoista voisivat myös yhdessä asiakkaan kanssa suunnitella asiakkaan tulevaisuutta ja jatkoa.

T4: ”...tuli siihen loppukeskusteluun mukaan, ni käytiin sellanen palaute ja loppukeskustelu ykpsä (yhdyskuntapalvelussa), niin ja siihen tuli mukaan, ni se oli ihan kiva, et sitte ainki saa sieltäki sit, et miten asikkaalla on oikeesti menny siel palvelus, miten on kokenu - - voitii yhes kaikki jutella siinä, et mites nyt tästä eteenpäin sitte elämässä.”

Kysyttäessä, voisiko perinteisen yhdyskuntapalvelupaikan yhteyshenkilön kanssa tällainen lopputapaaminen olla mahdollinen, oli vastaus selvä ei.

T4: ”Ei ikinä olis sellasta normi palvelupaikalla.”

Yhteenvedon voidaan todeta, että yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöiden näkökulmasta Maalinnoitus-hankeen työntekijät voisivat vieraillla useammin yhdyskuntaseuraamustoimistoissa sekä osallistua yhdyskuntapalvelun loputtua lopputapaamiseen. Tämä kertoo mielestämme siitä, että yhteistyö Maalinnoitus-hankkeen ja yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöiden välillä voisi joissain tilanteissa olla vieläkin monipuolisempaa ja perinteisten yhdyskuntapalvelupaikkojen kanssa yhteistyö on puutteellista. Lisäksi yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöiden mielestä yhdyskuntapalvelua olisi hyvä pystyä suorittamaan maalinnoituksilla myös viikonloppuisin.

6 Johtopäätökset

Luvussa kuusi esitellään haastattelusta saatujen tulosten perusteella tekemiämme johtopäätöksiä tutkimuskysymyksiin vastaten. Tutkimuskysymyksiä oli kaksi: millaisena yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijät näkevät uudentyypin yhdyskuntapalvelun suorittamisen mallin ja minkälaisia näkemyksiä työntekijöillä on Maalinnoitus-hankkeesta. Lisäksi tässä luvussa peilataan tutkimuksemme tuloksia teoriaan ja aiempiin tutkimuksiin. Johtopäätökset on tässä luvussa jäsenelty alaotsikoiksi sisällönanalyysista saamiemme yläluokkien mukaan.

6.1 Ryhmämuotoisen yhdyskuntapalvelun vaikutukset

Työntekijät näkivät riskejä ryhmämuotoisessa yhdyskuntapalvelussa. He pohtivat esimerkiksi vertaistuen mahdollisia negatiivisia vaikutuksia. Ari Siekkinen on tutkimuksessaan saanut erisuuntaisen tuloksen. Hänen tutkimuksesta kävi ilmi, että vertaistuen avulla on mahdollisuus vaikuttaa varsin huomattavasti ihmisen elämänhallintaan ja selviytymiseen. Hänen tutkimuksensa perusteella aktiivinen ja säännöllinen osallistuminen vertaistukitoimintaan näyttäisi parantavan elinolosuhteita sekä elämänlaatua. (Siekkinen 2008, 63.) Vertaistuki voidaan määrittellä yhteisölliseksi, omaehtoiseksi tueksi samankaltaisen elämäntilanteen omaavien ihmisten kesken. Toivoa kuntoutumiseen tuo sellainen ihminen, jolla on samankaltaisia kokemuksia, sillä nämä yhteiset kokemukset lisäävät keskinäistä ymmärrystä. (Mielenterveyden keskusliitto.) Maalinnoitus-hankkeen kaltaisessa ryhmämuotoisessa toiminnassa voi esiintyä keskustelua rikoksista ja päihteidenkäytöstä ihailevaan sävyyn. Tämä voi johtaa jopa retkahtamiseen ja palvelun keskeytymiseen. Maalinnoitus-hankkeeseen osallistuminen voi siis pahimmillaan toimia palvelun suorittamista heikentävä tekijänä.

Haastattelemamme työntekijät pohtivat kuitenkin myös sitä, että ryhmän erilaisuus voidaan nähdä myös vahvuutena. Vertaistuessa suuri vaikuttaja on esimerkin voima. Yksi ryhmän terapeuttisista tekijöistä on sen huomaaminen, että muilla on samanlaisia vaikeuksia kuin itsellä. (Häkkinen 2013, 8; Näkki 2015, 95.) Maalinnoitus-hankkeessa yhdyskuntapalvelun suorittaja voi toimia positiivisena esimerkkinä toiselle suorittajalle, ja ryhmä itsessään luo olosuhteet kuntoutumiselle. Esimerkiksi lisälnessä järjestetyssä kokeilussa ryhmämuotoinen työskentely

osoittautui tehokkaaksi niin työnteon ohessa käytävien ryhmäkeskustelujen kuin vertaistuenkin osalta. Myös Oulussa ryhmäpalvelukokeilu sujui kokonaisuudessaan yli odotusten, sillä työmotivaatio ryhmässä oli hyvä. (Tenhovirta 2014, 8-9.) Samansuuntaisen tuloksen saimme omassa tutkimuksessamme, sillä haastattelusta saatujen havaintojen perusteella voidaan tehdä johtopäätös siitä, että ryhmämuotoinen yhdyskuntapalvelu, kuten Maalinnoitus-hanke, voi toimia palvelun suorittamista auttavana tekijänä. Maalinnoitus-hanke voi auttaa asiakkaan suoriutumista yhdyskuntapalvelusta. Etenkin ne rikosseuraamusasiakkaat hyötyvät Maalinnoitus-hankkeesta, joille ryhmähenki, tekemisen kautta saadut onnistumisen kokemukset sekä korostetut tukitoimet ovat ratkaisevassa asemassa rikoskierteen katkaisemisessa ja matkassa kohti rehellistä elämää (Tenhovirta 2014, 70).

Maalinnoitus-hankkeessa yhdyskuntapalvelun suorittaja ei suorita palvelua ainoana suorittajana vaan ryhmässä, joten yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöiden mukaan hän altistuu sosiaaliselle kanssakäymiselle ja ryhmäpaineelle. Myös Luhtaselan (2009, 65) tutkimuksen mukaan kuntouttavaan työtoimintaan osallistuneet olivat maininneet yhdeksi tärkeäksi tekijäksi työyhteisön sosiaalisten suhteiden merkityksen. Ryhmäkuntoutuksen yksi tärkeistä tehtävistä onkin sosiaalisten taitojen kehittyminen (Näkki 2015, 95).

Yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijät näkivät ryhmämuotoisen yhdyskuntapalvelun positiivisena vaihtoehtona perinteisille palvelupaikoille, jossa suorittaja on yleensä ainoana suorittajana yhdyskuntapalvelupaikalla. On tärkeää kuulua johonkin ryhmään, jossa välitetään ja huolehditaan toisesta. Kannustava ilmapiiri sekä ryhmän kiinteys ovat oleellisia, mikäli ryhmän toivotaan tuovan jotain myönteistä ryhmän jäsenten elämään. Ryhmässä on mahdollista saada onnistumisen kokemuksia ja jakaa asioita toisten samassa tilanteessa olevien kanssa. Tämä voi antaa tukea ja toivoa. Ryhmä voi myös antaa tunteen johonkin kuulumisesta ja herättää kadoksissa olleen toivon sekä avata mahdollisuuksia. (Sykäri 2009, 23-25.) Maalinnoitus-hankkeessa yhdyskuntapalvelun suorittajat ovat osallisia ryhmän toimintaan ja kuuluvat ryhmään. Haastattelemamme työntekijät näkivät tärkeänä sen, että suorittaja altistuu sosiaaliselle kanssakäymiselle. Samanlaisen tuloksen on saanut Tiina Sorsa (2014, 23) Pro gradu-tutkielmassaan, jossa käy ilmi, että jonkinlaiseen ryhmään kuuluminen ja osallistuminen sekä hyväksytyksi tuleminen ja vaikuttaminen ovat yksilön kehitykselle olennaisia tärkeitä asioita. Ryhmään kuuluminen tyydyttää ihmisen tärkeitä perustarpeita; se antaa yksilöllisen tilaisuuden kuulua johonkin, saada osakseen toisten hyväksyntää, antaa mahdollisuuden jakaa kokemuksia toisten kanssa, ilmaista itseään sekä vaikuttaa toisiin.

Ryhmämuotoisen yhdyskuntapalvelun todettiin myös säästävän resursseja, sillä yhdessä palvelupaikassa on monta suorittajaa kerrallaan. Kuten totesimme aiemmin opinnäytetyössämme, tavoitteena on lähivuosina siirtää rangaistusten painopistettä laitosseuraamuksista vapaudessa

täytäntöön pantaviin seuraamuksiin, joten tämän vuoksi Maalinnointus-hanke on Rikosseuraamuslaitoksen näkökulmasta positiivinen suuntaus (Maalinnointus-hankkeen hankesuunnitelma 2015, 2-3). Maalinnointus-hanke säästää myös yhdyskuntaseuraamustoimiston työntekijöiden resursseja, sillä Maalinnointus-hankkeen työntekijät jakavat vastuun ja työmäärän asiakkaasta. Yksi yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöiden työmäärää säästävä tekijä onkin se, että Maalinnointus-hankkeessa työ- ja palveluohjaaja tukee asiakkaita monipuolisesti ja on kansakulkijana asiakkaille varsinaisten palvelutuntien ulkopuolellakin (Kriminaalihuollon tukisäätiö e). Näin ollen työmäärä asiakkaasta jakautuu Maalinnointus-hankkeen ja yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöiden kesken.

Maalinnointus-hankkeessa yhdyskuntapalvelua suorittavien muodostaman ryhmän kokoonpanoon on yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöiden mielestä kiinnitettävä jatkossa huomiota. Ryhmään kuuluvat yksilöt muodostavat jokaisessa ryhmässä ainutkertaista ryhmädynamiikkaa (Niemistö 2007, 64). Haastateltujen työntekijöiden mielestä monenlaisten suorittajien mukanaolo on taattava, eikä ryhmässä olisi hyvä olla vain ”surkeita” tai ”hyviä” suorittajia. Yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöiden mielestä myös Maalinnointus-hankkeen työntekijöiden tulisi kiinnittää huomiota ryhmän kokoonpanoon.

Suomessa on aiemmin pyritty välttämään ryhmämuotoista yhdyskuntapalvelua, sillä on pelätty, että ryhmä jäisi erilleen muusta työyhteisöstä (Tenhovirta 2014, 7). Lisäksi on todettu, että yhdyskuntapalvelun suorittamisella tavanomaisessa työyhteisössä voi olla myönteisiä vaikutuksia yhdyskuntapalvelun suorittajaan (Rikosseuraamuslaitoksen tilastoja 2016, 26). Maalinnointus-hankkeessa, kun yhdyskuntapalvelua ei suoriteta ns. tavanomaisessa työyhteisössä, kyseiset myönteiset vaikutukset voivat jäädä toteutumatta. Kuitenkin haastattelemiemme yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöiden mielestä ryhmämuotoista yhdyskuntapalvelun suorittamista tulisi hyödyntää enemmän muuallakin. Heidän mielestään oli tärkeää, että yhdyskuntapalvelua voitaisiin suorittaa näkyvimmillä paikoilla ihmisten keskuudessa. Mielestämme tämä olisi tärkeää, jotta yksilön tunne yhteiskuntaan kuuluvuudesta kasvaa. Pohdimme kuitenkin myös sitä, haluavatko yhdyskuntapalvelun suorittajat suorittaa palveluaan näkyvällä paikalla ihmisten keskuudessa. Yhdyskuntapalvelun suorittajat ovat kuitenkin tuomittuja rikollisia, ja yhdyskuntapalvelu on rangaistus, joten he eivät välttämättä halua suorittaa tätä rangaistusta näkyvällä paikalla tuntemattomien ihmisten edessä. Lisäksi yhdyskuntapalvelun suorittaminen muiden ihmisten keskuudessa voisi olla leimaavaa ja nöyryyttävää palvelun suorittajalle.

6.2 Maalinnointus-hanke työskentelemisen tukena

Maalinnointus-hankkeessa erikoislaatuista on se, että Maalinnointus-hankkeen työntekijät tietävät ja tuntevat asiakasryhmän sekä heidän mahdolliset ongelmansa. Rikosseuraamusalalla asiakasryhmä on haastava ja usein moniongelmaista ja monialaisesti syrjäytynyttä (Väisänen

& Väänänen-Fomin 2014, 136). Maalinoitus-hanke onkin suunnattu erityisesti moniongelmaisille asiakkaille. Samanlaista ulottuvuutta ei ole perinteisissä palvelupaikoissa: Rautniemen tutkimuksessa kerrottiin suorittajasta saatavan hyödyn olevan lähtökohtana yhdyskuntapalveluun ottamiselle (Rautniemi 2009, 99-100).

Yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöiden ei tarvitse Maalinoitus-hankkeeseen asiakkaita ohjattaessaan esimerkiksi pohtia sitä, näyttääkö asiakas tarpeeksi asialliselta palvelupaikkaa hakiessaan. Perinteisille palvelupaikoille yhteyttä ottaessaan yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöillä voi olla pelko siitä, että asiakkaan tilanteen kerrottuaan, suorittajaa ei oteta. Ohjattaessaan asiakkaan Maalinoitus-hankkeeseen totuutta ei siis tarvitse pimittää eikä asioita kaunistella. Tämän vuoksi asiakkaan ohjaaminen Maalinoitus-hankkeeseen on helppoa, eikä rajoitteita ole niin paljoa kuin perinteiseen palvelupaikkaan verrattuna. Tämä kertoo mielestämme siitä, että Maalinoitus-hankkeen ja yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöiden välillä vallitsee avoin ja rehellinen yhteistyösuhde. Mielestämme Maalinoitus-hankkeen ja yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöiden välillä toteutuu myös moniammatillinen yhteistyö. Yhteistyöhön tulee moniammatillisuuden kautta mukaan useita eri tiedon ja osaamisen näkökulmia ja keskeiseksi nouseekin se, kuinka voidaan koota yhteen kaikki tieto ja osaaminen kokonaisvaltaisen käsityksen saavuttamiseksi asiakkaan tilanteesta. (Isoherranen ym. 2008, 33-34.). Tässä moniammatillisessa yhteistyössä toteutuu myös verkostomainen ja palveluohjauksellinen työote, jossa asiakkaan tarvitsemia palveluita järjestetään ja tuotetaan ja sen lähtökohtana on asiakkaan tarpeiden huomioiminen (Yhdyskuntaseuraamustyön kehittämisen linjaukset 2006,15). Maalinoitus-hankkeessa on tärkeää, että asiakkaan yksilöllinen tilanne huomioidaan ja tarjotaan asiakkaalle apua asiakkaan yksilöllisen tilanteen mukaan.

Kuten totesimme aiemmin opinnäytetyössämme, rehellisyys eli asioista avoimesti ja rehellisesti puhuminen on keskeinen elementti luottamuksen saavuttamisessa. Lisäksi työntekijän ja asiakkaan yhteistyösuhteella on tärkeä merkitys niin asiakkaalle kuin työntekijällekkin. (Järvinen 2007, 58, 141.) Maalinoitus-hanke on suunnattu sellaisille asiakkaille, jotka tarvitsevat sellaista tukea, mitä perinteisillä palvelupaikoilla ei ole tarjota (Kriminaalihuollon tukisäätiö e). Perinteiseen palvelupaikkaan hakiessaan hakutilanne voi muistuttaa minityöhaastattelua, jossa asiakasta tarvitsee jopa markkinoida paikan saamiseksi. Mielestämme tämä kertoo siitä, että perinteisillä yhdyskuntapalvelupaikoilla on vaatimuksia suorittajan suhteen, eikä yhdyskuntaseuraamustoimistojen ja perinteisten yhdyskuntapalvelupaikkojen työntekijöiden välillä ole avointa ja rehellistä yhteistyösuhdetta.

Haastateltujen yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöiden mukaan yhteistyö yhdyskuntaseuraamustoimistojen ja Maalinoitus-hankkeen työntekijöiden välillä on tiivistä ja se on helppottanut yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöiden työntekoa. Yhteistyössä toteutuu

yhdessä toimimisen ilo ja sosiaalisten suhteiden vahvistuminen sekä siinä pyritään toimimaan siten, että yhteinen tavoite tunnustetaan ja saavutetaan mahdollisimman tehokkaasti ja onnistuneesti. Moniammatillisessa yhteistyössä työntekijöillä onkin yhteinen työ suoritettavanaan, ongelma ratkaistavanaan tai päätös tehtävänä. (Isoherranen ym. 2008, 27-29, 33-34.) Tämä kertoo mielestämme siitä, että yhdyskuntaseuraamustoimistojen ja Maalinnointu-hankkeen työntekijöiden yhteistyö on onnistunutta ja toimivaa.

Maalinnointu-hankkeen työntekijöiden tietämys yhdyskuntaseuraamustoimistojen asiakaskunnasta ja rikosseuraamuksista sekä avoin ja luottamuksellinen yhteistyö yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöiden kanssa helpottaa esimerkiksi ongelmatilanteiden ratkaisemista. Näin ollen työntekijät käyttävät sujuvasti juridis-hallinnollista työotetta. Kuten totesimme aiemmin opinnäytetyössämme, juridis-hallinnollisella työllä on oikeassa suhteessa tärkeä osuus yhdyskuntaseuraamustyössä ja se selkeyttää yhdyskuntaseuraamustyössä olevien roolit, mutta tietyiltä osin se voi myös haitata työntekoa (Yhdyskuntaseuraamustyön kehittämisen linjaukset 2006, 14). Tällainen tiivis ja avoin yhteistyö on myös moniammatillista yhteistyötä, jossa asiakkaan arki ja elämäntilanne nähdään kokonaisuutena ja työ on asiakaslähteistä. Eri ammattilaisten jakaessa näkemyksiään avoimesti, muodostuu ehjempi ja kattavampi prosessi, jossa osaamiset nivoutuvat yhteen asiakkaan parhaaksi. (Lyhty & Nietola 2015, 152.)

Tiiviissä yhteistyössä on huonotkin puolensa, sillä yhteydenottoja Maalinnointu-hankkeen työntekijöiltä voi tutkimuksemme mukaan tulla turhankin tiheästi, jolloin se vie aikaa muulta työnteolta. Vuorovaikutussuhteen ollessa riittävän etäinen, se voidaan kokea tehtäväkeskeisenä, asiassa pysyvänä ja tuloksia tuottavana. Hyvin läheinen vuorovaikutussuhde ei välttämättä ole optimaalisin yhteistyön kannalta ja se voi viedä liikaa resursseja. (Aira 2012, 65-66.) Osaltaan myös tämä kertoo mielestämme siitä, että yhteistyö Maalinnointu-hankkeen ja yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöiden välillä on tiivistä ja asioista kerrotaan avoimesti matalalla kynnyksellä.

6.3 Osallistuminen Maalinnointu-hankkeeseen

Johtopäätöksenä voidaan tulosten perusteella todeta, että osa asiakkaista, jotka on ohjattu Maalinnointu-hankkeeseen, eivät olisi pärjänneet perinteisissä yhdyskuntapalvelupaikoissa. Maalinnointu-hanke on siis auttanut huomattavasti asiakkaan suoriutumista yhdyskuntapalvelusta. Tässä suuri merkitys voi olla Maalinnointu-hankkeessa työskentelevällä työ- ja palveluohjaajalla. Maalinnointu-hankkeessa työ- ja palveluohjaaja on asiakkaiden kanssa yhdyskuntapalvelupaikalla ja ohjaa sekä neuvoo asiakkaita käytännön töissä, kannustaa ja toimii esimerkkinä yhdyskuntapalvelun suorittajille (Kriminaalihuollon tukisäätiö e). Samankaltainen vaikutus nähtiin tukihenkilöllä olevan lisälmen tukipalvelukokeilussa, sillä siinä tukihenkilön

rooli oli keskeinen, ja tukihenkilön työ oli moninaista. Tarkoituksena kokeilussa oli, että tukihenkilö auttaa ja tukee suorittajaa, jotta yhdyskuntapalvelu onnistuisi. (Linderborg 2006, 651).

Yhdyskuntaseuraamustyön työotteista juridis-hallinnollisella työllä on osuutensa Maalinnoitus-hankkeessa, kun hankkeessa tukevat ja integroivat elementit eivät ole vastakkaisia muodolliseen täytäntöönpanoon liittyvien tehtävien kanssa. Kuten aiemmin todettu, yhdenmukainen kontrolli ja rangaistuksen suorittamiseen liittyvät velvoitteet saattavat olla jopa hyödyksi, mikäli henkilöllä on huono itsetunto ja heikot elämänhallinnan taidot. (Yhdyskuntaseuraamustyön kehittämisen linjaukset 2006, 14.) Tulkintamme mukaan Maalinnoitus-hankkeeseen osallistuvilla henkilöillä voi olla esimerkiksi huono itsetunto tai heikot elämänhallinnan taidot. Heitä voi kuitenkin auttaa sekä kontrolli että velvoitteet suorittaa tehtäviä maalinnoituksilla. Tämä kertoo mielestämme siitä, että rangaistuksen suorittaminen vapaudessa yhdyskuntapalveluna voi onnistua, vaikka lähtökohtaisesti tuomitun ei odotettaisiin suorituvan palvelusta.

Yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöiden mielestä asiakas voi olla oma itsensä suorittaessaan yhdyskuntapalveluaan Maalinnoitus-hankkeessa. Hyvä asiakas-työntekijäsuhde voi edesauttaa sitä, että asiakas tuntee voivansa olla oma itsensä. Asiakkaan ja työntekijän kohtaamisen ytimen muodostaa vuorovaikutus. Yhteistyön saavuttaminen tukee motivoituneen asiakkaan työskentelyä, mutta sen saavuttaminen on mahdollista vastahakoisenkin asiakkaan kanssa. Esimerkiksi lsalmen kokeilussa yhdyskuntapalvelun suorittajat kokivat, että tukihenkilö oli kuin yksi muiden joukossa hänen osallistuessa itsekin välillä palvelutehtäviin. (Ansamaa 2008, 2; Linderborg 2006, 648.)

Yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijät huomioivat sen, että myös luonto voidaan kokea terapeuttisena. Green Care on luontoon liittyvää toimintaa, ja sillä edistetään ihmisten hyvinvointia ja elämäläätua. Nämä hyvinvointia lisäävät vaikutukset syntyvät esimerkiksi luonnon elvyttävyyden, osallisuuden ja kokemuksellisuuden avulla. Green Care toiminnalla on vankeinhoidossa pitkät perinteet ja sen on esimerkiksi todettu kasvattaneen vankien omanarvontuntoa ja vastuunkantoa sekä kehittäneen empatiakykyä. (Green Care Finland; Vihreää valoa vankiloihin.)

Anneli Linna (2012) on Sosiaalityön pro gradu -tutkielmassaan tutkinut muun muassa yhdyskuntaseuraamustyöntekijän roolia tuomittujen näkökulmasta. Tutkimuksesta käy ilmi, että vuorovaikutussuhde asiakkaan ja työntekijän välillä näkyy selvästi. Suhteeseen liittyy niin tuki kuin kontrollikin. Erään haastateltavan tapauksessa yhdyskuntaseuraamustyöntekijän rooli on ollut merkittävässä osassa sen suhteen, miten haastateltava on kokenut kohtaamansa tuen ja kontrollin. Lisäksi eräs haastateltava kertoi vapaudessa suoritettavan rangaistuksen ja siinä

saamansa tuen olleen hänelle myönteinen kokemus. (Linna 2012 67,72.) Perinteisellä yhdyskuntapalvelupaikalla asiakas saa tukea pääasiassa yhdyskuntaseuraamustoimiston työntekijältä, kun taas Maalinnointus-hankkeessa myös toiset yhdyskuntapalvelun suorittajat voivat toimia tuen antajana hankkeen työ- ja palveluohjaajan lisäksi. Samasta Linnan tutkimuksesta kävi myös ilmi, että eräs haastateltava oli kokenut, ettei saanut työntekijältä tarvittavaa apua ja tukea (Linna 2012, 64-66). Linnan tutkimuksesta ja omista tutkimustuloksistamme voidaan todeta, että Maalinnointus-hankkeessa yhdyskuntapalvelun suorittaja saa enemmän tukea kuin jos kyseessä olisi perinteinen yhdyskuntapalvelupaikka.

Maalinnointus-hanke voi parantaa asiakkaan toimintakykyä ja tuoda onnistumisen kokemuksia. Kuten mainitsimme aiemmin, asiakastyössä käytetään sosiaalityön menetelmiä, kun asiakkaan elämäntilanteeseen paneudutaan ja yritetään motivoida asiakasta muutokseen (Yhdyskuntaseuraamustyön kehittämisen linjaukset 2006, 14). Mielestämme Maalinnointus-hankkeessa tehtävä asiakastyö on sosiaalityölle tyypillistä tukemis- ja auttamistyötä. Parhaimmillaan asiakkaan ja Maalinnointus-hankkeen työntekijän välille voi syntyä asiakassuhde, joka jatkuu jopa yhdyskuntapalvelun suorittamisen jälkeen. Vastaavanlainen näkökulma tukihenkilön merkittävyydestä esiteltiin Jurvasen tutkielmassa (1997, 68), jossa vanki koki tukihenkilön luotettavaksi ystäväksi, ja tällä ystävyydellä on mahdollisuus säilyä koko elämän ajan.

Maalinnointus-hankkeen työntekijä auttaa asiakasta ja tiiviillä asiakassuhteella voi olla merkitystä yhdyskuntapalvelusta suoriutumisessa. Maalinnointus-hankkeen tavoitteena onkin, että yhdyskuntapalvelun suorittajat pystyisivät työ- ja palveluohjaajan tuen avulla sekä suoriutumaan yhdyskuntapalvelustaan että saamaan uutta näkökulmaa ja käytännön neuvoja ongelmien kohtaamiseen ja ratkaisuun. (Kriminaalihuollon tukisäätiö e.)

6.4 Maalinnointus-hankkeen jatkuvuus puhututti

Yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijät kokivat Maalinnointus-hankkeen jatkuvuuden epävarmana ja kysymyksiä herättävänä. Työntekijät olivat huolissaan ylipäättänsä palvelupaikoista sekä niiden yhteyshenkilöiden jaksamisesta. Erityistä huolta kuitenkin herätti Maalinnointus-hankkeen työntekijöiden jaksaminen, sillä hankkeeseen ohjatut asiakkaat ovat erityistä tukea tarvitsevia, jolloin he saattavat kuormittaa työntekijöitä normaalia enemmän. Tämä kertoo mielestämme siitä, että yhdyskuntaseuraamustoimistojen asiakaskunta on entistä heikokuntoisempaa ja toisaalta myös siitä, että yhdyskuntaseuraamustoimistojen ja Maalinnointus-hankkeen työntekijöiden välillä on toisistaan välittävä yhteistyösuhde. Lisäksi huoli Maalinnointus-hankkeen työntekijöiden jaksamisesta kertoo myös siitä, että yhdyskuntaseuraamustoimistojen ja hankkeen työntekijöiden välinen yhteistyö ja Maalinnointus-hankkeen olemassaolo nähdään tärkeänä; hankkeen työntekijöiden jaksaminen vaikuttaa työntekijöiden väliseen yhteistyöhön sekä hankkeen toimintaan ylipäättään.

Yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöiden huoli kertoo mielestämme siitä, että heidän mielestään Maalinnoitus-hanketta ja sen työntekijöitä pidetään tärkeänä. Lisäksi työntekijöiden huoli kertoo mielestämme myös siitä, että yhdyskuntapalvelua suorittavien kunto todella on heikentynyt. Toisaalta Maalinnoitus-hanke on luotu tarpeeseen, jolloin tulkitsemme hankkeen vastaavan rikosseuraamusalan palvelu- ja toimintavelvoitepaikkojen kehittämistarpeisiin, sillä se tarjoaa työelämävalmiuksiltaan heikommin pärjääville soveltuvia järjestelyjä (Maalinnoitus-hankkeen hankesuunnitelma 2015, 2-3). Rautniemen (2009) tutkimusraportti viittaa samaan tulokseen yhdyskuntapalvelun suorittajien heikentyneestä kunnosta palvelupaikoilla yleensäkin. Hänen mukaansa palvelupaikkojen yhteyshenkilöjä haastatellessa on käynyt ilmi, että yhdyskuntapalvelun suorittajien työkyky ja/ tai motivaatio olisi aikojen saatossa heikentynyt. Lisäksi sääntöjen ja palvelupaikan vastuun korostaminen, yhdyskuntapalveluun tuomittujen määrän lisääminen sekä nykyistä ongelmaisempien tuomittujen sijoittaminen palvelupaikkoihin ovat vaikeasti yhteen sovitettavissa alentuneen työkyvyn kanssa. (Rautniemi 2009, 99-101.) Ratkaisuna palvelun suorittajan heikentyneeseen työkykyyn voi Maalinnoitus-hankkeessa olla myös parempikuntoisten suorittajien ohjaaminen hankkeeseen.

Yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijät pohtivat myös sitä, ottavatko Maalinnoitus-hankkeen työntekijät helpommin yhdyskuntapalvelun suorittajia vastaan kuin perinteiset yhdyskuntapalvelupaikat, sillä kyseessä on projekti. He pohtivat asiaa esimerkiksi siten, että suorittajia otettaisiin vastaan hankkeen jatkuvuuden turvaamiseksi, jotta hankkeessa olisi paljon asiakkaita ja sitä jatkettaisiin. Mielestämme myös tämä kertoo siitä, että yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijät pitivät tärkeänä sitä, että Maalinnoitus-hanke olisi käytettävissä jatkossakin.

Yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijät pitivät siitä, että Maalinnoitus-hankkeen työntekijöillä on mahdollisuus kyyditä asiakkaita autolla ja viedä heitä tutustumaan erilaisiin paikkoihin. Esimerkiksi se, että yhdyskuntaseuraamustyöntekijät eivät saa kyyditä asiakkaita, voi tietyiltä osin olla työntekoa rajoittava tekijä. Maalinnoitus-hankkeen työntekijöiden avulla yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijät voisivat tulla mukaan tutustumiskäynneille. Mikä parasta, tämä kehittäisi myös verkostoyhteistyötä.

Yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöillä ei ollut täysin käsitystä siitä, millaista arki ja yhdyskuntapalvelun suorittaminen maalinnoituksilla on. Heistä kaikki eivät tienneet palvelupaikan ympäristöä. Näin ollen olisi hyvä, jos yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijät vierailisivat palvelupaikalla edes kerran kauemmin kuin pelkästään pakollisten papereiden toimittamisen yhteydessä. Olisi lisäksi hyvä, että Maalinnoitus-hankkeen työntekijät kävisivät säännöllisesti yhdyskuntaseuraamustoimistoissa markkinoimassa Maalinnoitus-hanketta ja ker-

tomassa asiakastilanteesta ja vapaista paikoista. Näin yhdyskuntaseuraamustoimiston työntekijät olisivat kartalla siitä, millaisia suorittajia hanke kaipaisi tasapainottamaan ryhmää. Lisäksi tämä tukisi yhteistyösuhteen jatkumista tiiviinä.

Työntekijät ehdottivat, että saadaksesen enemmän ja monipuolisempia asiakkaita Maalinnoitus-hankkeeseen, olisi hyvä, mikäli palvelua voitaisiin suorittaa myös viikonloppuisin esimerkiksi joko lauantaina tai sunnuntaina. Tämä voisi kuitenkin aiheuttaa sen, että viikonloppuryhmään osallistuisivat vain paremmassa kunnossa olevia suorittajia, jotka käyvät arkisin koulussa ja/tai töissä, eikä tästä siten olisi apua arkipäivien ryhmiin, mikäli niihin kaivattaisiin parempikuntoisia suorittajia. Vaihtona olisi tällöin arkisuorittajienkin siirtäminen viikonloppuun jolloin hankkeen toiminta painottuisi viikonloppuihin. Yhdyskuntapalvelun suorittaminen viikonloppuna ei kuitenkaan olisi välttämättä kaikkien mieleen.

Maalinnoitus-hankkeen eräinä tavoitteina ovat sekä kokemusten kerääminen ryhmämuotoisen yhdyskuntapalvelun käytännön kysymyksistä (kuten ryhmän koosta, dynamiikasta ja vertaistuesta) että työnjohdon ja palveluohjaajan roolien yhdistymisestä työ- ja palveluohjaajan työkuvassa (Kriminaalihuollon tukisäätiö e). Näiden kokemusten kerääminen on paraikaa käynnissä, ja kehitystä Maalinnoitus-hankkeen eri osa-alueilla varmasti tulee tapahtumaan sen toiminnan mahdollisesti jatkuessa.

7 Pohdinta

Luvussa seitsemän pohditaan opinnäytetyöprosessia, opinnäytetyön luotettavuutta ja eettisyyttä sekä esitetään jatkotutkimusehdotuksia. Ensin luvussa pohditaan opinnäytetyötä prosessina sekä haasteita ja onnistumisia tutkimuksessamme. Sen jälkeen pohditaan eettisyyttä ja luotettavuutta sekä esitetään jatkotutkimusehdotuksia, joiden avulla tutkimusta voisi laajentaa tai jatkaa.

7.1 Pohdintaa opinnäytetyöprosessista

Opinnäytetyöprosessimme alkoi maaliskuussa 2016 päätöksellä aloittaa opinnäytetyöprosessi ja osallistumalla opinnäytetyöstarttiin. Tämän jälkeen aihe löytyi valmiiden opinnäytetyöaiheiden joukosta ja työelämäyhteishenkilöön kontaktin ottamisen jälkeen aloitimme teorian etsimisen ja kirjoittamisen. Opinnäytetyösuunnitelmaa teimme kesän 2016 ajan, ja suunnitelma esitettiin syyskuussa suunnitelmaseminaarissa. Ennen suunnitelman esittämistä olimme saaneet yhdyskuntaseuraamustoimistojen johtajilta luvat työntekijöiden haastatteluun. Heti suunnitelman esittämisen jälkeen sovimme haastattelun ajankohdasta yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöiden kanssa. Haastattelu toteutettiin lokakuussa, jonka jäl-

keen opinnäytetyön tekeminen on ollut pääasiassa kirjoittamista ja kirjalliseen materiaalin etsimistä ja siihen tutustumista. Arvioiva seminaari pidettiin tammikuussa 2017, joten opinnäytetyöprosessissa aikaa kului kokonaisuudessaan noin yksitoista kuukautta.

Koimme opinnäytetyöprosessin kokonaisuudessaan mielenkiintoisena. Kaiken kaikkiaan opinnäytetyön teko on sujunut meiltä sujuvasti, eikä työ ole tuntunut missään vaiheessa ylittävää vaikeutta. Opinnäytetyön tarkoitus oli meille molemmille selkeä alusta asti. Päätimme yhdessä toteuttaa tutkimuksen ryhmähaastattelun avulla ja koimme tämän helpottaneen työskentelyä huomattavasti.

Opinnäytetyön tekeminen parityönä osoittautui kohdallamme erittäin toimivaksi ratkaisuksi. Parityöskentelyn avulla pystyimme keskustelemaan toistemme kanssa ja tuomaan esille eri näkökulmia ja ajatuksia sekä punnitsemaan sitä kautta eri vaihtoehtoja. Saimme toisiltamme tarvittaessa myös tukea, mikäli opinnäytetyön tekeminen tuntui haasteelliselta. Olemme aiempien opintojemme aikana tehneet paljon pari- ja ryhmätöitä, joten parin valinta tuntui luontevalta. Yhteistyömme on näissä aiemmissakin töissä ollut saumatonta ja toimivaa, eikä opinnäytetyön tekeminen yhdessä ollut poikkeus. Saimme aikataulut sopimaan hyvin ja meillä oli sama ajatus siitä, mihin mennessä työn tulisi olla valmis. Meillä oli myös samat ajatukset työn laadusta sekä työskentelytapamme olivat yhtenäiset. Opinnäytetyön alkuvaiheessa ja oimme teorian tiedon tutkimisen ja siitä kirjoittamisen puoliksi ja sen jälkeen lähes kaiken muun teimme yhdessä. Käytännössä istuimme koko opinnäytetyön kirjoittamisen ajan saman tietokoneen ääressä ja yhteistuumin kirjoitimme opinnäytetyön kirjallisen raportin.

Yhteistyö opinnäytetyömme ohjaajan sekä työelämäedustajan kanssa on sujunut hyvin. Olemme saaneet heiltä molemmilta paljon hyviä parannusehdotuksia, joiden avulla saimme työstämme paremman. Opinnäytetyön ohjaajamme kanssa kävimme sähköpostinvaihtoa ja lähetimme hänelle useita versioita opinnäytetyöstämme. Opinnäytetyön ohjaajamme apu oli korvaamatonta.

Haasteena opinnäytetyössämme oli se, että aineisto opinnäytetyötämme varten oli melko vähäistä etenkin parityölle. Lisäksi huomasimme, että olimme melko epävarmoja moneen otteeseen työtä tehdessä, sillä emme koe, että opintojen aikana olisi kerrottu riittävästi siitä, millainen opinnäytetyön tulee olla.

Pohtiessamme sitä, mitä olisimme voineet tehdä toisin, päädyimme molemmat siihen, että olisimme voineet haastatella useampia työntekijöitä opinnäytetyötämme varten aineiston lisäämiseksi, mikäli se olisi ollut mahdollista. Pohdimme myös sitä, olisiko haastattelukysymyksemme voineet olla vieläkin parempia ja olennaisempia tutkimuskysymysten kannalta. Etenkin ryhmähaastattelun käyttö menetelmänä oli opettavainen kokemus. Huomasimme jälkepäin,

että olisimme voineet kysyä työntekijöiltä enemmän tarkentavia kysymyksiä ja muiden mielipiteitä toisten kommentteihin sekä rajata työntekijöiden keskustelua enemmän, sillä keskustelu ajautui toisinaan epäolennaisiin asioihin. Lisäksi hieman työskentelyä hankaloittavana asiana koimme sen, että haastateltavien henkilöiden mielipiteitä samasta asiasta oli vaikea erotella tulosten kerrontaa varten, joten muiden mielipiteiden kysyminen toisten kommentteihin olisi ollut erityisen tärkeää.

Meistä kumpikaan ei ole aiemmin tehnyt vastaavanlaista prosessia, joten moni tekemistämme asioista oli molemmille uutta. Koemme kuitenkin, että tekemällä oppii parhaiten ja seuraavalla mahdollisella kerralla olemme entistä parempia ja taitavampia. Kaiken kaikkiaan koimme opinnäytetyöprosessin opettavaiseksi ja antoisaksi.

7.2 Luotettavuuden ja eettisyyden pohdinta

Pohdimme haastattelun pitämisen jälkeen luotettavuutta siten, että koimme haastattelukysymyksemme joiltain osin epäolennaisiksi. Mietimme esimerkiksi sitä, miksi olimme kysyneet samankaltaisia asioita eri kysymyksenasettelulla. Mietimme tosin, johtuiko samojen vastausten saaminen eri kysymyksiimme siitä, että työntekijät vastasivat kysymyksiimme niin laajasti. Koimme kuitenkin, että saimme haastattelukysymysten avulla vastaukset tutkimuskysymyksiimme. Pohdimme myös sitä, olisiko yksilöhaastattelu ollut sittenkin luotettavampi tutkimuksen tekemisen kannalta, sillä siten olisimme pystyneet havainnoimaan tarkemmin sitä, kuka haastattelun osallistujista oli mitään mieltä ja olivatko mielipiteet yhteneviä. Koimme tämän nyt melko hankalana, sillä käytimme ryhmähaastattelua. Opinnäytetyömme luotettavuutta vahvistaa kuitenkin se, että tutkimustulokset toistuivat aineistossa.

Eettisyyden näkökulmasta pohdimme sitä, että emme toteuttaneet tutkimusta asiakkaille, jolloin ryhmähaastattelulla ja tutkimusluvan saannilla olisi ollut omat haasteensa. Ennen haastattelua annoimme tutkimukseen osallistuville työntekijöille luettavaksi saatekirjeen (liite 2) sekä suostumuslomakkeen (liite 3) allekirjoitettavaksi opinnäytetyöhön osallistumisesta. Rikosseuraamuslaitoksen virkamiesten haastatteluihin ei ohjaajamme mukaan tarvinnut hakea varsinaista tutkimuslupaa, mutta saimme sähköpostitse suostumuksen työntekijöiden haastattelemiseen yhdyskuntaseuraamustoimistojen johtajilta.

Eettisyyttä ja luotettavuutta on tärkeää pohtia monesta eri näkökulmasta koko opinnäytetyöprosessin ajan. Yksi pohtimamme eettinen aihe koski opinnäytetyöhömmme laittamiamme sitaatteja, joita saimme haastattelun aineistosta. Pyrimme opinnäytetyössämme huolehtimaan siitä, että haastateltavien työntekijöiden anonymiteetti säilyisi niin hyvin kuin mahdollista. Pohdimme huolella esimerkiksi sitä, minkälaisia sitaatteja voimme opinnäytetyöhömmme laittaa, jotta puhujan sekä puheen kohteen anonymiteetti säilyy. Opinnäytetyöstämme käy kuitenkin ilmi esimerkiksi se, mistä yhdyskuntaseuraamustoimistoista haastateltavat ovat, joten

toiset yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijät voivat mahdollisesti tunnistaa kollegoita haastateltavien joukosta, sillä he voivat tietää ketkä ovat ohjanneet asiakkaita Maalinnoinnitus-hankkeeseen. Varsinkin opinnäytetyömme tuloksia kirjoittaessamme pohdimme usein sitä, voiko esimerkiksi jostain lainauksesta tai siinä ilmi tulevasta asiasta tunnistaa työntekijän tai puheen kohteen. Opinnäytetyöprosessin loppuvaiheessa poistimme ja lyhensimme sellaisia sitaatteja, joista puheen kohde mahdollisesti voisi tunnistaa itsensä. Lisäksi opinnäytetyön arvioivassa seminaarissa selvisi, että erään työntekijän näkemys erään asiakkaan asiasta poikkeaa Maalinnoinnitus-hankkeen työntekijän näkemyksestä. Päätimme olla käyttämättä opinnäytetyön sitaateissa tällaisia lainauksia eettisistä syistä.

Reliaabeliudella tarkoitetaan saman tuloksen saamista samaa henkilöä tutkittaessa kahdella eri tutkimuskerralla. Tulos on reliaabeli, jos kaksi arvioitsijaa päätyy samaan tulokseen. Reliaabelius koskee sitä, onko kaikki käytettävissä oleva aineisto otettu huomioon. Tuloksia voidaan validoida viittaamalla sopivissa paikoissa kirjallisuuteen. Ulkoinen validiteetti on tulkintojen ja johtopäätösten sekä aineistojen välisen suhteen pätevyyttä. Ulkoisesti validi tutkimushavainto on silloin, kun se kuvaa tutkimuskohteen juuri sellaisena kuin se on. (Hirsijärvi & Hurme 2014, 184-190; Eskola & Suoranta 2000, 213.) Uskomme, että jonkun muun toistaessa tutkimuksemme samalle kohderyhmälle, tutkimuksen tulos pysyisi samana. Kaikki käytettävissä oleva aineisto on otettu huomioon mahdollisuuksien mukaan työelämän toiveet, tutkimustavoitteet ja -kysymykset huomioon ottaen. Emme esimerkiksi pystyneet vaikuttamaan yhden haastateltavan poissaoloon haastattelupäivänä. Mielestämme tutkimuksessa saadut havainnot kuvaavat tutkimuskohteen juuri sellaisena kuin se on. Tutkimuksen on pyrittävä paljastamaan tutkittavien käsityksiä ja heidän maailmaansa niin hyvin kuin mahdollista. Tutkijan on pystyttävä perustelemaan menettelynsä uskottavasti. (Eskola & Suoranta 2000, 189.) Koemme onnistuneemme paljastamaan tutkittavien käsityksiä ja näkemyksiä opinnäytetyösämme. Mielestämme tutkimustulokset eivät kuitenkaan ole yleistettävissä, sillä aineisto on pieni ja tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia työntekijöiden henkilökohtaisia näkemyksiä Maalinnoinnitus-hankkeeseen liittyen.

Mielestämme otimme kaiken kaikkiaan hyvin huomioon eettisyyden ja luotettavuuden periaatteet opinnäytetyötä tehdessämme. Tämä oli ensimmäinen tutkimus, jonka teimme ja jossa eettisyyden ja luotettavuuden tarkastelu oli erityisen tärkeää.

7.3 Jatkotutkimusehdotukset

Pohdimme tutkimuksemme valmistuessa sitä, miten tutkimustamme voisi laajentaa tai jatkaa ja miten tutkimustamme voidaan hyödyntää. Tutkimustamme voisi laajentaa tai jatkaa koskemaan perinteisten yhdyskuntapalvelupaikkojen työntekijöiden näkemyksiä yhdyskuntapalvelusta heidän työpaikallaan. Tutkimuksessamme kävi ilmi, että perinteisellä yhdyskuntapalve-

lupaikalla yhdyskuntapalvelun suorittaja ei välttämättä saa tarvitsemaansa tukea palvelupaikalla suoriutuakseen yhdyskuntapalvelusta. Tätä voisi tutkia niin perinteisten yhdyskuntapalvelupaikkojen työntekijöiden kuin yhdyskuntapalvelua suorittavienkin näkökulmasta. Lisäksi voitaisiin tutkia esimerkiksi sitä, miten yhdyskuntapalveluun ottamisen prosessia voitaisiin kehittää ja perinteisiä yhdyskuntapalvelupaikkoja ja niiden yhteyshenkilöitä tukea yhdyskuntapalveluprosessissa.

Maalinoitus-hanketta ja sen vakiintumista voitaisiin tutkia myöhemmin, miten hanke on ajan saatossa muuttunut. Lisäksi voitaisiin tutkia sitä, miten Maalinoitus-hanketta olisi mahdollista kehittää ja esimerkiksi laajentaa. Yksi kehitysehdotus olisi esimerkiksi se, että nuorille järjestettäisiin oma ryhmä, jossa olisi yhdyskuntapalvelun suorittajia vain tietystä ikäryhmästä. Maalinoitus-hankkeesta on jo tehty opinnäytetyö Erja Nopasen toimesta, jossa on käsitelty vertaistukea, palveluohjausta ja Green Carea asiakkaiden näkökulmasta. Lisäksi pohdimme, että hyvä tutkimuksen aihe olisi Maalinoitus-hankkeen työntekijöiden jaksaminen ja työnteko hankkeessa. Maalinoitus-hankkeen työntekijöiden jaksaminen nousi esille tekemäsämme haastattelussa, ja tärkeää olisi tutkia, miten Maalinoitus-hankkeen työntekijät itse kokevat tämän.

Toivomme että opinnäytetyön tilaaja, Kriminaalihuollon tukisäätiö ja etenkin Maalinoitus-hankkeen työntekijät, saavat arvokasta tietoa ja palautetta tutkimuksestamme. Sen lisäksi, että he saavat yhdyskuntaseuraamustoimistojen työntekijöiltä konkreettisia kehitysehdotuksia hankkeelle, saavat he tietoa myös Maalinoitus-hankkeen toimivuudesta, tarpeellisuudesta ja tärkeydestä. Kriminaalihuollon tukisäätiö voi hyödyntää tutkimusraporttiamme esimerkiksi kirjoittaessaan Maalinoitus-hankkeen loppuraporttia tai hakiessaan lisärahoitusta hankkeelle.

Lähteet

Painetut lähteet

Ansamaa, M. 2008. Interventiolla muutokseen. Toimintatutkimus yhdyskuntapalveluasiakkaan empowermentista toimintaohjelman aikana. Pro gradu -tutkielma. Lapin yliopisto.

Eskola, J., & Suoranta J. 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Hietala, O. & Rissanen, P. 2015. Opas kokemusasiantuntijatoiminnasta. Kuntoutussäätiö & Mielenterveyden keskusliitto.

Hirsjärvi, S., & Hurme, H. 2014. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Tallinna: Gaudeamus Oy.

Häkkinen, I. 2013. Toipumiskulttuuri ryhmässä. Arviointia ja rakentamista. Helsinki: Paino Picaset.

Isoherranen, K., Rekola, L. & Nurminen, R. 2008. Enemmän yhdessä. Moniammatillinen yhteistyö. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Jurvanen, S. 1997. Vapaaehtoinen tukihenkilö vangin elämänhallinnan tukena. Pro Gradu -tutkielma. Joensuun yliopisto.

Kopakkala, A. 2008. Porukka, jengi, tiimi. Ryhmädynamiikka ja siihen vaikuttaminen. Helsinki: Edita Prima Oy.

Lyhty, T. & Nietola, V. 2015. Dialoginen moniammatillisuus asiakastyössä. Artikkel. Teoksessa Asiakastyön menetelmiä sosiaalialalla. Näkki & Sayed (toim.) Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Mykkänen-Hänninen, R. & Kääriäinen, A. 2009. Vertaisuus ja vertaistuki eroauttamisessa. Helsinki: Hakapaino Oy.

Niemistö, R. 2007. Ryhmän luovuus ja kehitysehdot. Tampere: Tammer-Paino.

Näkki, P. 2015. Motivoiva haastattelu ryhmäkuntouksessa. Artikkel. Teoksessa Asiakastyön menetelmiä sosiaalialalla. Näkki & Sayed (toim.) Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Ojuri, A. (toim.) 2012. Vertaisryhmä. Väkivaltaa kokeneiden naisten osallisuuden ja voimaantumisen tukeminen. Ensi- ja turvakotien liiton käsikirja

Saarijärvi, A. 2005. Sosiaalityön mahdollisuudet yhdyskuntapalvelussa. Sosiaalityön ammatillinen lisensiaatintutkielma. Tampereen yliopisto.

Sykäri, S. 2009. Päihteet ja mielenterveys. Opas vertaisryhmän ohjaajalle. Mielenterveyden keskusliitto. Pori: Kehitys Oy.

Tuomi, L., & Sarajärvi, A. 2006. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Yhdyskuntaseuraamustyön kehittämisen linjaukset. 2006. Kriminaalihuoltolaitos. Rikosseuraamusalan käsikirjoja 1/2006.

Sähköiset lähteet

Aira, A. 2012. Toimiva yhteistyö. Työelämän vuorovaikutussuhteet, tiimit ja verkostot. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 3.11.2016.
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/37743/9789513947088.pdf>

Green Care Finland. Mitä on Green Care? Viitattu 3.11.2016.
<http://www.gcfinland.fi/MitaOnGreenCarePaavalikko;jsessio-nid=A94C7B9CC29B919C2F0F0FD365F9587C.17>

Itä-Suomen yliopisto. Motivoiva haastattelu eli motivoiva keskustelu. Viitattu 18.11.2016.
<http://www.tupakkakoulutus.fi/3.-motivoiva-keskustelu-eli-motivoiva-haastattelu>

Jansson, A. 2012. Psykososiaalisen ryhmätoiminnan yhteys iäkkäiden ihmisten yksinäisyyden lievittymiseen ja ystävystymiseen - Tutkimus Ystäväpiiri-toiminnasta. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 2.11.2016.
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/40422/URN%3ANBN%3Afi%3Ajyu-201211243066.pdf?sequence=1>

Järvinen, M-K. 2007. Asiakas-työntekijäsuhteen dialoginen arviointi kriminaalihuollossa. Rikos-seuraamusviraston julkaisuja 1/2007. Viitattu 22.11.2016.
<http://www.sosnet.fi/loader.aspx?id=5674224d-1e76-43bd-9dff-875342bbd609>

Kajaanin ammattikorkeakoulu. Kokemus ja Käsitys. Viitattu 12.9.2016.
<https://www.kamk.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Ko-kemus-ja-kasitys>

Kotimaisten kielten keskus. 2016. Kielitoimiston sanakirja. Näkemys. Viitattu 12.9.2016.
<http://www.kielitoimistonsanakirja.fi/>

Kriminaalihuollon tukisäätiö. a. Säätiön toiminnan perusta, missio ja arvot. Internet-sivut. Viitattu 9.6.2016.
http://www.krits.fi/fin/saatio/saation_arvot/

Kriminaalihuollon tukisäätiö. b. Talous. Viitattu 9.6.2016.
<http://www.krits.fi/fin/saatio/talous/>

Kriminaalihuollon tukisäätiö. c. Säätiön toimintaa. Viitattu 9.6.2016.
<http://www.krits.fi/fin/saatio/toiminta/>

Kriminaalihuollon tukisäätiö. d. Mikä Redis on. Viitattu 21.6.2016.
http://www.krits.fi/fin/palvelut/redis/mika_redis_on/

Kriminaalihuollon tukisäätiö. e. Maalinnoitus-hanke - Toiminta ja tavoitteet. Viitattu 9.6.2016.
http://www.krits.fi/fin/hankkeet/maalinnoitus-hanke/toiminta_ja_tavoitteet/

Kriminaalihuollon tukisäätiö. f. Maalinnoitus-hanke. Esiselvitystyö ja -raportti. Viitattu 9.6.2016.
http://www.krits.fi/fin/hankkeet/maalinnoitus-hanke/esiselvitystyö_ja_-raportti/

Kriminaalihuollon tukisäätiö. 2014. Vuosikatsaus. Viitattu 9.6.2016.
<http://content.yudu.com/Library/A3rhi3/Kriminaalihuollontuk/resources/index.htm?referrerUrl=http://free.yudu.com/item/details/3359371/Kriminaalihuollon-tukis----ti--n-vuosikat-saus-2014>

L400/2015. Laki yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta. Viitattu 1.11.2016.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150400>

L953/2009. Laki Rikosseuraamuslaitoksesta. Viitattu 1.11.2016.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20090953>

Lastensuojelun tukihenkilöksi. Lastensuojelun tukihenkilötoiminta. Viitattu 29.9.2016.
<http://www.lastensuojeluntukihenkiloksi.fi/fi-lastensuojelun-tukihenkilotoiminta.html>

- Linderborg, H. 2006. Tukihenkilö yhdyskuntapalvelun suorittajien apuna. Artikkel. Yhteiskuntapolitiikka. Viitattu 12.9.2016.
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/101101/066linderborg.pdf?sequence=1>
- Linderborg, H. 2003. Yhdyskuntapalvelu rangaistuksena. Artikkel. Yhteiskuntapolitiikka. Viitattu 1.11.2016.
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/101310/031linderborg.pdf?sequence=1>
- Linna, A. 2012. Yhdyskuntaseuraamuksiin tuomittujen kokemuksia vapaudessa suoritettavasta rangaistuksesta. Fenomenologinen tutkimus. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Sosi-aaliryön pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto. Viitattu 1.11.2016.
<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/83183/gradu05605.pdf?sequence=1>
- Luhtasela, U. 2009. Osallisuuden rakentuminen kuntouttavassa työtoiminnassa. Yhteiskunta-politiikan laitos. Valtiotieteellinen tiedekunta. Helsingin yliopisto. Viitattu 29.9.2016.
<http://www.sosnet.fi/loader.aspx?id=e7fa5820-ad67-4a88-9e11-1ee31427325c>
- Malin, K. 2006. Vertaistoiminnalla vähennetään huumehaittoja. Artikkel. Yhteiskuntapoli-tiikka. Viitattu 14.11.2016.
<https://julkari.fi/bitstream/handle/10024/101301/062malin.pdf?sequence=1>
- Mielenterveyden keskusliitto. Vertaistoiminta. Viitattu 3.11.2016.
<http://mtkl.fi/palvelut/vertaistoiminta/>
- Rautniemi, L. 2009. Vapaus - suuri vankila. Yhdyskuntapalvelu kansalaisyhteiskuntaan sijoittu-vana rangaistuksena. Rikosseuraamusviraston julkaisuja 1/2009. Viitattu 1.11.2016.
http://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-risenjulkaisu-sarja/6AqMFtHVu/1_2009_Vapaus_nettiin.pdf
- Rikosseuraamuslaitoksen tilastoja. 2015. Rikosseuraamuslaitoksen tilastoja -sarja. Viitattu 1.11.2016.
http://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-tilastollinenvuosi-kirja/tE4LLWEpz/RISE_vuosikirja_2015_WEB.pdf
- Rikosseuraamuslaitos. 2012. Rikosseuraamuslaitoksen talouden sopeuttamissuunnitelma vuo-sille 2012-2016. Viitattu 7.2.2016.
http://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-muut/6E0bJpg11/Talou-den_sopeuttamissuunnitelma.pdf
- Rikosseuraamuslaitos. 2015a. Helsingin yhdyskuntaseuraamustoimisto. Viitattu 7.2.2016.
<http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/toimipaikatjayhteystiedot/yhdyskuntaseuraamustoi-mistot/helsinginyhdyskuntaseuraamustoimisto.html>
- Rikosseuraamuslaitos. 2015b. Yhdyskuntaseuraamustoimistot. Viitattu 7.2.2016.
<http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/toimipaikatjayhteystiedot/yhdyskuntaseuraamustoi-mistot.html>
- Rikosseuraamuslaitos. 2015c. Yhdyskuntaseuraamukset. Viitattu 7.2.2016.
<http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/seuraamukset/yhdyskuntaseuraamukset.html>
- Rikosseuraamuslaitos. 2015d. Yhdyskuntapalvelu. Viitattu 7.2.2016.
<http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/seuraamukset/yhdyskuntaseuraamukset/yhdyskunta-palvelu.html>
- Rikosseuraamuslaitos. 2015e. Päihdeohjelmat. Viitattu 29.9.2016.
<http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/taytantonpano/toiminnot/kuntouttavatoiminta-paihdeyto/paihdeohjelmat.html>

Rikosseuraamuslaitos 2016a. Organisaatio. Viitattu 19.8.2016. <http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/rikosseuraamuslaitos/organisaatio.html>

Rikosseuraamuslaitos 2016b. Arvot ja strategia. Viitattu 19.8.2016. <http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/rikosseuraamuslaitos/arvot.html>

Rikosseuraamuslaitos 2016c. Uudenmaan yhdyskuntaseuraamustoimisto. Viitattu 18.8.2016. <http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/toimipaikatjayhteystiedot/yhdyskuntaseuraamustoitostot/vantaa.html>

Rikosseuraamuslaitos 2016d. Helsingin yhdyskuntaseuraamustoimisto. Viitattu 20.9.2016. <http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/toimipaikatjayhteystiedot/yhdyskuntaseuraamustoitostot/helsinginyhdyskuntaseuraamustoimisto.html>

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkojulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 12.10.2016. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_4.html

Siekinen, A. 2008. Elämänhallintaa ja selviytymiskeinoja vertaistuen avulla. Kris-järjestö vapautuneiden vankien tukena. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto. Viitattu 2.12.2016. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/79640/gradu02890.pdf?sequence=1>

Sorsa, T. 2014. Ryhmätoiminta tyttöjen tukena. Pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Viitattu 2.11.2016. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/45654/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201504171599.pdf?sequence=1>

Tenhovirta, S. 2014. Pääkaupunkiseudun maalinnoitukset rikosseuraamusasiakkaiden työkohteina. Kriminaalihuollon tukisäätiön monisteita 1/2014. Viitattu 12.9.2016. http://www.google.fi/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&tact=8&ved=0ahUKE-wi81duGw4nPAhXJKJoKHdixAkEQFgggMAA&url=http%3A%2F%2Fwww.krits.fi%2Fdocument.php%2F1%2F220%2Fmaalinnoitukset_tykohteena%2Ffbf178dab3dcf3e19856f295b842e07c&usq=AFQjCNH8LaV8LG4d1X_NpOv5PV359zTyNw&bvm=bv.132479545,d.bGs

Turun kriisikeskus. Tukihenkilötoiminta. Viitattu 29.9.2016. <http://www.turunkriisikeskus.fi/content/fi/1/20029/Tukihenkil%F6toiminta.html>

Tuusa, M. 2005. Sosiaalityö ja työllistäminen. Kuntouttavan sosiaalityön ammattikäytännöt kuntien aktivointi- ja työllistämispalveluissa. Kuntouttavan sosiaalityön erikoisala. Tampereen yliopisto. Viitattu 4.10.2016. <http://www.sosnet.fi/loader.aspx?id=596ad5e0-facd-45cc-94a1-8e688b1f1851>

Vihreää valoa vankiloihin. Green Care -opas vankilatyöhön. Viitattu 3.11.2016. http://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-muut/4RI6ShuE3/GreenCare_opas_vankiloihin.pdf

Väisänen, R. & Väänänen-Fomin, M. 2014. Yhdyskuntaseuraamustyön tavoitteet, linjaukset ja työtä ohjaavat periaatteet aikuissosiaalityön orientaatioiden kysymyksenä. Artikkelinä. Teoksessa Sosiaalityö ja sosiaalinen tuki rikosseuraamusalalla. Toim. Henrik Linderborg, Mari Suonio & Tytti Lassila. Rikosseuraamuslaitoksen julkaisuja 1/2014. Viitattu 18.11.2016. http://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-riisenjulkaisusarja/NdFcArAZr/RISE_1_2014_Sosiaalityo_ja_sosiaalinen_tuki_280214web_versio1.3.pdf

Julkaisemattomat lähteet

Maalinnoitus-hankkeen hankesuunnitelma. 2015. Kestävää kasvua ja työtä 2014 - 2020. Suomen rakennerahasto-ohjelma. Euroopan unioni. Euroopan sosiaalirahasto.

Henkilökohtainen tiedonanto. Sähköpostiviesti Karoliina Koskiselta 30.12.2016.

Seuraamusselvitys. Yhdyskuntapalvelu. Uudenmaan yhdyskuntaseuraamustoimistosta saatu asiakirja.

Kuviot

Kuvio 1: Esimerkkitaulukko sisällönanalysista	32
Kuvio 2: Esimerkkitaulukko alkuperäisilmauksista pelkistetyiksi ilmauksiksi johtamisesta.	73
Kuvio 3: Pelkistetyistä ilmauksista alaluokiksi.....	75
Kuvio 4: Alaluokista yläluokiksi.....	76

Liitteet

Liite 1: Teemahaastattelun runko	69
Liite 2: Saatekirje haastateltaville	70
Liite 3: Suostumuslomake	71
Liite 4: Kuviot sisällönanalyysistä	72

Liite 1: Teemahaastattelun runko

Asiakkaiden valinta

- Montako yhdyskuntapalveluasiakasta Teillä on ollut Maalinnoitus-hankkeessa?
- Millaisia asiakkaita olette ohjanneet Maalinnoitus-hankkeeseen? Ja minkä takia?
- Millä perusteella ohjasitte asiakkaan Maalinnoitus-hankkeeseen, normaalin yhdyskuntapalvelupaikan sijaan?

Yhdyskuntapalvelun suorittaminen Maalinnoitus-hankkeessa verrattuna perinteiseen yhdyskuntapalvelun palvelupaikkaan

- Miten yhdyskuntapalvelun suorittaminen on sujunut Maalinnoitus-hankkeessa Teidän näkökulmasta?
- Miten asiakkaiden ohjaaminen Maalinnoitus-hankkeeseen on vaikuttanut omaan työhönne?
- Mitä mieltä olette ryhmämuotoisesta yhdyskuntapalvelusta?
- Millä tavalla Maalinnoitus-hanke on ollut erilainen yhdyskuntapalvelupaikka perinteiseen yhdyskuntapalvelupaikkaan verrattuna?

Yhteistyö hankkeen kanssa

- Millaisia näkemyksiä Teillä on Maalinnoitus-hankkeesta?
- Miten yhteistyö on sujunut Maalinnoitus-hankkeen työntekijöiden kanssa?
- Kehittämisehdotuksia yhteistyölle?

Liite 2: Saatekirje haastateltaville

Saatekirje tutkimukseen osallistuvalla

Opinnäytetyössämme on tarkoituksena selvittää Helsingin ja Uudenmaan yhdyskuntaseuramustoimistojen työntekijöiden näkemyksiä Maalinnointus-hankkeesta. Tavoitteenamme on tuottaa tietoa näistä näkemyksistä Kriminaalihuollon tukisäätiölle.

Tutkimuksemme toteutetaan teemoitetun ryhmähaastattelun avulla ja haastattelu nauhoitetaan sekä videokuvataan. Nauhoitteita, videokuvaa tai haastateltavien tietoja ei käytetä muuhun tarkoitukseen, kuin tämän opinnäytetyön tekoon. Säilytämme tutkimuksessamme haastateltavien tunnistamattomuuden koko tutkimusprosessin ajan, eivätkä haastateltavat ole tunnistettavissa opinnäytetyöstämme. Säilytämme haastattelusta saadun materiaalin ulkopuolisten ulottumattomissa ja hävitämme materiaalit asianmukaisesti opinnäytetyömme valmistamisen jälkeen. Haastatteluun osallistuvilla on mahdollisuus perua osallistumisensa tutkimukseen missä vaiheessa tahansa.

Liite 3: Suostumuslomake

Suostumus opinnäytetyöhön osallistumiseen

Laurea-ammattikorkeakoulu, Tikkurilan yksikkö 2016

Olen saanut tietoa opinnäytetyön tarkoituksesta ja tavoitteesta. Lisäksi olen tietoinen siitä, että:

- Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista
- Haastatteluun osallistuvilla on mahdollisuus perua osallistumisensa tutkimukseen missä vaiheessa tahansa
- Hävitämme haastattelusta saadun materiaalin asianmukaisesti opinnäytetyömme valmistumisen jälkeen
- Haastateltavat eivät ole tunnistettavissa opinnäytetyön kirjallisesta raportista
- Haastattelu on luottamuksellinen
- Haastattelu nauhoitetaan sekä videokuvataan

Olen tietoinen, että tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja voin perua osallistumiseni missä tahansa vaiheessa. Peruessani osallistumiseni antamani vastaukset hävitetään asianmukaisesti, eikä niitä käytetä tutkimuksessa. Olen myös tietoinen, ettei minua voida yhdistää vastauksiini, eikä tietojani sisällytetä opinnäytetyön julkistettavaan raporttiin. Lisäksi olen tietoinen, ettei antamiani vastauksia säilytetä opinnäytetyön valmistumisen jälkeen. Haastattelun vastauksia ei myöskään luovuteta kolmansille osapuolille.

Pvm ja paikka

Haastateltavan allekirjoitus ja nimenselvennys

Haastattelijan allekirjoitus ja nimenselvennys

Haastattelijan allekirjoitus ja nimenselvennys

Liite 4: Kuviot sisällönanalysista

Alkuperäisilmaus	Pelkistetty ilmaus
"Sinällään vois toimia jonkinlaisena semmosena ei nyt esikuvana mutta mutta joku jolla menee paremmin."	Esikuvan saaminen
"Sellainen hyvä balanssi ois pari ehkä sellaista surkeeta enemmän tukea tarvitsevaa suorittajaa ja sit ois semmosii parempia tapauksia joukossa niin palvelis kaikkia."	Ryhmän kokoonpanon merkitys
"On tosi hyvä että on tollanen ryhmämuotoinen kuulostaa niin tosi hyvältä."	Ryhmämuotoinen kuulostaa hyvältä
"Altistuu pakosta sellaiselle sosiaaliselle kanssakäymiselle... ainaki joutuu oleen ihmisten kanssa"	Altistuminen sosiaaliselle kanssakäymiselle
"ja saa sitä vertaistukea"	Vertaistuen saaminen
"Sit et siel olis hyvä olla kuitenkin et siel on sit semmosii jotka vahvistaa sitä ryhmää."	Yksilön merkitys ryhmälle
"siel on helposti semmoinen kokoonpano et se ei palvele ketää."	Kokoonpano voi olla myös epäedullinen
"nuorempi kaveri niin se sano et siel on vähä kummallisii juttuja...pikkasen elämää nähty ja sit semmone nuori poika ku ei oo mitään rikosrekisterii ja sit se meni kuuntelee"	Altistuminen huonoille vaikutteille
"Niin sekin on myös iso riski sit koska kaikkihan ei sitä ota minään pelotteena vaan ne alkaa ihannoimaan ja lähtee mukaan niihin juttuihin"	Ajatukset riskeistä
"Tää kuvio että ne puhu niistä päihteidenkäytöstä ja hän meni siihen lyöttäyty siihen mukaa ja sit täähän meni tietenki ihan läskiksi"	Esimerkit epäonnistumisesta

"Miten se sitte sopii noitten nuorten kanssa en tiää mut hän lähti siihen messiin noihin juttuihin että ja sitte retkahti."	Esimerkit retkahtamisesta
"Nii ja sit siinä on ehkä se et kyse ei oo pelkästään et se on ryhmä vaan et siin on pointti et siin on myös työntekijät siinä et jos ne keskenään pelleilis siellä ni siel ois ihan eri hommat että se lähinnä se on myös keskiössä ne ohjaajat siinä."	Ohjaajien merkitys

Kuvio 2: Esimerkkitaulukko alkuperäisilmauksista pelkistetyiksi ilmauksiksi johtamisesta

Pelkistetyt ilmaukset	Alaluokka
Ajatuksia suorittajista Suorittajien eri suoriutumistaso Ei suoriutuisi muualla Ajatuksia asiakkaan hankkeeseen sopivuudesta Huono pärjääminen muualla Keskustelua fyysisistä ominaisuuksista Keskustelua psyykkisestä voinnista	Suorittajien ominaisuudet
Tarve erilaisille palvelupaikoille Mahdollisuus ulkotöihin Ajatuksia luonnon vaikutuksista Ajatuksia ryhmän koostumuksesta	Hankkeen erityisyys
Ajatuksia hankkeen markkinoinnista Hankkeen erikoisuuden hiipuminen Markkinoinnin kehittäminen Keskustelu ok suorittajien sopivuudesta hankkeeseen Keskustelu tulevaisuudesta	Hankkeen mahdollisuudet
Taloudellinen näkökulma Näkökulmia rajallisista resursseista Huoli jatkosta Palvelupaikan kuormittuminen Kuormituksen jakaminen	Hankkeen uhat
Ajatuksia yhdyskuntapalvelusta suoriutumisesta Suoriutumisen mittaaminen Esimerkkejä onnistumisen kokemuksista Yhdyskuntapalvelun suorittaminen loppuun	Suoriutuminen yhdyskuntapalvelusta

Hankkeen työntekijöiden jaksaminen Ajatuksia hankkeen kuormittavuudesta Työn kuormituksen sietäminen	Hankkeen kuormittavuus
Vaikeudet suoriutua yhdyskuntapalvelusta Eivät pärjäisi muualla Keskustelua sopivuudesta yhdyskuntapalvelupaikkaan Säästää perinteisiä palvelupaikkoja Ymmärrys asiakaskunnasta Alan tuntemus Vastuu asiakkaasta jakautuu Todellisuuden tietäminen Todellisuuden kestäminen	Hankkeen erikoisosaaminen
Todellisuuden näkyväksi tuominen Avoin keskustelu Todellisuuden tunnistaminen Avoimuus palvelupaikkaa valittaessa Esimerkit totuuden esilletuomisesta Tietämys asiakkaan asioista	Avoin ilmapiiri
Tiivistä verkostoyhteistyötä Suunnitelmien ja tavoitteiden teko Työnteon helpottuminen Ajatuksia tiedon jakamisesta Esimerkit yhteistyöstä Työmäärän jakautuminen Toimistokäynnit Ongelmien ratkominen Aloitustapaamiset yhdessä Vastuun jakautuminen Esimerkit yhteydenpidosta Ajatuksia yhteistyön sujuvuudesta	Työn tekemisen ominaisuudet
Tuen saaminen Työ- ja palveluohjaajien apu Esimerkit paikan luontevuudesta Esimerkit asiakkaiden kokemusten jakamisesta	Kommunikointi
Positiiviset kokemukset Keskustelua hyväksymisestä	Itsetunnon vahvistaminen
Esikuvan saaminen Positiivisen mallin antaminen	Hyvän esimerkin saaminen

Ryhmän kokoonpanon merkitys Yksilön merkitys ryhmälle Kokoonpano voi olla myös epäedullinen Ajatukset ryhmän koostumisesta Keskustelu ryhmän jäsenten erilaisuudesta Ohjaajilla on iso rooli Ohjaajien merkitys Kokoonpanon merkitys tulevaisuuden kannalta Ajatukset kokoonpanon laadusta Pohdinta ryhmän työtahdista	Kokoonpano ja sen merkitys
Ryhmämuotoinen kuulostaa hyvältä Ryhmämuotoisuuden hyödyntäminen muuallakin Taloudelliset näkökulmat Ajatukset idean soveltamisesta	Hankkeen hyödyt
Altistuminen sosiaaliselle kanssakäymiselle Altistuminen huonoille vaikutteille Esimerkit epäonnistumisista Esimerkit retkahtamisesta Ryhmäpaineen vaikutus yksilöön Altistuminen sosiaalisille tilanteille	Vuorovaikutuksellisuus
Vertaistuen saaminen Keskustelu vertaistuen riskeistä Vertaistuen merkitys	Vertaistuki
Ajatukset riskeistä Pohdinta riskien sallimisesta Riskikohtien huomioiminen	Hankkeen riskit
Ajatukset vahvuuksista Vahvuuksien löytäminen	Hankkeen vahvuudet
Näkyväksi tuominen Kokeilemisen arvoista Tarvetta nähdään olevan Erot perinteiseen palvelupaikkaan verrattuna	Hankkeen hyödyntäminen

Kuvio 3: Pelkistetyistä ilmauksista alaluokiksi

Alaluokat	Yläluokka
Hyvän esimerkin saaminen Kokoonpano ja sen merkitys	Ryhmämuotoisuuden merkitys

Hankkeen hyödyt Hankkeen riskit Hankkeen vahvuudet Hankkeen hyödyntäminen	Hyödyt ja riskit
Vertaistuki Vuorovaikutuksellisuus	Sosiaalisuuden merkitys
Avoin ilmapiiri Kommunikointi	Vuorovaikutus
Hankkeen erityisyys Hankkeen mahdollisuudet Hankkeen uhat Hankkeen kuormittavuus Hankkeen erikoisosaaminen Työn tekemisen ominaisuudet	Hankkeen ominaisuudet
Suorittajien ominaisuudet Suoriutuminen yhdyskuntapalvelusta Itsetunnon vahvistaminen	Hankkeen vaikutukset suoriutumiseen

Kuvio 4: Alaluokista yläluokiksi